

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1½ Aar med „Den danske Brigade“

Af
Oberstløjtnant P. A. F. NORUP

Særtryk af Militært Tidsskrift

KØBENHAVN
HEYDES BOGTRYKKERI
1947

1½ Aar med »Den danske Brigade«.

Ved Oberstløjtnant *P. A. F. Norup*, tidl. Stabschef ved
Brigaden.

Det siger sig selv, at 1½ Aars Arbejde med Opbygning helt fra Grunden af et krigsdueligt og krigsmæssigt udrustet Korps paa næsten 5000 Medlemmer i et fremmed og neutralt Land, samt Fremskaffelsen af komplet Krigsudrustning til en Styrke paa yderligere ca. 8000 Mand ikke lader sig beskrive blot nogenlunde udtømmende inden for et Tidsskrifts beskedne Rammer.

Det følgende maa derfor kun tages som et Forsøg paa at give de Læsere, hvem det ikke blev forundt den Oplevelse at medvirke ved den danske Brigades Tilblivelse i Sverige, et nogenlunde fuldgyldigt Indtryk af dette Arbejdes særegne Karakter og Omfang og de med dette fulgte Glæder og Sorger, Forhaabninger og Bekymringer, som i et stadigt rivende og vekslende Tempo fyldte enhver ærlig Brigadesoldat i hans alvorlige Arbejde paa at komme til at gøre en Indsats for sit Land.

Ved Udformningen af nedenstaaende Redegørelse er der taget Sigte paa at give et saadant Tværsnitsbillede af den danske Brigades Tilblivelse og Virksomhed i Sverige fra deenes Oprettelse den 10/11 1943 til dens Overførsel til Danmark den 5/5 1945.

KAPITEL I.

Oprettelsen af »Kommandoen for militære Flygtninge«.

Da Tyskerne den 29/8 1943 uden Varsel overfaldt den danske Hær og Flaade, unddrog et Antal Befalingsmænd og menige sig Arrestation ved Flugt til Sverige. Den Tanke opstod derfor, allerede medens Officererne endnu var interne-rede, at man burde udnytte det i Sverige værende militære

Personel til dør at forberede en Styrke, der, naar Øjeblikket var inde, som en vel uddannet og udrustet Styrke kunde gribe ind i Kampen for Danmarks Befrielse.

Chefen for Generalkommandoen tog Spørgsmaalet op sammen med Chefen for Søværnskommandoen og søgte underhaanden svensk Tilladelse til Oprettelse og Uddannelse i Sverige af en saadan Styrke og til som Leder heraf at detachere en højere Officer til Sverige.

Ved bl. a. den herværende svenske Gesandts Mellemkomst lykkedes det at faa Tilsagn fra svensk Side til Paa-begyndelsen af Forehavendet, men paa den Betingelse, at Oprettelsen og Uddannelsen af et saadant Korps fandt Sted »under Etikette: Politik«. Det blev fra dansk Side samtidig bestemt, at *Generalmajor K. Knudtzon* skulde være Leder af og Chef for Styrken, idet ogsaa Marinens Personel i Sverige skulde være Generalen underlagt.

Den 10/11 1943 ankom Generalen, *Oberstløjtnant F. L. Hvalkof*, Chef for 2. Artilleriafdeling, og *Kaptajn, Vaabeningeniør P. A. F. Norup* ved Hærens tekniske Korps efter illegal Bortrejse fra Danmark til Stockholm. Udover disse blev der af Chefen for Generalkommandoen og Chefen for Søværnskommandoen tillagt et Antal — ca. 30 Officerer — Ordre til illegalt at begive sig til Sverige for at deltage i det militære Arbejde, saaledes at den kvalitativt nødvendige Kadre kunde være til Raadighed.

Generalens Instruks hjemmefra gik ud paa følgende:

- Samle Befalingsmænd af Hær og Flaade, der var disponible i Sverige, i en Forlægning og her give dem en Uddannelse saaledes, at de enten kunde kæmpe selvstændigt som et lille, men af Elitefolk sammensat „Commando“ eller kunde enkadrere en Styrke af tidligere uddannet værnepligtigt Mandskab, der da maatte udrustes fra Sverige.

Styrken skulde derfor være inddelt i Grupper, saaledes at en Gruppe efter Forholdene kunde være en Kompagnikadre eller en lille Kampenhed.

- Tage Kommandoen over den danske Flaadestyrke i Sverige.
- Gennem Forhandling med svenske Myndigheder søge oplagt Vaaben, Ammunition og Udrustning til saavidt muligt 50.000 Mand.

Om dette sidste Spørgsmaal havde der i al Hemmelighed været ført Forhandlinger mellem forhenværende *Statsmini-*

ster Buhl og Generaløjtnant Gørtz paa den ene Side og Statsminister P. A. Hansson og den svenske Øverstbefalende General O. G. Thörnell paa den anden Side. Noget endeligt Tilsagn om at stille en saa stor Udrustning til Raadighed var der imidlertid ikke givet fra svensk Side, idet man havde ladet den svenske Gesandt i København forstaa, at 50.000 Mand »var lidt vel meget«.

Med Hensyn til Pengemidler skulde Generalmajor Knudtzon henholde sig til den danske Gesandt i Stockholm, der af den svenske Regering havde faaet stillet en Kredit paa 5 Millioner svenske Kroner til Raadighed til Afholdelse af Udgifter vedrørende de danske Flygtninge i Almindelighed.

Saaledes var Grundlaget for Generalmajor Knudtzons Arbejde, da han umiddelbart efter sin Ankomst til Stockholm stod over for at skulle indlede den første Kontakt med den svenske Øverstbefalende. Det første Møde fandt Sted allerede Dagen efter Ankomsten til Stockholm og naturligvis i største Hemmelighed. Ved dette Møde blev det præciseret:

- at alt vedrørende Oprettelse af Lejre samt Udlevering af Vaaben og Udrustning til Uddannelsesbrug i Lejrene henhørte under Socialministeren, hvis Repræsentant i de heromhandlede Spørgsmaal var *Docent H. Söderman*, Chef for Statens kriminaltekniska Anstalt, og med hvem den danske Kommando henvistes til at forhandle.
- at alt vedrørende Vaaben, Udrustning m. v. til Styrker, udover hvad Uddannelsen i Lejrene krævede, henhørte under Överbefälhavaren og skulde behandles direkte med denne. Som dennes Repræsentant modtog *Major C. Petersén* alle Henvendelser i den Anledning.
- at man, selv om det paa Forhaand ikke ansaas for muligt at afgive Vaaben m. v. til 50.000 Mand, ønskede en Redegørelse for, hvilke Vaaben man ønskede, og hvorledes den paagældende Styrke tænktes formeret.

Ved et Møde med den danske Gesandt fik man straks sikret sig, at de fornødne Midler vilde blive stillet til Raadighed fra Gesandtskabet, og der forelaa herefter for den militære Ledelse, der af Diskretionshensyn antog Benævnelsen: »Kommandoen for militære Flygtninge«, straks følgende to Opgaver:

- a. Hurtigst muligt at søge oprettet en Forlægning, for at den militære Uddannelse kunde komme i Gang.
- b. At fremføre de danske Ønsker om Oplægning af Vaaben.

For Oprettelsen af Forlægningen samt Tilvejebringelse af Barakker m. v. er der gjort nærmere Rede i senere Afsnit.

Da der ikke fra dansk Side forelaa og vanskeligt heller kunde foreligge noget Direktiv om, hvorledes en eventuel Styrke paa ca. 50.000 Mand var tænkt formeret, traf Kommandoen Bestemmelse om, at de ønskede Vaaben m. v. skulde paaregnes til:

- den Styrke, som de danske Befalingsmænd i Sverige skønnedes at kunne enkadrere, hvilken Styrke med de da til Raadighed værende Befalingsmænd sattes til ca. 2.500 Mand.
- 2 Grupper à 5000 Mand (hver Gruppe formeret som 2 Regimenter), hvoraf den ene Gruppe skulde paaregnes eventuelt at kunne sendes til Jylland og Materiellet oplægges med Henblik herpaa.
- Hurtig Opstilling efter Danmarks Befrielse af en Styrke under henholdsvis sjællandske og jyske Division, regnet godt 10.000 Mand til hver Division, ialt ca. 21.000 Mand.
- Opstilling af et Hjemmeværn, hvortil beregnedes ca. 15.000 Mand.

Disse Ønsker formuleredes i et P. M. samme Dags Aften og overgaves til Överbefälhavaren den 14' November om Morgenen, der vilde forelægge Sagen for Försvarsministeren.

Om det til Uddannelse i den første Forlægning fornødne Materiel fremsendtes ligeledes samme Dag et P. M. til Docent Söderman, der videresendte de danske Ønsker til Socialministeren, idet Docenten dog kun medtog saadanne Vaaben, som man mente at kunne forsvare at tage med i en *Politistyrke*.

Allerede i Slutningen af November Maaned (1943) modtog Kommandoen Meddelelse om, at der var truffet strengere Bestemmelser vedrørende den svenske Ledelse i Fremtiden af Spørgsmaalene om norske og danske »Politiforlægninger«, og at det bl. a. nu var bestemt, at alle Anliggender vedrørende Politiforlægningerne skulde afgøres af Socialministeren og forebringes denne gennem de paagældende Gesandter.

Da utallige Spørgsmaal selvsagt maatte kræve teknisk Forhandling mellem de militære, var denne Ordning naturligvis ikke fremmede for en hurtig Ekspedition, og først efter forskellige Forhandlinger lykkedes det at opnaa en gunstigere Ordning, hvorefter Kommandoen om alle militære Spørgsmaal (Vaaben etc.) kunde henvende sig til Försvarsministeren eller dennes Befuldmægtigede, *Generalmajor H. Kellgren*,

Chef for Lantförsvarets Kommandoexpedition, og om alle civile Spørgsmaal (Licenser, Mundering o. lign.) til Folkeholdningsministeren. Denne Ordning kom til at gælde, saalænge Brigaden opholdt sig i Sverige.

Som Følge af ovenstaaende skærpede Forhold maatte Kommandoen i Begyndelsen af December Maaned (1943) formulere sine Ønsker paany og fremsende disse gennem den danske Gesandt, hvorved Sagen trak yderligere ud og først kunde behandles paa et Møde med Försvarsministeren umiddelbart forinden Jul.

Det blev paa dette Møde fastsat:

- at det svenske Materielbehov ikke tillod Oplægning af Vaaben m. v. til de ønskede 50.000 Mand,
- at man fra svensk Side var villig til at oplægge Vaaben m. v. til ca. 2.500 Mand (Den danske Brigade) og ca. 5.000 Mand (nemlig den ene af de to Grupper à 5.000 Mand, hvorom der ovenfor er gjort Rede),
- at man paa et fra Brigaden fremsat Ønske om eventuel Flyverhjælp og Hjælp af Panservogne (Kampvogne) ikke kunde tage endelig Stilling, men maatte tilraade, at man rettede Henstilling til Statsministeren om, at „enkelte Folk“ kom til Tjeneste henholdsvis ved Flyverne og ved Panservaabnet for at forberede sig til eventuel Deltagelse i en saadan Hjælp,
- at man var villig til eventuelt senere at tage Spørgsmaalet op om yderligere Oplægning til en anden Gruppe à ca. 5.000 Mand, naar de første Oplægninger var kommet i Gang, og man bedre kunde skønne om Resultaterne af de til Kompensation for Afgivelserne iværksatte Nyfabrikationer,
- at Spørgsmaalet om, hvormange og hvilke Vaaben, der skulde oplægges, maatte afgøres efter fornyet Forslag til Statsministeren.

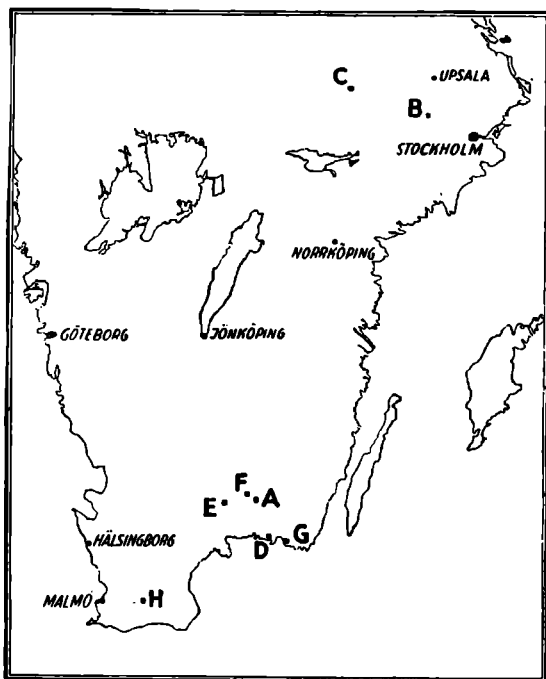
Hermed var Grundlaget for hele Kommandoens Arbejde vedrørende Materiellet lagt. Den forøgede Oplægning til 5000 Mand blev senere tilstaaet, og Flyver- og Panserhjælp blev i alle Enkeltheder forberedt.

KAPITEL II.

Oprettelse af Forlægninger. (Den danske Flotille) m. m.
(Se vedføjede Kort.)

Som omtalt i forrige Kapitel gjaldt det om snarest at komme i Gang med Samling og Uddannelsen af de i Sverige værende Befalingsmænd og eventuelle menige, og allerede

den 15/11 1943 — efter at der var givet Kommandoen mundtligt Tilsagn om Oprettelse af en Forlægning — foretog Repræsentanter for Staben og den svenske Fortifikationsstyrelse i Fællesskab en Rekognoscering til Småland, der af de svenske Myndigheder var udpeget som det Sted, der bl. a. af Diskretionshensyn var bedst egnet til Formaalet.

KORT OVER DE DANSKE FORLÆGNINGER I SVERIGE

A = Sofielund (5' Bataillon og Panserværnskompagni). B = Håtuna-holm (1' Bataillon og Pionerkommando). C = Sättra brunn (2' Bataillon). D = Ronneby brunn (3' og 4' Bataillon). E = Ryds brunn (Ordenspolitiet og Brandkommando). F = Tingsryd (Motorvognkompagni). G = Karlskrona (Den danske Flotille). H = Kantonnementsforlægningen ved „Häckeberga“.

Efter at have kasseret forskellige Projekter enedes man om at vælge et lille svensk Kursted »Sofielund«, beliggende ca. 8 km fra den svenske Jernbanestation »Konga«, midt i et af Smålands Skovomraader. Til Trods for visse iøjnespringende Mangler ved saavel Anstaltens Bygninger som dennes Beliggenhed bestemte man sig til at slaa til med det samme, idet det var yderst usikkert, at der skulde vise sig noget bedre.

Ved en Telefonopringning paa Stedet med Stockholm (Docent Söderman) blev Pladsen godkendt af de svenske civile og militære Myndigheder, hvorefter der blev sluttet foreløbig Kontrakt med Indehaveren.

Den 27/11 sluttedes Kontrakt om en Levering af 45 Stk. Barakbygninger, som det var forudsat skulde rejses ved det danske militære Personels egen Hjælp. Saa sent som den 29/11 var officiel Tilladelse til at oprette Forlægningen endnu ikke modtaget, men ved Henvendelse til Socialministeren opnaaedes dog mundtligt Tilsagn om, at 30 Mand straks kunde begive sig derned og paabegynde Byggeriet; samtidig blev der af Folkesholdningsministeren tilstaaet Kommandoen fornødne Textillicenser, saaledes at den omhandlede Styrke kunde blive iklædt (Skidragt) straks ved Mødet.

Forlægningen blev underlagt *Oberstløjtnant F. L. Hvalkof*.

Efterhaanden som Lejren byggedes, forøgedes i tilsvarende Grad Belægningen gennem forøget Tilgang af tidligere (i Danmark) uddannede menige, der efterhaanden meldte sig til Tjeneste under Brigaden. Da der imidlertid ogsaa meldte sig et stort Antal unge Mennesker, som ikke tidligere havde været uddannet, besluttede Kommandoen samtidig at paabegynde en Rekrutuddannelse, og det blev efter forskellige Forhandlinger med de svenske Myndigheder bestemt, at en saadan Rekrutskole skulde etableres i »Sättra brunn«, i Nærheden af Sala, Nord for Stockholm, fra Begyndelsen af Marts 1944. Brunnen, der bestod af en Samling Trævillaer med tilhørende Køkken og Opholdsrum og saaledes ikke gjorde særlige Byggeforetagender nødvendige, var i Forvejen belagt med civile danske Flygtninge, og Oprettelsen af Rekrutskolen kunde derfor først finde Sted efter Flytningen af disse. Endvidere kunde der kun disponeres over Brunnen indtil 1/5 1944, til hvilket Tidspunkt Ejeren af Etablissementet (Uppsala Universitet) selv ønskede at disponere over Stedet. Skolen underlagdes 1. Batl.s Chef, *Kaptajn H. Jensen*, der medtog de nødvendige Befalingsmandsrammer fra Styrken i Sofielund. Fra 10—15/3 1944 indkaldtes ca. 400 Rekrutter, hvoraf et Hold paa ca. 50 Mand (fortrinsvis Haandværkere) dog var udpeget til at være Byggehold for den nye Forlægning, som nødvendigvis maatte oprettes til Afløsning af Sättra brunn efter 1/5 1944.

1½ Aar med „Den danske Brigade“
FORLÆGNINGEN „SOFIELUND“.

Administrationsbygningen.

Barakkernes Opførelse.

Detaller fra den færdige Forlægning.

Den nye Forlægning til Afløsning af Sättra brunn blev efter forskellige Forhandlinger og Rekognosceringer fastsat til at skulle ligge paa »Håtunaholm« i Nærheden af Märsta Jernbanestation, ca. 60 km N.V. for Stockholm. Håtunaholm er en gammel Gaard og omfatter foruden Avlsbygningerne, der stadig benyttes som saadanne, en Hovedbygning og nogle faa andre Bygninger. Disse Bygninger kunde kun afgive Plads for et faatalligt Administrationspersonel, og det var derfor nødvendigt, naar Forlægningen skulde rumme ca. 500 Mand, at bygge en komplet Barakkelejr paa Gaardens Grund.

Byggearbejdet blev igangsat i den sidste Halvdel af Marts og udførtes af ovennævnte særligt udtagne Byggehold, der efter Afslutningen af Byggearbejdet var paaregnet at skulle indgaa i et særligt Pionerkommando, Chef *Kaptajn D. A. Wieth-Knudsen*, direkte under Kommandoen, men fortsat underbragt i Håtunaholm.

Inden Forlægningens Færdigopførelse stod det Kommandoen klart, at den stadige Tilgang af unge, ikke tidligere uddannede Folk gjorde Opførelsen af en 3. Forlægning paakrævet. Imidlertid var der store Vanskeligheder ved at finde en egnet Forlægningsplads, ligesom der var yderst knap Tid til Raadighed til en saadan Lejrs Etablering, og som i Forbindelse med Kommandoens Ønske om ikke at investere flere Penge i Byggeforetagender end nødvendigt førte Kommandoen ind paa Tanken om at supplere Håtunaholm-Forlægningen med en Teltlejr af rundt regnet samme Størrelse (ca. 500 Mand). Det fornødne Teltmateriel (44 Stk. 12 Mands Telte og 15 Stk. 2 Mands Telte) blev indkøbt og Forlægningen underlagt Chefen for 2. Batl., *Kaptajn E. T. C. von Freiesleben*, der afgik fra Sofielund medførende de nødvendige Befalingsmandsrammer. Tidspunktet for Rekrutternes Møde blev fastsat til Midten af Juni, fra hvilket Tidspunkt det tidligst vilde være forsvarligt at indkvartere Mandskabet i Telte (ikke opvarmede) i disse nordlige Egne af Landet. Tillige var dette Tidspunkt dikteret af Ønsket om forinden Bataillonskadrens Afgang fra Sofielund at have naaet det nødvendige Minimum af Træning ogsaa for Befalingsmændenes Vedkommende. Håtunaholm var den største af de svenske Forlægninger, og den samlede Styrke kom efter 2. Batl.s Rekruttering op paa ca. 1100 Mand.

Efterhaanden som Tiden gik, meldte der sig flere og flere til Uddannelse i Brigaden, og Kommandoen maatte derfor i Løbet af Sommeren tænke paa Oprettelsen af endnu en Forlægning, hvortil kom, at der ogsaa skulde skaffes Plads til 2. Batl., der jo ikke kunde ligge i Teltlejr længere end til senest Oktober Maaned.

Efter forskellige Forhandlinger med de svenske Myndigheder lykkedes det paany at faa afgivet »Sättra brunn« (dog kun for Vinteren), og i Slutningen af September 1944 rykkede 2. Batl. sine Teltpæle i Håtunaholm op og drog Nord paa til Sättra brunn.

Den nye Forlægning, som blev underlagt Chefen for 3. Batl., *Kaptajn P. Bosse*, kom til at ligge i Ronneby, en lille By i Blekinge, faa km fra Østersøens Kyst. Indkvarteringen fandt Sted paa et Kursted »Ronneby brunn« i Byens umiddelbare Nærhed, og ved Hjælp af nogle mindre Byggeforetagender og Opvarmningsforanstaltninger lykkedes det at gøre Stedet anvendeligt for Vinterbeboelse.

Den 24. November 1944 rykkede 3. Batl. fra Sofielund til Ronneby brunn, ialt 180 Befalingsmænd og menige. Det manglende Mandskab skulde tilvejebringes ved Tilgang af Rekrutter efter forudgaaende Uddannelse. Midt i Februar 1945 blev yderligere 4. Batl., *Kaptajn A. H. Klokhøj*, forlagt fra Sofielund til Ronneby brunn, hvorved denne sidste Forlægning kom til at rumme ca. 1000 Mand. Herefter var af de oprindelige fem Batailloner i Sofielund kun 5. Batl., *Kaptajn T. Wagn*, tilbage i denne Forlægning, men Bataillonens Styrke var efterhaanden forøget, saaledes at ogsaa denne Bataillon havde sin fulde Styrke.

Udover de her nævnte Bataillons-Forlægninger viste det sig i Efteraaret 1944 ønskeligt at oprette en særlig Politiforlægning til Samling og Uddannelse af Politifolk, som ved Razziaen paa det danske Politikorps i September undslap til Sverige og meldte sig til den danske Brigade — jfr. nærmere herom det senere Afsnit.

Denne særlige Politiforlægning oprettedes i Kurstedet »Ryds brunn« i Nærheden af Ryd Jernbanestation i den sydlige Del af Småland og omfattede efterhaanden ca. 160 Politifolk, hvoraf langt de fleste var Reservepolitibetjente.

FORLÆGNINGEN „SÄTRA BRUNN“.

Detaller fra Forlægningen.

Fægtningsøvelse.

Skydning.

Senere, i Begyndelsen af Marts 1945, oprettedes i samme Forlægning et særligt — ligeledes direkte under Kommandoen hørende — Brandkommando, se iøvrigt det senere Afsnit. Forlægningen var i denne sidste Henseende dog kun et Gennemgangssted, idet Personellet efter at have modtaget en nødtørftig i Hovedsagen kun disciplinær Uddannelse successivt afgik til forskellige lokale svenske Brandkorps i henholdsvis Malmö, Landskrona, Hälsingborg og Göteborg, hvor de fik en mere

faglig Uddannelse. Brandkommandoets Uddannelses-Styrke androg sjældent over ca. 100 Mand.

Endelig viste det sig ønskeligt at give det til Chauffør-tjeneste udtagne Mandskab en nødtørftig saavel militær som faglig Uddannelse, og det besluttedes derfor fra Marts 1945 at søge endnu en Forlægning oprettet, hvor denne Tjeneste kunde udøves. Tjenesten henlagdes under et særligt Motorvognskompagni, *Kaptajn af Reserven S. Læssøe Pedersen*, — direkte henhørende under Kommandoen, se iøvrigt det senere Afsnit — og indrettedes i et Kursted »*Tingsryd*«, ligeledes beliggende i det sydlige Småland.

I denne særlige Chaufførforlægning samledes det udpegede Personel til Kursus af ca. 3 Ugers Varighed. Hvert Hold var paa ca. 135 Mand, og Uddannelsen tog Sigte paa dels at bibringe Mandskabet den fornødne Kørefærdighed, dels at gøre dem anvendelige som specielle Militær-Chauffører; med Hensigt paa denne sidste Uddannelsesgren maatte der bl. a. etableres et særligt Feltværksted i Forlægningen.

Foruden ovennævnte Forlægninger, der alle krævede større eller mindre Byggeforanstaltninger, var i Sverige forberedt Oprettelsen af 2 Arbejdskommandoer, hvoraf det ene i Malmö — jfr. iøvrigt det senere Afsnit — paa ca. 80 Mand i Fritiden havde gennemgaaet en nødtørftig Uddannelse i Vaabenbrug, saaledes at det om fornødent vilde være i Stand til at overtage mindre Bevogtningsopgaver, medens det andet paa ca. 100 Mand kun kunde anvendes til rene Arbejdsopgaver. Kun det i Malmö forberedte Arbejdskommando under *Kaptajn af Reserven E. Sætter-Lassens* Kommando blev imidlertid indkaldt til Arbejdstjeneste.

Endvidere samledes i Karlskrona i Slutningen af September (1944) Besætningerne til de samme Sted oplagte danske Orlogsfartøjer, der udrustedes og formeredes som en taktisk Enhed »*Den danske Flotille*« under Kommando af *Orlogskaptajn J. H. J. Jegstrup*, senere afløst af *Kaptajnløjtnant E. T. Sølling*.

For de specielt maritime Forhold er der gjort nærmere Rede i et senere Afsnit.

OVERSIGTSKORT OVER
KANTONNEMENTSFORLÆGNINGEN VED „HÄCKEBERGA“.

Maalestok 1: 100.000.

1—2: Pi KDO. 3—4: 2' Batl. 5: Brig. Forb. Del + Stb. Del.
6: Feltlaz. 7: 120 mm Kp. 8: 4' Batl. 9—10: 5' Batl. 11: 3' Batl.
12: 1' Batl. 13: 2' Batl. + Depot.

Efterhaanden tilspidsedes Situationen i Tyskland, og for Kommandoen i Stockholm blev Ønsket om en yderligere Forøgelse af det alt etablerede Beredskab mere og mere brændende. Efter nogle korte Forhandlinger med de svenske mili-

tære Myndigheder om en Koncentration af Brigadens Styrker oprettedes i Slutningen af April 1945 ved svensk Hjælp en provisorisk indrettet Teltelejr i Skåne.

I Løbet af knapt 2 Uger havde de svenske Militærmyndigheder i Kristianstads Forsvarsomraade indrettet en veritabel Soldaterby til Brigaden omkring det gamle Herresæde »Häckeberga« i den centrale Del af Skåne. Lejren bestod af 250 Stk. 20-Mands Telte grupperet efter Brigadens taktiske Enheder og under fornøden Hensyntagen til bl. a. Flytverskjul. Al Indkvartering var krigsmæssig, og Forplejningen foregik udelukkende ved Hjælp af Brigadens egne Feltkøkkener. Foruden at styrke Beredskabet var Tanken med Koncentrationen den at give de enkelte tidligere stærkt adskilte Afdelinger Lejlighed til gennem samlede Øvelser at indøve Samarbejdet mellem de forskellige Afdelinger og Vaaben. Samtidig foretoges der Indkaldelse af hjemsendt Personel for at gøre Brigaden saa krigsforberedt som muligt. Forlægningen underlagdes *Oberstløjtnant F. L. Hvalkof*.

Som en logisk Følge af den Opgave, der i Henhold til de under Kapitel I anførte Direktiver til Generalmajor Knudtzon var tiltænkt de danske Styrker i Sverige, maatte Opbygningen af disse ske successivt, efterhaanden som de afsatte Bataillonskadrer m. m. var tilstrækkeligt uddannede og det fornødne værnepligtige Mandskab disponibelt. Kun paa denne Maade kunde man sikre sig, at Kampkraften i »Sofielund«, der kom til at danne Moderforlægning med Hensyn til Afgivelsen af Befalingsmænd, stadig var intakt, og at Styrkens Beredskab ikke noget Øjeblik kompromitteredes.

Saaledes som Forholdene udviklede sig, naaede alle fem Batailloner at faa Mandskab, inden Ordren til Opbrud kom.

KAPITEL III.

KOMMANDOENS VIRKSOMHED I STOCKHOLM.

a. Organisation og Formering.

En af de første Opgaver, der meldte sig efter Generalmajor Knudtzons Ankomst til Stockholm, var Oprettelsen af en Stab, som kunde overtage de forskellige administrative Forretninger, idet man dog her havde stærkt for Øje ikke at

trække flere Folk til Stockholm end strengt nødvendigt for ikke derigennem at svække de i Forvejen ikke for stærke Befalingsmandskadrer.

Efter *Oberstløjtnant F. L. Hvalkof's* Designering som Forlægningschef (Regimentschef) var af Generalens umiddelbare Følge kun *Kaptajn, Vaabeningeniør P. A. F. Norup* tilbage, og Staben maatte derfor snarest suppleres.

Det blev herefter bestemt, at *Kaptajn Norup* skulde fungere som Stabschef, og at Staben iøvrigt skulde bestaa af: *Kaptajnløjtnant E. H. Wolff* af Livgarden og *Kaptajnløjtnant K. Wylich Muxoll* af Søværnet som Adjutanter, samt *Intendant O. Høgberg* fra Forplejningskorpset som Regnskabsfører. Endvidere ansattes *Kaptajn P. Bosse* af Fodfolket — senere afløst af *Ritmester N. E. Leschly* — som speciel taktisk Repræsentant i Staben og *Kommandørkaptajn F. Kjølse*n af Søværnet som speciel maritim Raadgiver for Generalen. Naar man udtrykkelig havde ønsket, at den ene af Adjutanterne skulde være af Søværnet, var det bl. a. ud fra den Betragtning, at det i Sverige værende relativt store Kontingent af Marinefolk skulde føle, at »Kommandoen for militære Flygtninge« var en Enhed, der omfattede begge Værn og ikke var specielt landmilitært betonet.

Et Savn var det, at Antallet af Befalingsmænd af Officiantgruppen var saa ringe, at Kommandoen ikke mente at kunne forsvare at holde en Kommandoofficiant tilbage som Skriver ved Staben. Alt Kontorarbejde (Registrering, Arkivering og i Begyndelsen tillige alt Skrivearbejde) maatte derfor udføres af Adjutanterne.

Efterhaanden som Arbejdet voksede, var det nødvendigt at ansætte civilt Personal til Skrivearbejde, Telefonbetjening m. m. i den Udstrækning, det var muligt at faa tilstrækkelig kvalificeret Arbejdskraft, idet der ogsaa maatte tages Hensyn til Arbejdets stærkt fortrolige Karakter, hvorfor det var meget om at gøre, at man fik fuldt paalidelige Folk.

Til de første Materielanskaffelser, der i Hovedsagen drejede sig om Barakker og Beklædningsgenstande, klarede Kommandoen sig med ovennævnte Personal, men efterhaanden som Kravene til Materielanskaffelser forøgedes, og der ogsaa blev Tale om Vaabenanskaffelser m. v., blev det nødvendigt at oprette en speciel Materielsektion, hvorunder samtlige Mate-

rieanskaffelser henlagdes. Sektionen underlagdes *Kaptajn, Vaabeningeniør E. Lund*, der til sin Assistance fik tildelt en Stab af i Hovedsagen civilt Personel. Bortset fra nogle faa faste Befalingsmænd, *Ritmester O. Stenkov, Kaptajnløjtnant H. C. Engell og Kaptajnløjtnant H. Gundelach*, der i Forvejen var fortrolige med Materieladministrationen, var dette Personel mere eller mindre ukvalificerede (Ingeniører, mandlige og kvindelige Kontorister og lign.) og maatte derfor uddannes i denne særlige Administrationsgren, forinden de kunde gøre Fyldest. Det lykkedes imidlertid Kaptajn Lund efterhaanden at faa oparbejdet en solid Stab af Hjælpere, saaledes at denne for Kommandoens hele Arbejde yderst vigtige Tjenestegren kunde blive betryggende passet.

Paa tilsvarende Maade blev det efterhaanden nødvendigt at samle alle Underbringelsesarbejder (Barakkeanskaffelse, Inventarindkøb, Byggeforanstaltninger og lign.) og Motorsager under særlige Kontorer, »Bygningskontoret« respektiv »Motorkontoret«, som blev underlagt henholdsvis *Kaptajn af Ingeniørtropperne W. J. Andersen og Kaptajn af Reserven S. Læssøe Pedersen*.

Endvidere maatte der, efterhaanden som Oplægningerne af de svenske Vaaben skred frem, oprettes en særlig Sektion, Depotsektionen, som underlagdes *Kaptajn af Generalstabten O. Bennike*. Til Hjælpere fik Kaptajnen tildelt nogle faste Officerer. Sektionen havde til Opgave at sikre Brigaden en til enhver Tid hurtig Udlevering og Overførsel af det i de svenske Depoter oplagte Materiel, der i Tilfælde af Opbrud skulde udleveres til Brigadens Styrker i Sverige (Depot A), dels det Materiel, som var paaregnet overført til Danmark og der udleveret til de mødende Styrker af Modstandsbevægelsen (Depot B og D).

Endelig oprettedes et særligt Pressekvarter under *Kaptajn af Artilleriet S. A. Andersen* samt en Civilsektion ligeledes under Kaptajn Andersen. Civilsektionen havde til Formaal at forberede en Anskaffelse af visse vigtigere Efterkrigstidsvarer, som det maatte formodes at være vanskeligt at fremskaffe i Danmark, og som det skønnedes magtpaaliggende at kunne overføre til Danmark til Imødegaelse af eventuelle opstaaende Brandkatastrofer, Epidemier og lign. Disse Anliggender sorterede direkte under den danske Minister, men

det var naturligt, at Arbejdet koordineredes med Kommandoens Arbejde, og Civilsektionen var da det Organ, som repræsenterede Kommandoen i disse Sager.

Efter godt og vel et Aars Forløb havde Stabens Arbejde i Stockholm antaget et saadant Omfang, at det var nødvendigt at foretage en Ændring i den oprindelige Organisation. Det operative Arbejde, de mange maritime Spørgsmaal og ikke mindst de stadig voksende Materielanskaffelser af enhver Art bevirkede, at man maatte foretage en Opdeling af Staben i Afdelinger alt efter de paagældende Tjenestegrene. Hver Afdeling havde sin Chef, der sorterede direkte under Chefen for Kommandoen. Den nærmere Udformning af Organisationen fremgaar af omstaaende Oversigt.

En løjnespringende Mangel ved Nyordningen var den, at der til Hjælp for Generalen ikke var en Stabschef, som kunde samle de mange Afdelinger og behandle de mange ofte modstridende Krav, saaledes at Arbejdet inden for Staben ikke udeukkende kom til at hvile paa de enkelte Chefers Evne til Samarbejde, men en saadan Løsning lod sig imidlertid ikke gennemføre. Gang paa Gang viste det sig da ogsaa, at man savnede et saadant samlende Organ og i mange Tilfælde var henvist til at træffe individuelle Afgørelser, hvad der naturligvis ikke gjorde Arbejdet i Staben lettere.

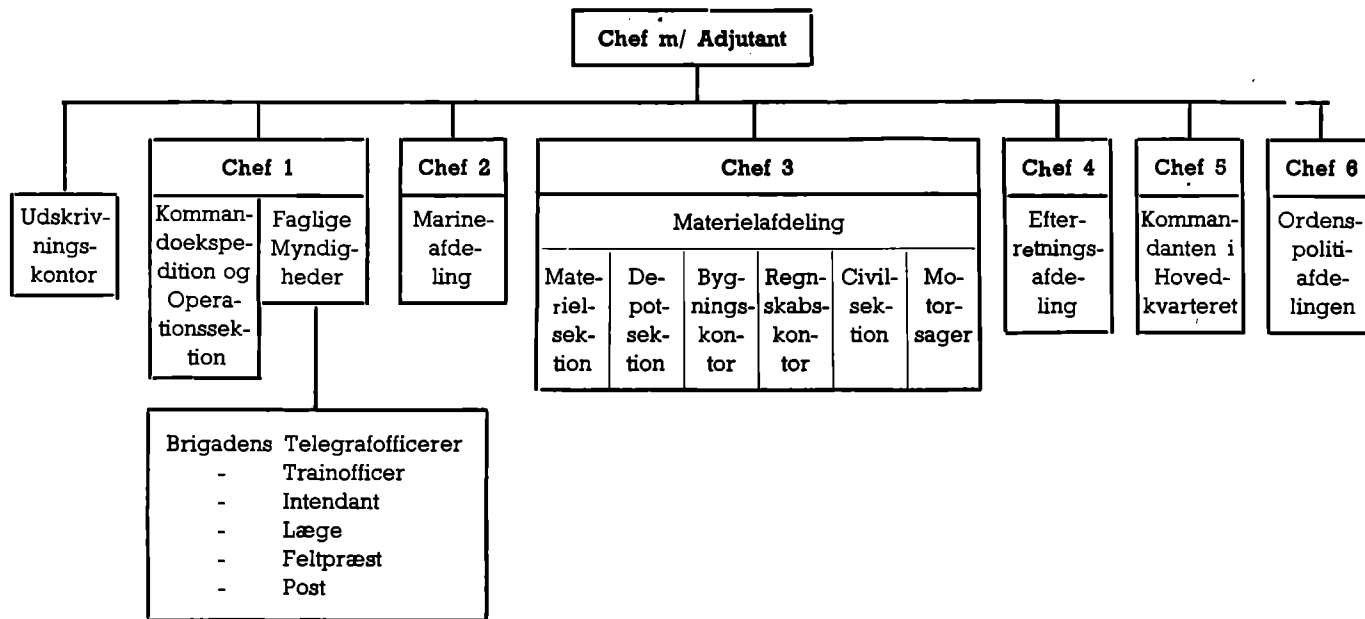
Ved Vurderingen af Stabens Arbejde i Stockholm maa det tages i Betragtning, at der praktisk talt paa alle Omraader inden for Kommandoens Administration savnedes de fornødne Love og Bestemmelser. Alt maatte udarbejdes fra bar Bund og omhyggeligt tilpasses de særlige Forhold, hvorunder der maatte arbejdes i Sverige. Udskrivningsregler, Fastsættelse af Uddannelsestider (henholdsvis for menige og Rekrutter), Uddannelsesprogrammer, Regler for Udnævnelse til Befalingsmænd, Straffebestemmelser, Lønningsbestemmelser, Materielbeskrivelser o. s. v. Alle disse Regler og Bestemmelser maatte udarbejdes jævnsides med det ordinære Administrationsarbejde, hvilket selvsagt stillede ganske overordentligt store Krav til Personellet i Kommandoens Stab.

Til Belysning af det rent kontormæssige Arbejdes Omfang inden for Staben skal eksempelvis anføres, at der i Pe-

Kommandoen for militære Flygtninges Organisation efter 15. Februar 1945.

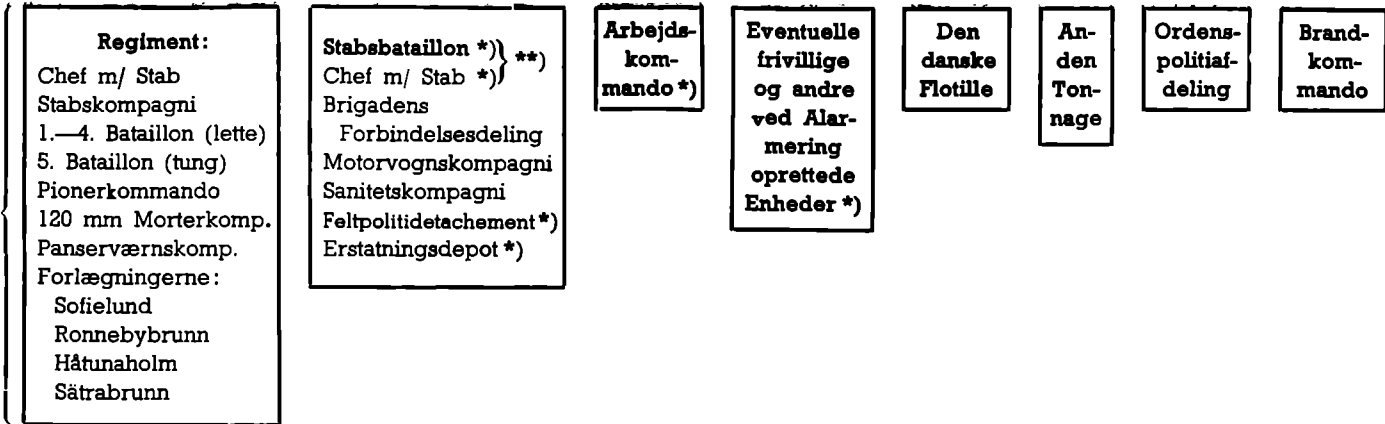
(Den danske Brigade)

283

1½ Aar med „Den danske Brigade“

- Bemærkninger:**
1. Kommandoekspeditionen er Kommandokontor for alle Dispositionsenheder, undtagen de maritime, og tillige Sekretariat, hvortil al Post indgaar til Fordeling, og hvorfra Post atter ekspederes ud.
  2. Marineafdelingen er Kommandokontor for de maritime Dispositionsenheder (Flotille, anden Tonnage, dansk Personal i den svenske Flaade).
  3. Bestemmelser om samtligt Materiel (Til- og Afgang, Reparation m. v.) udgaar gennem Skrivelser fra Materielafdelingen.
  4. Ved Kommandoens Opbrud forbliver Bygningskontor, Regnskabskontor, Efterretningsafdeling og Udskrivningskontor repræsenterede ved dertil udpegede Personer i Stockholm og er da med Undtagelse af Efterretningsafdelingen og Materielsektionen underlagt den designerede Chef for Kommandoens Afvikling i Stockholm.
  5. Civilsektionen, som varetager Spørgsmaal om Brandkommando og civil Forberedelse, bortfalder ved Alarmering. Chefen er tillige Presseofficer.

Anmærkning: *) Oprettes først ved Alarmering.
 **) Senere omdannet til Stabsdeling.

rioden 11/11 1943—5/5 1945 har været følgende registrerede, skriftlige Ekspeditioner:

Indgaaede Skrivelser	ca.	11.600
Udgaaede	»	» 13.200
Fakturaer	»	» 1.300

Endvidere er der i samme Tidsrum udbetalt af Kommandøens Kasse ca. 24 Millioner Kroner af Brigadens samlede Budget, der andrager ca. 67 Millioner svenske Kroner.

Ved Afgangen fra Sverige var den danske Brigade formeret som følger:

	Antal Personer	Antal Køretøjer
<i>Brigadechef</i>	1	1
<i>Brigadestab:</i>		
Egentlig Stab	71	14
Brigadens Pressekvarter	57	14
Stabsdeling	41	13
Forbindelsesdeling	50	7
<i>Regiment</i>		
Chef med Stab	22	5
Stabskompagni	198	58
1.—4. Bataillon, lette	1200	68
5. Bataillon, tung	763	59
Pionerkommando	262	35
120 mm Morterkompagni	108	20
Panserværnskompagni	121	—
<i>Motorvognkompagni</i>	137	70
<i>Sanitetskompagni</i>	157	17
<i>Feltpolitidetachment</i>	66	34
<i>Ordenspolitiafdeling</i>	238	16
<i>Brandkommando</i>	281	21
	Ialt 4773	452

Ovennævnte Styrker, Afdelinger m. fl. var sammensat paa følgende Maade:

ad *Brigadestab.*

Egentlig Stab: Officerer til Raadighed (2), Kommandoexpedition (4),
Marineafdeling (3), Operationssektion (2), Kommandant i Ho-

vedkvarteret (1), Materielafdeling (2), Efterretningssektion (8), Intendantursektion (3), Brigadetelegrafofficer (1), Brigadetrain-officer (2), Brigadelæge (2), Brigadefeltpræst (1), Presseofficer (2), Kontor- og Køkkenpersonale (15), Motorvognførere og Ordonnanser (22).

Pressekvarter: Presseofficer med Hjælpere (3), Pressestab (8), Journalistgruppe (7), Fotogruppe (7), Radiogruppe (4), Svensk Gruppe (12), Allieret Gruppe (12), Depotgruppe (4).

Stabsdeling: Fører med Hjælpere (4), 3 Rekylgeværgrupper à 6 Mand, 1 Maskinkanongruppe à 9 Mand, 1 Ordonnansgruppe à 10 Mand.

Forbindelsesdeling: Fører med Hjælpere (4), 1 Radiogruppe à 3 S-M-O-Hold à 5 Mand, 1 Signalgruppe à 2 Hold à 3 Mand, 1 Te-lefongruppe à 4 Hold à 2—8 Mand, 1 Brevduehold à 4 Mand, Motorvognførere (7).

ad Regiment.

Chef med Stab: Stabschef (1), Adjutant (1), Ordonnansofficerer (2), Meddelelsesofficer (1), Pionerofficer (1), Intendant (1), Skri-vere (2), Læge (1), Ordonnanser og Motorvognførere m. fl. (11).

Stabskompagni: Chef med Kommandogruppe (43), Forbindelsesde-ling (78), Sikringsdeling (17), Ammunitionskolonnen (69).

1.—4. Bataillon: Chef med Stab (54), 3 Rekylgeværkompagnier (165) hvert bestaaende af: Chef med Kommandogruppe (27), 3 Delin-ger à 3 Rekylgeværgrupper (8), Maskinpistolgruppe (8), og 47 mm Mortergruppe (7).

5. Bataillon: Chef med Stab (34), Fodfolkskanonkompagni (231), be- staaende af: Chef med Kommandogruppe (38), 4 Delinger à 4 Grupper (9), Maskinkanonkompagni (168), bestaaende af: Chef med Kommandogruppe (26), 3 Delinger à 4 Grupper (9), Fodfolksmorterkompagni (215), bestaaende af: Chef med Kom- mandogruppe (36), 4 Delinger à 3 Grupper (11), Maskingevær- kompagni (114), bestaaende af: Chef med Kommandogruppe (25), 2 Delinger à 4 Grupper (9).

Pionerkommando: Chef med Kommandogruppe (28), Parkdeling (77), 4 Pionerdelinger à 3 Grupper (10) paa Cykle.

120 mm Morterkompagni: Chef med Kommandogruppe (27), 2 De- linger à 2 Grupper (14).

Panserværniskompagni: Chef med Kommandogruppe (6), 5 Delinger à 4 Grupper (5). (Kompagniet var tænkt anvendt som Ledsage- kompagni for det ved svensk Foranstaltning forberedte Kamp- vognskompagni og skulde derfor have været gjort motoriseret paa pansrede Transportvogne, ført af svenske Motorførere).

ad Motorvognkompagni.

Chef med Kommandogruppe (30), Feltværksted (30), Driftsmiddel- kommando, bestaaende af: Førere med Hjælpere (2), 2 Udlev-

ringssteder for Vognparken à 6 Mand, 2 Udleveringssteder for Enkeltkørende à 12 Mand, Reservemotorvognpark (47).

ad *Sanitetskompagni.*

Chef med Kommandogruppe (28), Feltlazaret: Chefsgruppe (5), Modtageafdeling (7), Forbindingsafdeling (9), Kirurgisk Afdeling (31), Medicinsk Afdeling (8), Røntgenafdeling (4), Feltlaboratorium og -Aptek (3), Blodcentral A (7), Epidemikommando (15), Sygebærerhold (7), Evakueringsafdeling (4), 2 Vognholdepladser (med Blodcentralerne B og D) (10), Sanitetsmotorvognskolonne (8).

ad *Feltpolitidetachment.*

Chef med Kommandogruppe (10), 1' Deling (18), 2' Deling (38).

ad *Ordenspolitiafdeling.*

Chef med Kommandogruppe (38), 2 Halvkommandoer, bestaaende af: Fører med Hjælpere (10), 3 Delinger à 4 Grupper (6).

ad *Brandkommando.*

Chef med Kommandogruppe (38), 4 Halvkolonner, bestaaende af: Fører med Hjælpere (4), Branddeling à 3 Grupper (10), Rydningsdeling (17), Depotdeling (8).

Endvidere var der forberedt Oprettelse af 2 Arbejdskommandoer, hvoraf det ene i Malmö paa ca. 80 Mand i Fritiden havde gennemgaaet en nødtørfdig Uddannelse i Vaabenbrug, saaledes at det om fornødent vilde være i Stand til at overtage mindre Bevogtningsopgaver, medens det andet paa ca. 100 Mand kun kunde anvendes til rene Arbejdsopgaver.

Kun det i Malmö forberedte Arbejdskommando blev indkaldt til Arbejdstjeneste.

b. *Rekruttering m. v.*

I Begyndelsen af Oktober (1943) havde *Orlogskaptajn Henrik Madsen* i Egenskab af ældste danske Søofficer i Sverige paa eget Initiativ paabegyndt en Registrering af det danske sømilitære Personel. Formaalet hermed var at holde sammen paa dette Personel, der efterhaanden var spredt over hele Sverige og fuldstændigt overladt til sig selv.

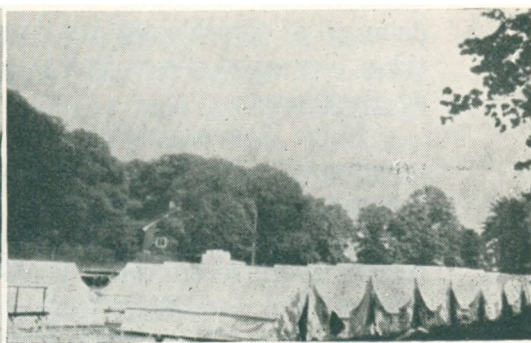
Senere udvidedes dette Arbejde til ogsaa at omfatte det danske landmilitære Personel i Sverige, og da Kommandoen oprcttedes i Midten af November samme Aar, var der alt tilvejebragt et Udskrivningsgrundlag, paa hvilket Kommandoen kunde bygge videre med Orlogskaptajnen som fortsat Leder af Arbejdet.

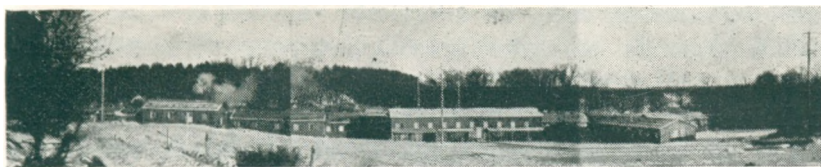
FORLÆGNINGEN „HATUNAHOLM“.

Detaille fra Forlægningen.

Teltlejren (2. Batl.).

Samlet Overblik over Forlægningen.

Fra Kommandoens Side stillede man følgende Krav for Optagelse i Politiforlæggningerne:

- man skulde være dansk Statsborger,
- man maatte ikke være straffet,
- man maatte ikke have Samarbejde med Besættelsesmagten,
- man maatte ikke have været Medlem af D. N. S. A. P.,
- man skulde have en Alder mellem 18 og 35 Aar. Fra dette sidste Krav kunde der dog i enkelte Tilfælde dispensereres.

Det siger sig selv, at da Arbejdet med Oprettelsen af den danske Politistyrke det første Aarstid ikke paa nogen Maade maatte omtales offentlig, var det en vanskelig Sag at faa Kontakt med de eventuelle danske værnepligtige, der fandtes i Sverige, og Kendskabet til Kommandoens Eksistens end-sige dens Arbejde spredtes derfor kun langsomt fra Mund til Mund.

Fra Kommandoens Udskrivningskontor sendtes en Opfordring ud til Modtagestationerne i Malmö og Helsingborg om at foranledige, at alle nyankomne militære Befalingsmænd

indsendte deres Personalia og Adresse i Sverige, og senere tilgik der alt værnepligtigt Personel et Cirkulære med Opfordring til at tilmelde sig den danske Politistyrke, idet der samtidig blev givet visse Oplysninger om Uddannelse, Formaal og Betingelser.

Ifølge Sagens Natur var disse Oplysninger meget lidt udtømmende, hvilket gav Anledning til en ikke ringe Korrespondance.

Selve det paatvungne Navn »Politistyrke«, som jo strengt maatte overholdes, bevirkede, at overmaade mange Flygtninge ud fra højst forskellige mere eller mindre personlige Bevæggrunde i lang Tid ganske misforstod Sagen og forholdt sig passive og kritiske.

Først efter Nytaar (1944) begyndte der for Alvor at indløbe Besvarelser, men de allerfleste var ledsaget af Breve med Spørgsmaal om yderligere Oplysninger angaaende Formaal og Uddannelse, men især vedrørende Tidspunktet for Indkaldelse. Desværre viste det sig, at en meget stor Procentdel af Besvarelserne var fra Folk, som ikke havde været Soldater, idet de havde aftjent civil Værnepligt som C. B.ere, hvilket imidlertid ikke var fremgaaet af deres Stamoplysninger.

Udsendelsen af ovennævnte Cirkulære spredte imidlertid nu hurtigt Kendskabet til Kommandoens Arbejde, og ogsaa fra frivillige, der *ikke* havde aftjent deres Værnepligt, begyndte nu Tilmeldinger og Anmodninger om at faa tilsendt Cirkulære at indløbe i en jævn omend stærkt konjunkturbestemt Strøm. De Forhold, der her spillede stærkest ind, var naturligvis Krigsbegivenhedernes Udvikling og Tidspunktet for Indkaldelsen, samt omend i mindre Grad de varierende Forhold paa Arbejdsmarkedet.

Hele Rekrutteringsarbejdet og dets Tilrettelæggelse vanskeliggjordes i overordentlig Grad af to Aarsager. For det første af Hensynet til Sveriges Stilling med deraf følgende Hemmelighedskræmmeri, hvilket i Forbindelsen med de oprindeligt strenge Adgangsbestemmelser bevirkede, at Styrken en Tid blev mistænkt for at være en »Hvid Garde« direkte vendt mod Kommunisterne, men dernæst ogsaa af den Omstændighed, at det ikke paa noget Tidspunkt var muligt i Forvejen at tilrettelægge et fast Indkaldelsesprogram. Dels vidste man

ikke, hvormange frivillige man til enhver Tid kunde være sikker paa vilde møde, dels krævede Oprettelsen af de fornødne Forlægninger med dertil hørende Erhvervelse af nødvendige Licenser o. lign. samt Anskaffelser af Tøj og Udrustning m. m. mange og lange Forhandlinger med svenske Myndigheder, og Følgen heraf blev, at man ofte stod i den Situation, at man ikke straks ved Mandskabets Møde kunde give dette komplet Udrustning, eller man maatte ty til at udsætte de engang fastsatte Indkaldelsesterminer, hvilket naturligvis ligeledes var meget utilfredsstillende.

Ved Starten, d. v. s. i de sidste Maaneder af 1943, var man af Beredskabshensyn nødsaget til kun at antage de frivillige, der havde aftjent deres Værnepligt i Hæren, nærmere betegnet Infanteriet, Rytteriet, Artilleriet og Pionertropperne, da dette Mandskab hurtigst kunde trænes op. Mandskab fra Hærens Flyvertropper, Arbejdssoldater, Sanitetssoldater og alt Personel fra Søværnet kunde derimod ikke i første Omgang godtages som »Soldater«, men maatte henregnes til Kategorien »ikke uddannede« og maatte indkaldes og uddannes sammen med disse sidste.

Ovennævnte Rekrutteringsvanskeligheder bevirkede, at der i visse Perioder ikke kunde finde Indkaldelser Sted, hvilket igen medførte, at Interessen for Politistyrken svækkedes. Hertil kom, at Flygtningene, efterhaanden som Tiden gik, fik mere fast Arbejde i Sverige og voksede sammen med og tilpassede sig de svenske Forhold, som i Forbindelse med den langsomme Udvikling af Krigsbegivenhederne foraarsagede, at der f. Eks. i Foraaret 1944 kun indløb positive Svar om Indkaldelse fra ca. Halvdelen af de engang tilmeldte.

Den 6' Juni kom imidlertid Efterretningerne om Invasionen i Normandiet, og straks sporedes en kendelig Forøgelse i Besvarelserne af de udsendte Forvarsler, samtidig med at nye Tilmeldinger strømmede ind i en langt større Maalestok, end der var Mulighed for at indkalde og uddanne dem i de eksisterende Forlægninger. Først ved Slutningen af November (1944) lykkedes det ved Oprettelsen af nye Forlægninger paany at skabe Balance mellem Antallet af Pladser og Antal Ansøgere.

I Mellemtiden havde Kommandoen arbejdet paa Oprettelsen af et særligt Sanitetshjælpekorps foreløbigt paa ca. 100 Mand, samt lidt senere et frivilligt Chaufførkorps foreløbigt

paa ca. 120 Mand, begge med meget kortvarig Uddannelse. Trods det ovenfor omtalte Overskud af tilmeldte frivillige var der imidlertid store Vanskeligheder med at faa Personel til disse særlige Tjenestegrene, idet alle, der havde meldt sig, ønskede at blive uddannet med Vaaben i Haand, hvortil kom, at det Mandskab, som éngang var indtraadt i Hjelpekorpsene, naturligvis ikke senere kunde forventes omflyttet til den almindelige Uddannelse, efterhaanden som der eventuelt maatte blive oprettet nye Forlægninger. For at bøde paa den svigtede Tilgang til Chaufførkorpset traf Kommandoen den Bestemmelse, at der som Chauffører kunde antages Folk helt op til 50-Aars Alderen, naar de blot havde Kørekort og tilstrækkelig Kørefærdighed.

De ovenfor anførte ret strenge Adgangsbetingelser medførte mange Klager, dels fra de lidt ældre Folk, som trænede i Terrainsports- og Skytteforeninger, og som havde svært ved at forstaa, at de ikke skulde kunne gøre Fyldest i Politistyrken, dels fra Folk med betingede og andre mindre Straffe, som tilsyneladende havde været gode nok i Modstandskampen i Danmark, og som ikke udelukkedes af Værnepligtslovens Bestemmelser, samt endelig fra statsløse, som enten havde tilbragt hele deres Skoletid og Opvækst i Danmark, og som derfor helt følte sig danske, eller som var blevet modtaget saa godt af det danske Samfund, da Nazisterne fordrev dem fra deres Hjemland, at de følte Trang til at vise deres Taknemmelighed i Gerning.

I Løbet af Efteraaret (1944) bestemte Kommandoen sig til at ændre Antagelsesbetingelserne, for saa vidt angik idømte Straffe, saaledes at Værnepligtslovens Bestemmelser kom til at danne Rettesnor i Fremtiden, ligesom der ogsaa blev lempet paa Kravet om Statsborgerskab. Til at behandle saadanne Særtilfælde nedsattes et særligt Tremandsudvalg, se senere Afsnit.

I December 1944 besluttede Kommandoen at ville udvide Kampstyrken til det yderste af, hvad Kadrerne tillod, hvilket betød Indkaldelse af ca. 1200 Mand. Da Tilmeldingerne paa Grund af den relativ lange Stilstandsperiode med Hensyn til Indkaldelser kun kom langsomt ind, og overmaade mange Flygtninge som Følge af den paatvungne »Mørkelægning« stadig ikke havde forstaaet Baggrunden for og Alvoren i Bri-

gadens Arbejde, blev det nødvendigt at foretage en mere indtrængende og aaben Henvendelse til de danske Flygtninge. Heldigvis tillod Sveriges udenrigspolitiske Stilling nu, at Sagen blev omtalt i de danske Blade i Sverige, og at større Møder kunde afholdes. I dette Arbejde maatte man søge Bistand hos det i Sverige værende »Kontaktudvalg« inden for den danske Modstandsbevægelse, der som bekendt repræsenterede alle politiske Partier.

Ved Hjælp af denne Fællesindsats lykkedes det omsider at naa de opstillede Maal, selv om de sidste Indkaldelser fandt Sted de første Dage af April Maaned 1945.

Udover disse Indkaldelser til den egentlige Soldatertjeneste var der naturligvis mange andre Personelbehov, som idelig maatte dækkes, bl. a. skal saaledes nævnes, at man til Stadighed maatte have 6 fuldstændige Dampskibsbesætninger staaende til Disposition i paakommende Tilfælde, omfattende Skibsførere, Styrmand, Maskinmestre, Telegrafister, Kokke, Matroser og Fyrbødere. Ved Alarmeringen fik man dog ikke Anvendelse for dette Personel. Endvidere stillede Formeringen af det særlige Ordenspoliti, Feltpolitidetachmentet og Lottekorpsset specielle Krav til Rekrutteringen.

Før Indkaldelsen til Tjeneste i Politistyrken blev hver Ansøgers Forhold undersøgt for eventuelle idømte Straffe samt Tilknytning til Besættelsesmagten og D. N. S. A. P., hvorfor et Eksempplar af Navnelisterne sendtes til Undersøgelse i den danske Politiafdeling, Efterretningsafdelingen og det svenske Politi. At en saadan grundig Undersøgelse ikke var overflødig fremgaar af de mange Tilfælde, hvor tilmeldte Folk maatte udelades som Følge af idømte Straffe, Medlemskab i »Frikorpset«, »SS«, ja endog i »Schalburgkorpset«, medens kun relativt faa blev slettet udelukkende paa Grund af Medlemskab i D. N. S. A. P.

Under de særlige Forhold, hvor Frivillighedsprincippet blev gennemført til det yderste, var selve Indkaldelsen af tilmeldte en meget omstændelig og yderst vanskelig Sag. Et overmaade stort Antal svenske Arbejdsgivere stillede sig ret uforstaaende overfor disse Indkaldelser og lagde megen Vægt paa Betegnelsen Polititjeneste. Mangfoldige Henvendelser til Kommandoen henviste til de store svenske Indkaldelser til Mili-

tærtjeneste, som især gjorde det vanskeligt for mindre Haandværkere at skaffe sig faguddannet Medhjælp. Endnu ubehageligere var det, naar store svenske Arbejdsgivere erklærede, at saafremt de danske Arbejdere blev indkaldt alt for hurtigt efter Ansættelsen og med kort Varsel, vilde de ikke mere benytte dansk Arbejdskraft, og Konflikter af denne Art vilde selvsagt være meget uheldige paa Baggrund af de af det danske Flygtningekontor iværksatte Bestræbelser for at skaffe Flygtningene Arbejde.

Imellem Ansøgerne var der ogsaa Folk, som efter meget Besvær netop havde faaet Arbejde og derfor ikke syntes, at de kunde være bekendt straks at forlade det, eller Folk, som havde indsendt Ansøgning om Optagelse, simpelthen fordi de var arbejdsløse, men egentlig foretrak et vellønnet Arbejde i Siedet for Indkaldelse og derfor ikke gav Møde.

For at være nogenlunde sikker paa, at det fastsatte Antal indkaldte indfandt sig paa Mødedagen, var det derfor nødvendigt i god Tid at udsende Forvarsler med Svarskema. Paa den anden Side maatte man ikke risikere at modtage imødekommende Svar fra flere, end der kunde indkaldes til den paagældende Lejr, da man samtidig paatog sig et økonomisk Ansvar for hver enkelt, der ved Forvarslet blev anmodet om at opsiges sit Arbejde.

Som det fremgaar af det foranstaaende, var Fremgangsmaaden ved Personellets Udskrivning tungtvirkende og krævede megen Tid, og selv i gunstigste Tilfælde var det ikke muligt fra det Øjeblik, Ansøgningsskemaet udsendtes, og til den paagældende gav Møde til Uddannelsen, at bringe Tiden ned under ca. 3 Uger.

Kommandoen for militære Flygtninge disponerede ikke over Midler til at yde Personellet i Politistyrken Hjælp eller Laan til Underhold af Familie, Anskaffelse af civile Klæder o. s. v. Al saadan Understøttelse sorterede direkte under Flygtningekontorets Administration, men Spørgsmaalet Familieunderstøttelse var af overordentlig Betydning for Rekrutteringen af Brigaden, idet mange, som iøvrigt var villige til at yde en Indsats i Politistyrken, holdt sig tilbage, da man ikke turde eller vilde paadrage sig en Gæld som Følge af, at man maatte opgive det civile Arbejde, ved Hjælp af hvilket det hidtil havde

været muligt at forsørge Familien. Efter mange Forhandlinger lykkedes det at faa indført en tilfredsstillende Ordning, hvorefter Familieforsørgere, der indkaldtes, kunde faa indtil 250 Kr. pr. Maaned foruden Børnetillæg.

c. Regnskabstjeneste m. v.

Ved Forberedelsen og Anlæggelsen af Regnskabstjenesten for Brigaden ved dens Oprettelse i November 1943 bestræbte man sig i den Udstrækning, det var muligt, at henholde sig til de for Regnskabstjenesten fastsatte Regler, som var gældende for Hærens Afdelinger m. fl. i Danmark.

Selve Regnskabstjenesten var i store Træk ordnet paa den Maade, at de til Brigadens Drift nødvendige Midler blev modtaget fra det danske Gesandtskab paa Grundlag af Penge-rekvisitioner, som Brigadestaben i de sidste Dage i hver Maaned fremsendte med Specifikation i store Træk over det Beløb, som man skønnede nødvendigt til Bestridelse af Brigadens Udgifter i den paafølgende Maaned.

Efter Regnskabets Afslutning hver Maaned afleveredes dette til Revision hos en af Brigaden ansat statsautoriseret Revisor, der befandt sig som Flygtning i Sverige. Revisoren ansattes tillige som Kasseinspektør.

Revisionen var først og fremmest af ren talmæssig Karakter og kunde af let forstaaelige Grunde kun i mindre Grad tillige være en kritisk Revision.

Det samlede Regnskab, der balancerede med ca. 67 Mill. svenske Kroner, er senere afleveret til IV Hovedrevisorat.

Brigadens Styrker var i Sverige vederlagt som følger: Personel, som var ansat ved Brigadestaben i Stockholm, Flyver- og Rytterofficerer tjenstgørende ved svenske Afdelinger, oppebar uanset Grad Kr. 400,00 pr. Maaned + fri Bolig (indtil 150,00 Kr. pr. Maaned), idet dog Stabsofficerer og det med Underofficerer ligestillede tekniske Personel, der tjenstgjorde paa de anførte Vilkaar, havde henholdsvis 500,00 Kr. og 350,00 Kr. i Opholdsgodtgørelse.

Civilt Kontorpersonale lønnedes i Overensstemmelse med de af det danske Flygtningekontor fastsatte Lønningsregler for Kontorpersonale.

FORLÆGNINGEN „RONNEBY BRUNN“.

Brunshotellet.

Kamp om „Nærkamphus“
bygget af Forlægningen.

Enkelte af Brunns-Villaerne.

Personel i Forlæggningerne og ved Flotillen lønnes med daglige Sæts som følger:

Menige (Mathelever, Fyrbødere paa Kontrakt) ...	2,50	Kr.
Underkorporaler (Mather, oplærte Maskinmestre og faste Fyrbødere)	2,75	»
Kornetter og Korporaler (Overkonstabler, civile Fiskeskippere, Skibskokke)	3,00	»
Sergenter, Oversergenter (Underkvartermestre, Overfyrbødere)	3,50	»
Premierløjtnanter (Søløjtnanter I, II og (R), Løjtnanter, Sekondløjtnanter, Flyverløjtnanter, Undernaskinmestre, Befalingsmænd af Officiantgruppen, Reserveintendanten og Kvartermestre)	4,00	»
Kaptajn­løjtnanter (Intendanten)	4,50	»
Yngre Kaptajner (indtil et Alderstillæg incl.)	5,00	»
Ældre Kaptajner (Orlogskaptajner)	6,00	»
Oberstløjtnanter (Forlægningschefer)	7,50	»

Hertil kom for denne Kategori Personels Vedkommende fri Kost og Logi. Beløbene udbetaltes forud for 10 Dage ad Gangen.

d. *Den operative Tjeneste.*

Ved Etableringen af Kommandoen for militære Flygtninge oprettedes en særlig Operations- og Flaadesektion, der optog til Overvejelse og Forberedelse de operative Spørgsmaal, som paa det foreliggende Grundlag meldte sig til Løsning.

Da det alt overskyggende Arbejde i Begyndelsen naturligt var Organisation af Styrkerne samt Udrustningen af disse, meldte Kravene til mere indgaaende operative Foranstaltninger sig først nogle Maaneder efter Kommandoens Oprettelse.

Af saadanne operative Arbejder, der i første Række trængte sig paa, var Forhandlinger med den svenske Försvarsstab om Overførslen til Danmark af den i Sverige udrustede Styrke og Oplæggningerne af Vaabenbeholdningerne samt Udarbejdelsen af et Alarmeringssystem, efter hvilket de forskellige Enheder — om Forholdene tillod det — kunde modtage et første og et andet Varsel inden selve Opbrudsordren.

Efter en Del Overvejelser i Forbindelse med den svenske Försvarsstab blev det i Foraaret (1944) bestemt, at Malmö By skulde være Mobiliseringssted for Brigadens Styrke.

Paa Grundlag af en dansk-svensk Fællesrekognoscering stilledes det Brigaden i Udsigt, at man til Indkvartering vilde faa Raadighed over 2 Skoler og et gammelt Museum, hvilket paa daværende Tidspunkt maatte anses for tilstrækkeligt. Til Vaabenoplægningerne fandt man egnede Depotbygninger i Havneomraadet. At de i den Anledning udarbejdede Planer imidlertid til Stadighed maatte revideres og à jourføres er en given Sag som Følge af Brigadens successive Forøgelse og de i Forbindelse hermed staaende gradvise Suppleringer af Materieloplægningerne.

At skulle mobilisere hele Styrken i Malmö indebar — de særlige Forhold taget i Betragtning — saavel Fordele som Mangler, og en af de alvorligste Ulemper var naturligvis den, at Iklædningen (af indkaldte) samt supplerende Udlevering af Udrustningsgenstande (Vaaben, Ammunition, Forplejning m. m.) og Tildeling af Køretøjer m. m. skulde ske direkte fra Magasin uden nogen egentlig Forberedelse. Den Omstændighed, at al Oplægning af Materiel for den danske Brigade var et rent svensk Foretagende og som saadant maatte hemmeligholdes paa det strengeste, bevirkede, at Udrustningen ikke kunde magasineres efter taktiske Enheder, men maatte opbevares kategorivis i Genstandenes originale Forsendelsesemballage. Køretøjer kunde ikke indregistreres i Forvejen, men henstod opklodsede og kunde følgelig hverken tildeles eller mærkes, endsige pakkes.

Alt efter som Styrkerne voksede, blev Løsningen med Malmö som Mobiliseringscentrum mere og mere uholdbar, og i Foraaret 1945, da den udenrigspolitiske Situation efterhaanden var blevet kritisk, lykkedes det Brigaden ved stor Imødekommenhed fra den svenske Försvarsstabs Side at opnaa en Ordning, hvorefter Brigadens Styrker kunde koncentreres i Skaane og udlægges i en samlet Forlægning. Fra svensk Side kaldte man det »Samlede Manøvrer med de danske Politistyrker i Skaane i Lighed med de for Nordmændenes Vedkommende tidligere stedfundne«.

Denne Forstærkning af Brigadens Beredskab var naturligvis af uvurderlig Betydning. Samlingen af de forskellige Enheder under Brigaden paabegyndtes omkring den 15/4 1945, og samtidig foretoges en Række Indkaldelser af for Tiden hjemsendt Personel. Ved denne successive Mobilisering

lykkedes det Brigaden at bringe Beredskabet op paa en forsvarelig Højde, og uden at det vakte synderlig Opmærksomhed i Sverige.

En meget vigtig Side af Sagen var det, at man samtidig med den anførte Koncentration af Styrkerne fik Lejlighed til at faa den manglende Udrustning udleveret. Depoterne blev aabnet, de opklodsede Køretøjer frigjort, saaledes at de kunde indregistreres og pakkes, og Ammunitionen blev udleveret. Derimod naaede man ikke at afholde samlede Øvelser, efter at alt Materiellet var tilgaaet.

Til Sikring af et hurtigt Møde ved Alarmering for det Personels Vedkommende, der ikke til Stadighed laa inde til Uddannelse i Forlægning, og med hvem der derfor ikke var daglig Kontakt, saasom Befalingsmænd til Tjeneste ved de svenske Pansertropper, det svenske Flyvevaaben og den svenske Marine eller for Tiden hjemsendt Personel og lignende, som først skulde give Møde ved Mobilisering, var Oprettelsen af et særligt Alarmeringssystem en tvingende Nødvendighed. Vanskeligheden var imidlertid den, at man ikke paa Forhaand kunde angive et bestemt Mødested el. lign., da dette var afhængig af, hvor Styrkerne til sin Tid skulde sættes ind.

Ved stor Imødekommenhed fra saavel Försvarsstabens Kommunikationsafdeling som fra de svenske Statsbaners Militærbureau lykkedes det imidlertid at faa tilvejebragt en Orøning, der paa alle Punkter tilfredsstillede de danske Krav. Princippet i denne Ordning var det, at vedkommende, der omfattedes af Alarmeringsordningen, ved sin Hjemsendelse el. lign. fik udleveret en Rejsehjemmel kaldt: Specialbiljett, Litra X, som til sin Tid skulde udfyldes af Jernbanernes Personel paa Afgangsstationen, idet den paagældende skulde fremvise en telegrafisk Mødeordre, hvori var angivet Bestemmelsesstationen, og som var underskrevet af Brigadechefen.

For at udelukke Misbrug var det endvidere ordnet paa den Maade, at »Specialbiljett Litra X« først blev sat i Kraft ved Linitelegrammer fra Brigaden til samtlige svenske Stationer.

Ordningen kom Brigaden til stor Nytte ved Styrkernes Koncentration til Skaane, idet man opnaaede Tilladelse til at lade de jævnsides hermed løbende Indkaldelser foregaa ved

Hjælp af Specialbilletterne. Den 15/4 1945 sattes Billetterne i Kraft, og ca. 1600 Personer indkaldtes paa denne Maade til uopholdeligt Møde i Kantonnementsforlægningen ved »Häckeberga«.

Gennem stadige Forhandlinger med Försvarsstaben havde man til enhver Tid liggende færdige Transportskemaer, af hvilke fremgik de nødvendige Data med Henblik paa øjeblikkelig Iværksættelse af Troppernes Forlæggelse til Koncentration — eller Mobiliseringssted. En ret væsentlig Side af Transportproblemet var Kørsler fra Brigadens (Den svenske Armés) Depoter i Jönköping og andre Steder, hvor det til Brigadens Brug designerede Mobiliseringsmateriel var oplagt.

Af saadanne Planer, som til Stadighed maatte ligge fuldt færdige, skal nævnes:

- Planer for Transport af Udrustningen,
- Planer for Jernbanetransporterne og
- Planer for Søtransporterne m. m.

En særlig Vanskelighed frembød à jour-Føringsarbejdet ved disse Planer som Følge af den successive Udvidelse af Brigadens Styrke og den dermed følgende varierende Udrustning med Materiel af alle Slags, hvortil yderligere kom Forandringerne i den disponible Tonnage, alt efter som der ankom nye »flygtede« danske Skibe til Sverige.

I Begyndelsen af December (1944) paabegyndtes Etableringen af en Kontakt mellem »S. H. A. E. F.«'s *Mission to Denmark* og »Danforce«, og General Dewing aflagde saaledes et Besøg i Stockholm for direkte at forhandle med Chefen for Brigaden.

Generalen, der var civil, optraadte under Navnet »Mr. Dewing«, og hans Tilstedeværelse i Stockholm endsigte hans Forbindelse med Brigaden blev naturligvis hemmeligholdt paa det strengeste. For at Generalen imidlertid kunde faa et personligt Indtryk af Brigadens Kampkraft, var det nødvendigt at aflægge en af Bataillonerne et Besøg, og uden at Anledningen røbedes for den paagældende Afdeling, afholdtes en Bataillonsøvelse efter de mest moderne Principper.

Efter Øvelsen blev Præstationerne diskuteret, og paa et direkte Spørgsmaal til Generalen om, hvorledes han syntes om

de danske Soldaters Duelighed og Moral, svarede han kort og godt: »*I have seen one thing, the boys will fight*«, og dermed var det fulde Tillidsforhold mellem Generalen og Brigaden etableret.

Senere (Slutningen af December) sendtes Repræsentanter fra Brigaden til London for at klarlægge Detailler vedrørende de operative Muligheder for den opstillede Styrke samt redegøre for dennes Sammensætning og Bevæbning. En nøjagtig à jour-Føring af Planerne var jo en Nødvendighed henset til de stadig skiftende Forhold; dels ændredes Mandskabsstyrken praktisk talt fra Dag til Dag, dels gjorde Tilgangen af danske Skibe, som efterhaanden fandt Vej over Sundet, en Del af de svenske Arrangementer overflødige, hvorfor der stadig maatte træffes nye Arrangementer.

I April intensiveredes Brigadens Arbejde paa alle Omraader, og Kontakten med de allierede, d. v. s. først og fremmest de engelske, militære Myndigheder, var paa dette Tidspunkt den bedst mulige, det var jo som bekendt Montgomery med sin 21' Armégruppe, der skulde fravryste Tyskerne deres Herredømme paa det europæiske Kontinent, herunder Danmark, og derfor var det af allerstørste Betydning at have den intimeste Føling med disse Styrker.

Omkring Midten af Maaneden kom General Dewing atter til Stockholm, hvor de forskellige operative Spørgsmaal blev nøje gennemgaaet og bl. a. de af Brigaden udarbejdede alternative Planer for Landgang paa dansk Kyst afleveret til Generalen. Henimod Slutningen af Maaneden deltog General Dewing i en Rejse til Brigadens samlede Lejromraader i Skaa-ne for at gøre sig bekendt med Afdelingernes Udrustning, Standpunkt og Beredskab. Samtidig med General Dewing ankom to engelske Majorer til Stockholm (der var Ekspertes i henholdsvis Partisanrig og samt enhver Form for underjordisk Modstandskamp og Minesøgning), for at stille sig til Raadighed for Brigaden.

Den 30' April var Situationen saa tilspidset, at man besluttede sig til at søge Beredskabet forstærket mest muligt, og ved Møde i den svenske Försvarsstab lykkedes det at opnaa Tilladelse til at udlevere *alt* til Raadighed for Brigaden stillet Materiel, samt at forsyne Tropperne i Kantonnemen-

tet med Krigsammunion. Den 1' Maj gik Brigadens Hovedkvarter i Alarmberedskab, og samme Dag oprettedes et frem-skudt Hovedkvarter i Malmö med direkte Telefonforbindelse med Brigadestaben i Stockholm. En stor Lettelse i Brigadens Arbejde paa at forberede Regimentets Opbrud fra Kantonnementet betød det etablerede intime Samarbejde med 1. Milo, der denne Dags Eftermiddag modtog Ordre fra den svenske Överbefälhavare til at forberede de danske Styrkers Transport til Indskibningshavnene, alt i Overensstemmelse med de herfra udarbejdede Planer.

Den 4/5 1945 om Aftenen kom Ordren hjemmefra til Opbrud. Den danske Brigade skulde den følgende Dag Kl. 8 (dansk Tid) begynde Overfarten til Helsingør. I Løbet af Natten brødes op fra den provisoriske Kantonnementslejr, der pakkedes og læssedes, og ved Morgengry rykkede de første Styrker af det næsten 5000 Mand stærke Korps med dets flere Kilometer lange Train ind i Helsingborg By som befalet. Samtidig var den danske Flotille fra Karlskrona og de øvrige danske Fartøjer, som skulde føre Brigaden over Sundet, samlet.

Indskibningen af Fortroppen begyndte den 5/5 Kl. ca. 7¹⁵ (svensk Tid). Indskibningen af de øvrige Afdelinger paa-begyndtes, efterhaanden som disse naaede frem til Helsingborg, og herfra — efter modtagne Instrukser — videre til Skibene.

Kl. 9⁴⁵ gaves Ordre til Afgang for Flotillen med Fortrop-pen og umiddelbart derefter til 2 Skonnerter og Færgen »Svea«.

Sejladsen over foretoges i den minestrøgne Rute, som paa svensk Territorium bevogtedes af svenske Søstridskræfter og paa dansk af Flotillen.

Nogle uddykkede tyske U-baade, der om Morgenen var observeret paa Disken, var i Mellemtiden lettede og staaet Nord paa.

De første Fartøjer løb ind i Helsingør Havn Kl. ca. 10³⁰, hvor Tropperne udskibedes som beordret.

Efterhaanden som Klarmeldingerne for Indskibningen af Tropper indløb, gaves Afgangsordre til de øvrige Skibe.

Ved Middagstid afgik »Mjølner« med Brigadens Chef og nærmeste Stab ombord til Helsingør.

FORLÆGNINGEN „RYDS BRUNN“.

En af Indkvarteringsbygningerne.

Spisesalen.

Overførslen af Regimentets Personel var i det store og hele afsluttet i Løbet af Eftermiddagen den 5/5.

Jævnside med Personeltransporterne igangsattes Materieltransporterne. De til Brigaden hørende Køretøjer m. v. overførtes med »Holger Danske« samt Færgerne »Svea« og »Dan«, medens Vaaben og Ammunition fra Depoter overførtes med Skonnerter fra Hjælpeflotillen.

Tilvejebringelsen af de fornødne Kort over Danmark var en yderst vanskelig Sag, dels var det svært at fremskaffe Kort i Danmark, dels var Forbindelsen hjemover i Forvejen saa haardt belastet, at Kort nødvendigvis maatte komme langt ned i Trangfølgen.

Man maatte derfor gaa andre Veje. Først forsøgte en Fremstilling ved Fotokopiering, og selv om man herigennem fik tilvejebragt et vist Materiale, var denne Udvej dog ikke helt tilfredsstillende.

Først da det blev muligt at gaa mere aabenlyst til Værks, og det lykkedes at opnaa Kontakt med den svenske Generalstabs litografiske Etablissement, blev Kortspørgsmaalet løst nogenlunde tilfredsstillende.

e. *Forplejningstjenesten m. v.*

Det stod fra første Færd Brigaden klart, at en god og vel ordnet Forplejning af Mandskabet i Forlægningerne var en af Grundbetingelserne for Troppernes Velbefindende og

gode Moral, og der blev derfor fra Brigadens Side gjort alt for at gøre Spiseforholdene saa gode som muligt. Ganske vist satte de svenske Rationeringsbestemmelser en Grænse for, hvad der kvantitativt kunde disponeres over pr. Mand, men ved stor Imødekommenhed fra den svenske Livsmedelkommissions Side lykkedes det Brigaden at opnaa samme Rationer som den svenske Armé, hvilke paa flere Punkter var noget større end de normale, ligesom der i visse Henseender blev taget særlige Hensyn til de specielle danske Kostkrav.

For de to af Brigaden selv opbyggede og indrettede Forlægnings Vedkommende — »Sofielund« og »Håtunaholm« — oprettedes Kostforplejninger efter tilsvarende Principper som i Danmark, men i de øvrige i Forvejen eksisterende Forlægninger »Sätra brunn«, »Ronneby brunn«, »Ryds brunn« og »Tingsryd« — blev Forplejningen overdraget til et svensk Konsortium »Reso«, som mod en fast Sum pr. Maaned paatog sig de fulde Indkvarteringsforpligtelser — Levering af Kost, Køkkeninventar, Service, Senge, Tæpper og Lagner m. m. —, dog betingede Brigaden sig, at der i hvert enkelt Tilfælde blev ansat mindst een dansk Kok ved hver af de saaledes bortforpagtede Kostforplejninger, for at man kunde sikre sig, at Kosten blev tilstrækkelig *dansk* præget.

Medens de selvstændige danske Kostforplejninger praktisk talt aldrig gav Anledning til Vanskeligheder, opstod i de af »Reso« ledede Kostforplejninger af og til Utilfredshed med Forplejningen saavel med Hensyn til Kvantiteten som til Kvaliteten, og først efter at Brigaden fik ansat en dansk Køkkenexpert som Konsulent, der fik til Opgave at kontrollere og standardisere Kostportionerne i de forskellige »Reso«-Kostforplejninger, lykkedes det at skabe fuld Tilfredshed i Forplejningsspørgsmaalet.

Da det paa Forhaand var umuligt at forudse, under hvilke Omstændigheder Brigadens Overførsel til Danmark vilde finde Sted, maatte man ved Forberedelsen af Forplejningstjenesten for saa vidt angik Naturaliernes Fremskaffelse regne med forskellige Muligheder.

Saafremt man nemlig vilde kunne regne med, at Styrkerne efter deres Overførsel til Danmark selv eller ved overordnet Myndigheds Foranstaltning kunde tilvejebringe Naturalierne paa Stedet, vilde Tjenesten ikke frembyde noget større Problem, idet man i saa Tilfælde paa normal Maade kunde anvende Indkvartering med Bespising, Udskrivning eller Køb, alt eftersom Forholdene maatte tale for den ene eller anden Fremgangsmaade.

Under større Forhold vilde man saaledes kunne oprette Magasiner til Samling af Naturalierne for Udlevering til Styrkernes Køkkenovogne m. v.

Hvis man derimod ikke kunde paaregne, at der i den første Tid efter Overførslen fandtes Muligheder for at tilvejebringe de for Forplejningen af Styrkerne nødvendige Naturalier m. v. i Danmark, maatte man basere sig paa Tilførsler fra Sverige, hvilket naturligt bl. a. af Hensyn til Transporterne vilde medføre betydeligt større Vanskeligheder, end hvis Naturalierne fandtes i Danmark.

Begge Muligheder blev forberedt.

Med Hensyn til den første Mulighed med Fremskaffelse af Naturalierne i Danmark blev dette Spørgsmaal gjort til Genstand for nærmere Overvejelser, som resulterede i visse Retningslinier for, hvorledes man vilde bringe Forplejningstjenesten i Virksomhed, saafremt Forholdene udviklede sig paa den forudsatte Maade.

For saa vidt angik Muligheden for at maatte tilføre Forplejning fra Sverige indledte man Forhandlinger med en Række større Firmaer og fik aftalt de nærmere Bestemmelser for de nødvendige Varers Oplægning, Priser, Transporter o. s. v.

Imidlertid viste det sig senere, at den svenske Armé og-saa paa dette Omraade vilde være Brigaden behjælpelig, idet man nemlig fik Løfte om, at der fra den svenske Armés Magasiner i Skåne paa nærmere afgivne Bestillinger vilde kunne leveres Naturalier af den Art og Mængde, som man maatte ønske, saafremt Forholdene medførte, at en Overførsel af Naturalier til Styrkerne i Danmark viste sig at være nødvendig.

Hvad enten Forplejningen skulde tilvejebringes paa den ene eller anden Maade, var det imidlertid nødvendigt, at Styrkerne ved Afrejsen fra Sverige ved Afdelingerne (paa Manden og Køkkenvognen) havde en saa stor Reserveforplejning til Raadighed, at de kunde klare sig, indtil Forsyningstjenesten kunde virke paa normal Maade.

Det bestemtes derfor, at Styrkerne ved Afrejsen fra Sverige skulde have Reserveforplejning til 3 Dage, bestaaende af Brød, Tørkost og Middagskonserves. De hertil nødvendige Naturalier og Konserves indkøbtes dels ved den svenske Armé, dels i Handelen og fordeltes til Afdelingerne.

Med Hensyn til Forplejningstrain havde man dels fra den svenske Armé faaet stillet til Raadighed 35 Stk. Køkkenvogne, udstyret med Komfur og Kedler m. v., dels selv ladet udstyre 10 Stk. Lastmotorvogne med det til en Køkkenvogn hørende særlige Materiel, som var blevet leveret fra den svenske Armé.

Køkkenvognene var saaledes i Hovedsagen en Kopi af de af den svenske Armé anvendte Køkkenvogne, men afveg dog lidt fra disse, idet Brigaden selv lod Vognene udstyre med forskellige Skabe og Borde, som ikke fandtes paa de svenske Vogne, ligesom man selv forsynede Vognene med Køkkenudrustning, saasom Knive, Skeer, Spande m. v., i et noget andet Udstyr og Omfang end de svenske.

Et Par Køkkenvogne var i Begyndelsen af 1945 afgivet til Forlægningen »Sofielund« for at blive prøvet ved et Par Kompagnier under Udlægning i Kantonnement i Forbindelse med Skarpskydninger og virkede her til fuld Tilfredshed, men alle de omhandlede Vogne var dog først i Brug samtidig med hele Brigadens Udlægning i Kantonnement omkring Veberöd i Skaane i April Maaned 1945.

Personellet paa Køkkenvognene bestod af Lotter og fornødne mandlige Hjælpere. I Løbet af Vinteren 1944—45 havde der til Stadighed været Lotter til Uddannelse i Forlægningen Håttunaholm, hvor de ved Arbejde i Lejrens faste Kostforplejning fik Indsigt og Øvelse i Tilberedning m. v. af militær Kost.

Efter Afslutningen af denne Uddannelse udtoges blandt Køkkenlotterne et Antal af de bedst egnede til Holdledere, som hver skulde lede et Hold paa 5 Lotter, som man ansaa for nødvendige til hver Køkkenvogn.

Ved de ovenfor omtalte Forsøg med et Par Køkkenvogne under et Kantonnement i Forbindelse med Skarpskydninger var derefter alle Holdlederne paa Skift til Uddannelse ved en Køkkenvogn under feltmæssige Forhold, og ved det samlede Kantonnements Begyndelse i April Maaned indkaldtes hele Køkkenlottepersonellet, saaledes at de naaede at faa lidt Færdigheder og Øvelse i Betjening af Køkkenvognene og den feltmæssige Forplejning, inden Styrkernes Afgang fra Sverige.

Da Jet maatte paaregnes, at der efter Styrkernes Ankomst til Danmark vilde blive Brug for danske Penge, og man samtidig ikke vilde kunne forvente, at Pengene straks kunde skaffes til Veje i Danmark, blev det med Gesandtskabet aftalt, at Brigaden ved Afrejsen fra Sverige skulde have et Beløb i danske Penge med sig.

Disse Penge, som blev fastsat til et Beløb af Kr. 500.000 for Landstyrkernes Vedkommende og Kr. 50.000 for Flotillen, blev oplagt af Gesandtskabet i Sveriges Riksbank og stilledes til Brigadens Raadighed ved Afrejsen.

f. Materieltjenesten (Depottjenesten) m. v.

De første Anskaffelser af Materiel (Barakker og Øvelsesuniformer m. m.) blev foretaget af den snævre Stab i Samraad med Repræsentanter fra de norske Polititroppers Indkøbsafdeling, idet Nordmændene jo paa daværende Tidspunkt allerede havde knyttet en hel Del Forretningsforbindelser med svenske Firmaer og gjort visse Erfaringer med Hensyn til disses Leveringsdygtighed, som man fra dansk Side meget kunde ønske at drage Fordel af.

Efterhaanden som Materielanskaffelserne tog Fart, blev det imidlertid nødvendigt at organisere hele denne Tjeneste

under et fast Organ, *Materielsektionen*, hvorunder alle Materiel-tjenestens mangeartede Grene kunde samles. Kun ved en saadan Centralisation kunde man sikre sig, at Anskaffelserne blev forsvarlige, saavel med Hensyn til Varernes Kvalitet, Pris og Ensartethed som til en rettidig Leveringstid. I denne Forbindelse maa det erindres, at Brigaden paa samme Maade som enhver anden Institution eller Person i Sverige var underkastet de almindelige Rationeringsbestemmelser, hvorfor Indkøb af rationerede Varer ikke kunde finde Sted, førend fornøden Tilladelse fra Kungl. Majestät var indhentet og de nødvendige Licenser tilstaaet.

Materielsektionen underlagdes *Kaptajn, Vaabeningenør E. Lund*.

Langt den største Del af Brigadens Materiel — saasom de vigtigste Vaabengengstande samt det allermeste af Ammunitionen, Hovedparten af Køretøjerne, Sanitetsmateriellet og Soldaternes almindelige Enkeltmandsudrustning — blev leveret af den svenske Hærs og Marines Beholdninger. Men herudover var det nødvendigt i det frie Marked at indkøbe adskilligt Materiel lige fra Barakker, Telte og Uniformsudrustning til almindelige Kontormaskiner og -artikler. Ialt har der af Brigaden i det frie svenske Marked været indkøbt for mere end 18 Mill. sv. Kr.

Uden at komme ind paa en nærmere Redegørelse for de utallige Materielkategorier, hvormed Brigaden maatte arbejde, skai blot til Belysning af Materieltjenestens Omfang anføres, at der af Sektionen er blevet anskaffet: 40.000 Haandvaaben samt 1000 tunge Vaaben, saasom Rekylgewærer, Maskingewærer, Morterer og Kanoner med tilsammen over 36 Mill. Patroner. Hertil kommer store Mængder af Haandbomber og Sprængstoffer, ca. 2000 optiske og elektriske Instrumenter, 75 Lyskastere, 19 Magnetstave til Minestrygning, 18 moderne Brændsprøjter med tilhørende 18.000 m Slange. Af Tømrer-, Snedker- og Entreprenørværktøj er der anskaffet ca. 60 forskellige Arter med ialt ca. 18.000 Enkeltgenstande, og hvortil kommer Tovværk og Pigtraad i kilometervis og Søm i tonsvis. Over 1000 Automobileer og Motorcykler samt ca. 1100 Cykler. Endvidere ca. 300 Radio- og Telefonstationer, komplet Sanitetsudrustning til 16 Batailloner med alle moderne Medikamenter, Instrumenter og Forbindstoffer m. m., samt ca.

65.000 Sæt Uniformer omfattende Brigadeuniformer, Lotteuniformer, Overtræksuniformer, Øvelsesuniformer og Uniformer til Marinen og Ordenspolitiet.

Tjenesten ved Materielsektionen havde 2 Sider, dels omfattede den alle Fællesindkøb og Fordeling af Genstande, som Brigaden enten skulde bruge under Uddannelsen i Sverige, eller som den først skulde udstyres med ved Opbrud fra Sverige, dels omfattende Tjenesten i Administrationen (d. v. s. Forberedelse af Fordeling og Udlevering m. m.) af det Materiel, som af de svenske Myndigheder var oplagt i svenske Depoter, og som ligeledes først var paaregnet udleveret ved Brigadens Overførsel til Danmark. Efterhaanden som denne Tjeneste øgdes, blev det nødvendigt at underlægge den et særligt Organ, »Depotsektionen«, der udelukkende kunde hellige sig disse Arbejder. Sektionen underlagdes *Kaptajn O. Bennike* som Chef. Foruden at Depotsektionen havde Ansvaret for Materiellets Oplægning, Identifikation, Mærkning m. m. med hurtig Udlevering for Øje, paahvilede det Sektionen at udarbejde de fornødne Udrustningsnormer og -skemaer for de under Brigaden henhørende Enheder m. fl., saasom: Normaludrustningsnormer, Feltudrustningsskemaer, Vognpkningsbestemmelser, Skudenhedsnormer m. m.

En af de største Vanskeligheder ved Depotsektionens Arbejde bestod i, at dens Materiel, som af principielle Grunde forblev svensk, indtil Brigadens Overførsel forestod, af Diskretionshensyn henlaa paa svenske Depoter og under svensk Bevogtning, til hvilke Depoter Sektionen kun lejlighedsvis fik Adgang.

I det hele taget gjaldt den Regel for Materieltjenesten, at man, for at undgaa at Brigadens Indkøb vakte for stor Opmærksomhed, skulde foranledige krigslignende Materiel forsendt til Oplægning i *svenske* militære Depoter eller direkte til Brigadens forskellige Forlægninger, medens alt andet Materiel blev sendt til et neutralt svensk Firma i Stockholm, som derefter fordelte Varerne efter Brigadens Anvisning. Man undgik derved at skabe for megen politisk Interesse om Brigadens Arbejde og forhindrede samtidig uvedkommende interesserede i at faa Klarhed over de Dispositioner, der blev truffet.

g. Udnævnelsen af Befalingsmænd ved Brigaden.

Af flere Grunde maatte Brigaden paa et tidligt Tidspunkt i Sverige tage Spørgsmaalet om Udnævnelse og Forfremmelse op.

For det første mødte der i Forlægningerne en Del Befalingsmænd og Elever, hvis Undervisning paa militære Skoler var blevet afbrudt af Begivenhederne den 29/8 1943, men dog var ført saa langt frem, at den Udnævnelse af de paagældende, som en gennemført Skole vilde have berettiget dem til, syntes velbegrundet.

Endvidere maatte det anses for rimeligt at foretage saadanne Udnævnelser, som for de dertil egnedes Vedkommende normalt finder Sted ved Genindtrædelse i Danmark, f. Eks. af menige til Underkorporaler og Kornetter til Sekondløjtnanter.

Endelig var Muligheden for at opnaa Forfremmelse og derved ogsaa højere Lønning for alle en god Spore, dels til at forblive til Tjeneste udover det krævede Minimum af Tid, dels til at opnaa den bedst mulige Tjenesteydelse.

Som Følge heraf bestemte Kommandoen under den 2/5 1944, at Udnævnelser, som i Danmark sker inden for Regimentet (Udnævnelse til Underkorporal og Korporal), vilde kunne foretages af Forlægningscheferne. Denne Bemyndigelse blev senere, da Forholdene bød det, udstrakt til at gælde ogsaa for Bataillonschefer og Chefer for selvstændige Kompagnier under Regimentet. Til Underkorporaler kunde udnævnes dertil egnede menige, der var uddannede i Danmark, eller Rekrutter uddannede i Sverige med mindst 8 Maaneders Uddannelse. Til Korporaler kunde udnævnes dertil egnede Underkorporaler med mindst 2 Maaneders Tjeneste som saadan.

Om andre Udnævnelser hed det i Skrivelse af 2/5 1944:

»Hvad angaar Udnævnelser, der i Danmark foretages af Krigs(Marine)ministeriet eller sker ved kongelig Udnævnelse, vil Kommandoen kun kunne beskæftige sig med saadanne Udnævnelser, der i Danmark vilde have fundet Sted som Følge af gennemgaaede Skoler (herunder Udnævnelse til Premierløjtnant og Søløjtnant II), medens alle andre Udnævnelser ikke vil kunne ske i Sverige, se dog nedenfor under »Udnævnelse af Kornetter«. De Udnævnelser, der saaledes vil kunne finde Sted som Følge af

gennemgaaede Skoler, vil kun kunne ske som Udnævnelser til »midlertidige Kornetter«, »midlertidige Sergenter«, »midlertidige Sekondløjtnanter« o. s. v. Herved skal forstaaes, at Udnævnelsen er gældende, saalænge Kommandoen for militære Flygtninge er oprettet enten i Sverige eller som Korps bestaar i Danmark. Kommandoen vil dog ogsaa for disses Vedkommende fremsende Indberetning til Krigs(Marine)ministeriet og indstille, at de stadfæstes.

Samtlige saaledes midlertidigt udnævnte vil være at betegne tjenstligt med »midlertidig« foran Gradsbetegnelsen, men vil mundtligt og i alle tjenstlige Forhold iøvrigt være at ligestille med Befalingsmænd af den Grad, hvortil de er udnævnte.«

I samme Skrivelse hedder det senere:

»Udnævnelse af Kornetter, der, hvis de var egnede, skulde udnævnes til Sekondløjtnant ved Genindkaldelse, kan af Kommandoen foretages til »midlertidige Sekondløjtnanter« efter forudgaaende Indstilling fra Forlægnningerne.

Udnævnelse af Personel, der den 29/8 1943 var Elever paa Kornet-, Sergent- og Oversergentskoler til henholdsvis »midlertidige Kornetter, Sergenter eller Oversergenter«, vil efter forudgaaende Indstilling kunne foretages af Kommandoen. Ligeledes vil Underkvartermestre og Mather, der har gennemgaaet og bestaaet henholdsvis Søværnets Kvartermester- og Underkvartermesterskole, efter forudgaaende Indstilling fra Tjenestestedet af Kommandoen kunne blive udnævnt til henholdsvis midlertidige Kvartermestre III og midlertidige Underkvartermestre II.

Udnævnelse af Befalingsmænd, der den 29/8 1943 var Elever i Hærens Officerssskoles Officersklasser Afgangsklasse eller Officiantklasse, til henholdsvis midlertidige Premierløjtnanter eller Officianter, vil efter forudgaaende Indstilling kunne foretages af Kommandoen.

Udnævnelse af Søkadetter, der den 29/8 1943 var Elever i Søofficerssskolen Klasse A, til midlertidige Søløjtnanter II, vil efter forudgaaende Indstilling kunne foretages af Kommandoen.«

I Henhold hertil foretoges de første »midlertidige« Udnævnelser pr. 1/7 1944. Udover Udnævnelser af de foran omtalte Kategorier udnævntes endvidere 2 Korporaler til Sergenter uden at have gennemgaaet Sergentskole i Danmark, men paa Grund af lang Tids Tjeneste bl. a. i Finland, ligesom en Korporal blev udnævnt til Sekondløjtnant, hvortil han var indstillet som Følge af, at han under meget vanskelige Forhold i Forbindelse med Begivenhederne den 29/8 1943 i Garnisonen i Odense havde lagt usædvanlige Befalingsmandsevner for Dagen. Endvidere udnævntes til Løjtnanter af Reserven 3 Sekondløjtnanter, hvis Tjeneste og Uddannelse ved henholdsvis Flyvertropperne og Rytteriet gjorde en saadan Udnævnelse berettiget.

Der viste sig imidlertid snart at være en betydelig Mangel paa Underofficerer, og da mange af Korporalerne med deres ofte forholdsvis lange Tjenestetid skønnedes egnet til Udnævnelse til Sergenter og en Del Sergenter til Oversergenter, bestemte Kommandoen i November 1944, at Korporaler med mindst 6 Maaneders Tjeneste i Graden kunde efter Indstilling udnævnes til Sergenter og Sergenter til Oversergenter efter Kommandoens Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

Endvidere udnævnte Kommandoen i 1945 to Korporaler af Forplejningskorpset til Reserveintendantar, uden at de paa-gældende havde gennemgaaet Reserveintendantskolen. De havde imidlertid begge forrettet tilfredsstillende Tjeneste som Regnskabsførere ved Bataillonon under betydeligt mere krævende Forhold end normalt i Danmark, og da det af Hensyn til deres Autoritet og som Opmuntring for de paagældende, der sad med et meget stort Ansvar, var ønskeligt at udnævne dem, nærrede Kommandoen ingen Betænkeligheder herved.

Endelig skal det nævnes, at enkelte menige er udnævnt til Reservehaandværkere II og enkelte Reservehaandværkere II til Reservehaandværkere I efter udmærket Tjeneste som Motormekanikere eller Bøssemagere.

Om Stadfæstelse af alle de af de nævnte Udnævnelser, der normalt foretages af Krigsministeriet, er der sket Indstilling i Skrivelse Lb. Nr. 8327 af 19/6 1945, hvorefter Udnævnelserne er stadfæstet af Krigsministeriet i K. f. H. A. 30/1945.

Udover de tidligere nævnte Udnævnelser af visse Befalings-

lingsmænd af Søværnet er der af Brigaden foretaget midlertidige Forfremmelser af Befalingsmænd af Kystdefensionen, som forrettede Tjeneste under Regimentet, ud fra den Betragtning, at denne Uddannelse i Praksis — bortset fra den manglende Artilleriuddannelse — modsvarede Uddannelsen ved Kystdefensionen.

Derimod har man ikke ment at kunne forfremme Befalingsmænd af Søværnet uden for Kystdefensionen, der ikke havde en Forfremmelse til Gode som Følge af gennemgaaede Skoler, idet deres landmilitære Uddannelse faldt uden for deres normale Uddannelse. I visse faa Tilfælde, hvor saadanne Befalingsmænd var sat paa Poster inden for Regimentet, hvortil deres Grad i Marinen daarligt svarede, har man tillagt dem en midlertidig landmilitær Grad kun gældende under deres Tjeneste i Brigaden. Endvidere har man i et enkelt Tilfælde i Overensstemmelse med et svensk Ønske midlertidig tillagt en Søofficer en højere Grad, men kun saalænge den paagældende Konstitution varede.

h. *Pressetjeneste.*

I Januar 1945 oprettedes et særligt Pressekvarter med efter tidligere danske Forhold helt nye Opgaver. Personellet bestod i Hovedsagen af de til Sverige flygtede danske Pressefolk m. fl. (Journalister, Fotografer og Radiofolk), men der indgik senere tillige et Antal allierede og svenske Pressefolk i Kvarteret.

Dansk Militær havde nok tidligere haft Presseofficerer, men et særskilt Pressekvarter i moderne Forstand med Journalister, Fotografer og Radiofolk, der skulde ikklædes som Soldater, lære at skyde og slaas og kunne gøre deres Arbejde helt fremme i første Linie — det var noget ganske nyt.

Medens udenlandske Hæres Pressefolk normalt kun er uniformeret, men ikke bevæbnede, bestemte Brigaden, at Pressekvarterets *danske* Personel skulde bevæbnes, idet der jo i givet Fald ikke alene kunde blive Tale om regulær Kamp med tyske Tropper, men ogsaa om Selvforsvar mod danske HipoFolk bag Fronten for enhver, der var i den danske Brigades Uniform.

Uddannelsen i »militær Anstand« og i Skydning blev foretaget under Udlægningen i Brigadens Forlægning: Sättra brunn.

Teoretisk Undervisning blev givet ved Møder i Stockholm, herunder ogsaa Gennemgang af et Krigsspil, hvor hele Pressekvarterets Arbejde blev gennemgaaet i Eksempler fra det Øjeblik, Brigaden maatte mobilisere i Sverige, gaa i Land i Danmark og kæmpe sig frem.

Pressekvarteret blev ligesom Brigadens øvrige Enheder udrustet ved Kommandoens Foranstaltning. Foruden den almindelige Udrustning blev der ogsaa anskaffet en Del fotografisk Udstyr.

Pressekvarteret var underlagt *Kaptajn S. A. Andersen* med *Redaktør Ebbe Munck* som Pressestabschef.

i. *Civilt Beredskab.*

I November Maaned 1944 blev der inden for Brigaden paabegyndt et Arbejde med det Formaal at undersøge Muligheden af gennem forberedende Aftaler i Sverige at opstille et civilt Beredskab, der kunde komme den danske Civilbefolkning til Gode i Tilfælde af Invasion. Grundsynet var dette, at det efter Befrielsen af Frankrig, Holland og Belgien havde vist sig, at Transporterne af rent militære Fornødenheder lagde saa stort Beslag paa alle Transportkilder, at der kunde gaa Uger og Maaneder, førend den civile Befolkning kunde faa Hjælp tilført. Hvis der derfor skulde komme Invasion i Danmark over Nordsøen, maatte man forudse dels omfattende Ødelæggelser, der vilde kræve tilført Hjælp af forskellig Art til Civilbefolkningen snarest efter en Invasions Afslutning, dels at Afstandene over Nordsøen i Forbindelse med den større Risiko ved Søtransporter vilde sinke Fremkomsten af saadan Hjælp i betydelig Grad.

Man tænkte sig Beredskabet delt i følgende Grupper:

- *Husvildeberedskab*, d. v. s. Barakker til Indkvartering af Familier, hvis Huse og Hjem var blevet ødelagte, samt Barakker til Etablering af statslige og kommunale Mynigheder i Tilfælde, hvor disses Bygninger maatte være blevet ødelagte.
- *Forplejningsberedskab*, d. v. s. Madvarer af forskellig Art, herunder Tørmælk, til Brug for et større Antal Personer i en vis Tid samt Opstilling af en Række Forplejningskolonner med transportable Kogevogne til Tilberedning og Udlevering af Maden.

- *Brandberedskab*, omfattende Sprøjter, Slinger og iøvrigt Brandmateriel til Indsættelse i befriede Omraader i Danmark, idet det i Finland og Nordnorge havde vist sig, at Tyskerne slæbte alt Brandmateriel med sig, naar de drog tilbage.
- *Teknisk Beredskab*, tagende Sigte paa dels ved Indsættelse af tekniske Kolonner med fornødent Materiel hurtigt at kunne retablere visse Skader, særlig paa Trafiknettet, dels Fremskaffelse af »livsvigtige« tekniske Fornødenheder, f. Eks. Olier, Sporskifter, Kabler m. v.
- *Sanitært Beredskab*, der dels skulde omfatte Sanitetskolonner og Feltlazaretter, dels sanitært Materiel til Supplerings af Sygehuse og Apoteker i Danmark.
- *Transportberedskab*, omfattende Motorkøretøjer og Driftsmidler samt Skibe af forskellig Størrelse.

Det omhandlede Beredskabsarbejde, der i første Række tog Sigte paa at forberede en hurtig Levering af de paagældende livsvigtige Fornødenheder og kun i mindre Grad paa en Anskaffelse paa Forhaand, naaede frem i Betækningsform, men saaledes som Forholdene i Danmark udviklede sig ved Tysklands Sammenbrud, blev ingen af de paatænkte Arbejder iværksat.

KAPITEL IV.

Disciplinen og Moralen.

Betingelserne for Hævdelse af Moral og Disciplin under Brigadens Tilblivelse i Sverige var saa særegne, at det skønnes rigtigt nærmere at omtale de herhenhørende Forhold og de Foranstaltninger, der med dette for Øje blev foretaget.

Kommandoens Autoritet hvilede officielt udelukkende paa det Faktum, at Generalmajor Knudtzon som dansk Generalmajor var ældst af Anciennitet blandt de danske Militærpersoner i Sverige.

I Kraft heraf tog Generalen Kommandoen over alle *faste Befalingsmænd af Linien af Hær og Flaade*, medens det skønedes nødvendigt at stille *Personel af Reserven* samt *værnepligtigt Personel* frit, om de vilde indtræde i Brigaden (den gang blot benævnt: »Kommandoen for militære Flygtninge«) eller ej.

Samtlige faste Befalingsmænd, paa en enkelt Undtagelse nær, bøjede sig for dette; for enkelte unges Vedkommende dog først efter Fjernelsen af visse indgroede Betæneligheder, der havde sin Rod i den Antagelse, at de efter Flugten til Sverige ikke mere var bundet til den gamle Hær og dennes tidligere ledende Officerer, overfor hvem man var fuld af Kritik.

Herudover har der kun været ganske enkelte Tilfælde, hvor det har været nødvendigt at gribe ind ovenfra for at sikre Efterlevelsen af de almindelige militære disciplinære Love, og det maa i det store og hele siges, at Befalingsmandskorpset trods de mange og store Vanskeligheder, hvorunder Uddannelsen og Livet i Forlæggningerne maatte leves, er gaaet til deres Arbejde med Ildhu og Energi og har løst den ingenlunde lette Opgave samvittighedsfuldt og godt.

Den ovenfor omtalte Kritik hos navnlig de unge af de faste Befalingsmænd overfor Militæretaten sporedes naturligvis ogsaa blandt Reservens Befalingsmænd og de værnepligtige. Ingen Kamp den 9/4 1940 eller 29/8 1943, ingen Ødelæggelse af Materiel, Mistillid til Mulighederne for Løsningen af Kommandoens Opgave, Tvivl om Svenskerne vilde lade Brigaden komme rettidigt hjem, Tvivl om Betegnelsen: »Politi« nu ogsaa virkelig var Camouflage, Tvivl om, hvorvidt Brigaden var rettet mod Kommunisterne (den officielle Parole lød jo paa: »genoprette Ro og Orden i Danmark«), Rygter om anti-semitisk Indstilling hos Brigaden o. s. v.

Alt dette bevirkede, at de i Danmark uddannede værnepligtige holdt sig noget tilbage. Derimod meldte Rekrutter sig til at begynde med i rigeligt Antal.

Det er klart, at den nævnte Indstilling blandt en stor Del af de unge paa Forhaand vanskeliggjorde Tilvejebringelsen af god Aand og Disciplin. Hertil kom den ikke helt almindelige Start af Uddannelsen i den første Forlæggning »Sofielund«, hvor Lejren maatte opføres ved egen Hjælp, d. v. s. af alle Befalingsmændene samt de menige, hvortil der, efterhaanden som Byggearbejdet skred frem, blev Plads. Dette medførte, at alle, høj og lav, arbejdede som menige Haandværkere Dagen igennem. Det var et enestaaende og udmærket Arbejde, der blev udført med særligt de Befalingsmænd, der var *befalet*

til Sverige, i Spidsen. Aanden var god, Kammeratskabet uforligneligt, og alle gennemførte det haarde Arbejde i Vinterkulde og Slud med kun det ene for Øje: Gennemførelsen af vor Opgave til Gavn for Landet; men den Lighed, der var uundgaaelig under dette Arbejde, gjorde Overgangen til en militær Uddannelsesperiode med Respekt, Disciplin, Reveille og Retraite etc., kort sagt ordnede militære Livsforhold i Lejren, vanskelig. Gennemførelsen af alt dette med Bevarelsen af en Forstaaelsens Aand mellem over- og underordnede var en uhyre krævende Opgave og stillede de største Krav til Befalingsmændene. Som et yderligere vanskeligt Moment kom hertil Forlægningens fjerne og ensomme Beliggenhed 60 km fra den nærmeste større By (Växjö).

Ved Opbygningen af de øvrige Forlægninger kunde man imidlertid indrette sig paa en noget anden Maade, idet det nu blev muligt at overdrage Byggearbejdet til et særligt Byggehoid eller at benytte lejet Arbejdskraft. De paagældende Rekrutskoler blev først oprettede, naar Lejrene i Hovedsagen var færdige, og Bataillonernes Tilblivelse og dermed ogsaa Grundlaget for Disciplinen i disse blev derfor ved disse Forlægninger mere normal.

Til ovennævnte Forhold, der havde Indflydelse paa Disciplinen, kommer endnu et meget væsentligt, nemlig det, at det i Sverige var forbudt at arrestere en Mand, selv inden for Lejrene. Man kunde »tage ham i Forvaring«, hvorefter han skulde afleveres til den svenske Ansvarshavende i Lejren. Egentlige Arrester fandtes kun i meget improviserede Former. Cheferne kunde idømme normale Disciplinarmidler, holde en Mand tilbage i Lejren og borte fra Tjenesten og lign., men alvorligere Forseelser kunde i Hovedsagen kun straffes ved Bortvisning fra Lejren.

Disse Forhold gav selvsagt et ret enestaaende svagt Grundlag for Disciplinens Hævdelse.

Trods alt dette er Disciplinen dog skabt og hævdet i alle Lejrene. At nogle Tilfælde maatte give Anledning til Straffe er kun normalt og beviser netop, at Disciplinen blev hævdet, og det tjener i Almindelighed Regimentschefen og Afdelingscheferne til Ære, at dette er sket.

Disse Forhold er iøvrigt ogsaa blevet fremhævet af Generalmajor R. H. Dewing i dennes Afskedshilsen til Brigaden.

KAPITEL V.

*Regimentsuddannelsen i Forlæggningerne.*a. *Uddannelsesvilkaarene.*

Uvisheden med Hensyn til Tidspunktet for Brigadens Indsættelse har naturligvis præget Uddannelsen i allerhøjeste Grad, idet Uddannelsen altid maatte lægges saaledes, at Mandskabet hurtigst muligt naaede et saadant Minimum af Uddannelse, som var nødvendigt for at tage det med ved Opbrud. Derefter maatte man fæstne og udvide Uddannelsen. Men ogsaa andre Forhold, der vil blive nævnt i det følgende, har været bestemmende for Uddannelsens Tilrettelæggelse, Gennemførelse og de opnaaede Resultater.

Befalingsmændene stammede fra samtlige Hærens Vaaben og Korps samt Søværnet. Fodfolket var dog rigeligt repræsenteret. En af de første Opgaver blev derfor at uddanne alle Befalingsmændene, saaledes at de gjorde Fyldest paa en Plads, der svarede til deres Alder og Grad.

Uddannelsen gennemførtes som praktisk Geledtjeneste under Vejledning af Bataillons- og Kompagnichefer. Da det ved Formeringen af Regimentet kunde forudses, at 1. Bataillon kort Tid efter Oprettelsen skulde modtage Mandskab til Uddannelse, maatte der ved Udtagelsen af Rammerne tages Hensyn hertil, saaledes at Bataillonen blev forholdsvis godt enkadreret. Artilleristerne sattes især til 5. Bataillon (tung). Medens der i Begyndelsen af Uddannelsesperioden var forholdsvis rigeligt med Befalingsmænd til Gennemførelsen af Uddannelsen, blev det i den sidste Halvdel knappere, idet nyoprettede Enheder, Enhedernes Overgang til fuld Styrke og Afgivelser til særlig Tjeneste eller Uddannelse tyndede ud i Rækkerne. Enhederne var dog betydeligt bedre enkadreret, end Tilfældet har været paa vore hjemlige Rekrutskoler i Tiden før Krigen. *Det kneb dog med trænet Administrationspersonel.*

Under hele Uddannelsesperioden tilgik der — væsentlig yngre — Befalingsmænd, der anbragtes ved de Enheder og paa de Pladser, hvor de skønnedes bedst at kunne gøre Fyldest, eventuelt efter en kortere praktisk Uddannelse i Geledet. De nytilgaaede Befalingsmænd kunde i Reglen ikke erstatte de afgivne, der efterhaanden havde faaet en grundig

Fodfolksuddannelse, praktisk Uddannelse i Føring og et godt Kendskab til de specielle Vilkaar for Uddannelsen i Forlægingerne.

En god Støtte fik Kompagnierne derimod efterhaanden i de Befalingsmænd, der var mødt som menige eller Rekrutter, og som ved Geledtjeneste og kortvarige »Skoler« ved Afdelingerne uddannedes til at gøre Fyldest som Gruppeførere og eventuelt Næstkommanderende ved Delingerne, samt en Række særlige Tjenester.

Mandskabet var alt i alt fysisk ringere end det Personel, der normalt møder ved en dansk Underafdeling, hvilket oftest skyldtes deres unge Alder; men ogsaa moralsk var de gennemgaaende ringere, hvad der dels maa tilskrives Besættelsesaarene i Danmark, dels og maaske især, at Bybefolkningen var ensidigt repræsenteret og Landbefolkningens stabiliserende Islæt ganske savnedes.

Kriminelle og unationale Elementer var udskilt ved den tidligere omtalte politimæssige Undersøgelse forinden Indkaldelsen.

Faste Befalingsmænd af Linie og Reserve var normalt til stadig Tjeneste. Iøvrigt var Tjenestetiden 4 Maaneder for alle i Værnene tidligere uddannede og 12 Maaneder for Rekrutter.

Undtaget herfra var et mindre Studenterhold, som mødte ved 2. Bataillon i Sommeren 1944, og hvis Tjenestetid var fastsat til 3 Maaneder af Hensyn til disse unge Menneskers Genoptagelse af Studierne i Sverige i September samme Aar.

Efter den fortsatte Tjenestetid kunde de som tidligere omtalt søge Hjemsendelse med Specialbillet. De vilde da blive indkaldte ved forestaaende Opbrud til Danmark.

Den daglige Øvelsestid var ca. 8 Timer, men ofte kunde den være længere. Øvelse afholdtes normalt tillige paa Søn- og Helligdage i Perioder, hvor Situationen varslede mulig Indsættelse af Brigaden.

Til hver Forlægning hørte udover Indkvarteringslokaliteter m. m.:

Gymnastiksal med Redskaber m. m. Gymnastiksalen kunde tillige anvendes som *Biograf*, saafremt denne ikke rummedes i en særlig Bygning. Biografen anvendtes foruden til

Fremvisning af Underholdningsfilm til Fremvisning af forskellige belærende Instruktionsfilm.

En eller flere *Kortdistanceskydebaner* samt en *Langdistanceskydebane* i Reglen anlagt samtidig med Opbygningen af Forlægningen, eventuelt suppleret med en lokal Skyttefor- enings Skydebane, hvis Kapacitet normalt dog var ringe med kun een eller to Skiveopstillinger. Banerne tillod sjældent Skydning udover 200 m paa Grund af Terrainforholdene.

Et *Nærkamphus* opført af Træ med to Etager og Loftsetage og paa Størrelse med en almindelig dansk Villa. Nærkamphuset placeredes i Reglen i en Lysning el. lign. i Skove- ne omkring Forlægningerne paa et Sted, hvor der kunde skydes med Maskinpistol, Geværer (med Norma Junior-Patroner) samt kastes med skarpe Haandgranater. Desuden kunde der i Reglen sammesteds foretages Sprængninger i Forbindelse med Uddannelsen af Sprængpatrouillerne eller Tilvænningsøvelser.

En eller flere *Feltgymnastikbaner*, som i Sværhedsgrad laa over, hvad der er kendt hjemmefra. Foruden at disse Baner omfattede Passage af de sædvanlige Hindringer saasom Vinduer, Plankeværker m. m., var de udbyggede over naturlige Terrainhindringer, Vandhuller, stejle Klippeblokke, Slugter og lign.

Egentlig *Eksercerplads* kunde normalt ikke tilvejebringes, ligesom der ogsaa var Vanskeligheder ved at faa etableret tilfredsstillende Skydeforhold for den 47 mm Morter. *Fægtningsskydeterrain*, som tillod Fægtningsskydning med mere end et Par Grupper eller Skydning med tunge Vaaben, fandtes ikke i Forlægningernes Nærhed, men stilledes lejlighedsvis til Raadighed fra svensk Side.

I den Udstrækning, det var muligt, var der tildelt Forlægningerne *Baadmateriel*, der anvendtes ved Bataillonernes m. fl.s Uddannelse i Fartøjstjeneste, og et enkelt Sted var til- lige i en lille Sø foretaget en Opbygning ude i Vandet bestaa- ende af et »Dæk« og en »Skibsside«, som anvendtes ved Øvel- ser i »at gaa i Baadene« fra et større Fartøj. Fra Dækket hang Knudetove ned mod Vandfladen.

b. Uddannelsens Tilrettelæggelse.

Hovedretningslinierne for Uddannelsen var:

— at lægge særlig Vægt paa Uddannelsen i Kamp i og om

Bygninger, samt paa Uddannelsen i Nærkamp i alle deres Former.

- at give enhver Befalingsmand og menig en saa stor personlig Træning, at han var i Stand til at opfylde de overordentlig store Krav, der stilles til Soldater af i Dag.
- at opelske personligt Mod, Haardførhed, Handlekraft, Selvstændighed og Selvtillid hos saavel Befalingsmænd som Mandskab.
- at give alle en grundlæggende Uddannelse som fuldt moderne Fodfolkssoldat.
- at gøre den enkelte Mand til Specialist i Brug og Behandling af de særlige Vaaben, hvormed han er udrustet.
- at vænne Personellet til Krigens Paavirkninger gennem meget realistiske Øvelser, Tilvænningsøvelser og lign.
- at lægge Vægt paa, at Befalingsmændene altid gaar i Spidsen og under alle Forhold er et godt Eksempel for Mandskabet.

Til Støtte for Uddannelsen var allerede ved dennes Begyndelse udarbejdet et Uddannelsesprogram, der kortfattet fastslog Uddannelsen i Vaabenbetjening, Skydning, Nærkamp, Fægtning, Legemsøvelser, Meddelelsetjeneste, Sanitetstjeneste samt Benyttelse af Sprængmidler.

Programmet var en Disposition for Uddannelsen inden for de Discipliner, hvorpaa der skulde lægges særlig Vægt. Programmet var ikke inddelt i Uddannelsesklasser af bestemt Varighed. Paa Grund af, at det mødende Mandskabs Forudsætninger for Uddannelsen var højst forskellige, samt af at en Maanedes Uddannelse ikke altid kvalitativt kunde blive den samme, afhængig, som den var af, om Vaaben, Mundering og anden Udrustning var til Stede, — i hvert Fald i et vist Omfang — var en saadan Indordning ikke hensigtsmæssig eller mulig at følge. Det gjaldt som allerede nævnt til enhver Tid om at faa bibragt hver Mand saa megen Uddannelse, at han til en Begyndelse kunde gøre Fyldest paa en Plads, der ikke krævede Specialuddannelse; Uddannelsen maatte derefter uddybes i det Omfang, Tiden tillod det, og endvidere trin- og tidsmæssigt ledes af Bataillonscheferne, der kendte Forholdene bedst ved deres Styrke og iøvrigt efter Direktiver fra Regiment og Brigade.

Endvidere maatte udarbejdes diverse Betjenings- og Sikkerhedsbestemmelser samt taktiske Bestemmelser, hvilken Udarbejdelse, da der ikke raadedes over danske Reglementer, og de svenske taktiske Reglementer ikke var tilgængelige, maatte hvile paa Hukommelsen, Erfaringer og spredte Tidsskriftsartikler fra svensk Faglitteratur, idet man i størst muligt Omfang bestræbte sig for at faa de senest tilgængelige Krigserfaringer med i Arbejdet og under Hensyn til Styrkernes sandsynlige Anvendelse lagde Hovedvægten paa Kamp om og i Bygninger, for hvilken der ikke heller i Danmark fandtes særlige Bestemmelser.

Herudover indkøbtes en Del svenske militære Lærebøger, Reglementer, aktuel Krigslitteratur m. m., som især var til Nytte som Haandbøger og Undervisningsbøger for de lavere Befalingsmænd.

En Støtte saavel for Udfærdigelsen af Skydeprogrammer som andre Bestemmelser og for Uddannelsen i dens første Start var et Kursus for et Antal danske Skydeskoleofficerer paa den svenske »Infanteriskjutskolan« paa Rosersberg. Senere afholdtes et supplerende Kursus samme Sted i Betjening af den 120 mm Morter.

I det daglige Liv var de svenske Politifolk, der var tilkommanderet Forlægningerne som »Materielredogörare« — der var 2—3 i hver Forlægning, i Reglen Befalingsmænd i Hæren — en god Støtte for Uddannelsen i Vaabnenes Behandling og Vedligeholdelse.

c. *De enkelte Uddannelsesdiscipliner.*

Uddannelsen i Vaabenbetjening omfattede i første Række Vaabnenes Brug under Kamp, d. v. s. Greb ved Ladning, Afledning, Skydning, Stillingsindtagen samt Vaabnenes Førning under Stillingskifte m. m. Det skal her fremhæves, at den rent formelle Indøvelse af Betjeningen tidligt indskrænkedes til det mindst mulige, og at der i Stedet traadte en udpræget individuel og stærkt fægtningsbetonet Uddannelse.

Naar den formelle Eksercits trods alt dog fik en Plads i Uddannelsen, skyldes dette ikke mindst dennes i høj Grad *disciplinerende Egenskaber.*

Vaabenbetjeningen omfattede ogsaa Vaabenlære, og der

blev lagt megen Vægt paa Vaabnernes Rengøring og Vedligeholdelse samt Adskillelse og Samling.

Vaabebetjeningen omfattede følgende Vaaben: *Pistol, Maskinpistol, Gevær, Haandgranat, 47 mm Morter, Rekylgvær, 37 mm Fodfolkskanon, 20 mm Maskinkanon, 8 cm Morter* og senere tillige *Maskingeværer, 120 mm Morter og Bazooka*.

Skarpskydningsuddannelsen omfattede Skydning med *Pistol, Maskinpistol, Gevær og Rekylgvær* i Overensstemmelse med særligt udarbejdede Skydeprogrammer og med den sædvanlige forudgaaende Indøvelse af Sigte og Aftræk m. m.

Gevær- og Maskinpistolskydning udførtes med alle i Regimentet, hvorimod kun det specielle Rekylgværmandskab deltog i Skydning med Rekylgværer og kun pistolbevæbnede i Skydning med Pistol.

Om Skydeprogrammerne er at bemærke, at de for Gevær, Maskinpistol og Rekylgvær var delt i et forberedende Skydeprogram og et Skoleskydningsprogram. Det forberedende Program var efter svensk Mønster gjort »elastisk«, hvilket skal forstås saaledes, at *ingen Skytte kunde gaa videre i Programmet, før han havde opnaaet et tilfredsstillende Resultat i den forudgaaende Skydning*.

Skydelærerne var saaledes ikke bundet til et bestemt Patronantal, men kunde lade en mindre god Skytte fortsætte, indtil hans Resultater var paa Højde med Kammeraternes. Systemet viste sig udmærket og gjorde Skydeuddannelsen meget jævn ved alle Underafdelinger. Derimod var Skoleskydningsprogrammet fast. Skydningerne var her tilrettelagt med Vægten paa især Nærkampskydninger og Skydninger paa kort Hold mod i Hovedsagen feltmæssige Figurer. Flere af Skydningerne var kombineret med et forudgaaende Løb, saaledes som den moderne Krigsførelse kræver det.

Paa Grundlag af Skarpskydningerne med Gevær og Maskinpistol, der jo gennemførtes for alle, tildeltes *Skyttetegn* til den bedste Sjettedel inden for det samlede Regiment (ikke ved hver Underafdeling).

Foruden Programskydninger gennemførtes adskillige mindre *Fægtningsskydeøvelser* for Enkeltmand, Patrouiller og Grupper, hvor de lokale Forhold tillod det.

For den 47 mm Morters Vedkommende var Skydeuddan-

nelsen lagt i Hænderne paa den enkelte Kompagnichef, idet der ikke var fastlagt noget egentlig Program, men kun et vist Maal, der skulde naas. Der var til hvert Rekylgeværkompagni stillet et bestemt Antal Granater til Raadighed.

Til 37 mm Fodfolkskanon fandtes Instruktionsgevær til Skydning med 6,5 mm Patroner og til 20 mm Maskinkanon Instruktionsgevær til Skydning med Indstikningspatron.

Selv om Skydeuddannelsesvilkaarene ved Forlægningerne i mange Henseende var fortrinlige, var der dog fra Brigadens Side et stærkt Ønske om at faa kompletteret Uddannelsen med egentlige *Fægtningsskydninger*. Særligt var dette baade ønskeligt og nødvendigt ved 5' Bataillon (den tunge Bataillon), der ellers ikke havde Adgang til Skydning med Kaliberammunition.

I Efteraaret 1944 forelaa der Tilladelse fra svensk Side til Afholdelse af Fægtningsskydning med Kaliberammunition for 5' Bataillon. Skydningerne tilrettelagdes af Fo. 14 under I. Milo i Kristianstad i Samarbejde med Bataillonens. Der blev stillet en betydelig Mængde Ammunition til Raadighed, og Skydningerne var af uvurderlig Betydning for Bataillonens Uddannelse.

I den følgende Tid tilgik der 5' Bataillon Rekrutter, og i Foraaret 1945 blev der derfor paany arrangeret Fægtningsskydning for Bataillonens med Kaliberammunition, hvori tilgik det nyoprettede Maskingeværkompagni deltog.

Forinden Brigadens Sammendragning til »Kantonnementet« omkring Veberöd blev der ved stor Velvilje fra svensk Side afholdt Fægtningsskydning med 1' og 2' Bataillon. For 1' Bataillons Vedkommende fandt den Sted paa førnævnte svenske Skydeskole paa Rosersberg, hvor der gennemførtes Delings- og Kompagniskydninger under yderst feltmæssige Forhold. For 2' Bataillons Vedkommende paa et egnet Terrain i Nærheden af Sätra brunn, der velvilligt blev stillet til Raadighed for Bataillonens af en svensk Godsejer.

Efter Brigadens Koncentration til Skaane var der yderligere planlagt Fægtningsskydninger med Regimentets Afdelinger. Skydningerne var tilrettelagt og skulde ledes af svenske Bataillonschefer. Paa Grund af Forholdenes Udvikling lykkedes det imidlertid ikke at faa gennemført Skydningerne

ved alle Afdelingerne, men dèr, hvor de blev gennemført, udgjorde de et fortrinligt Supplement til Skydeuddannelsen.

Uddannelsen i *egentlig Nærkamp* foregik efter et i Tilslutning til Uddannelsesprogrammet udarbejdet særligt Program.

Hertil kom *Haandgranatkastning* og *Nærkampskydning*. Kastning med skarpe Haandgranater øvedes lejlighedsvis under Fægtningsforhold. Uddannelsen i Nærkampskydning forberedtes gennem Vaabenbetjeningen og Programskydningerne og gennemførtes under Fægtningsforhold paa særlige Nærkampbaner, der var anlagt i Tilknytning til Forlægningernes Nærkamphus, eller som improviseredes i Skovene omkring Forlægningerne. Der fandtes altid gode Muligheder for Anlæg af disse Baner. Terrainet var uoverskueligt paa Grund af Trævækster, Sten og Klippeblokke, der tillige ydede Dækning for Markører. Øvelserne gennemførtes saavel med skarp som med løs Ammunition.

Der var ved Anlægget af disse særlige Øvelser lagt Vægt paa Overraskelsesmomentet for at opøve Reaktionsevnen og Færdigheden i at anvende de rigtige Vaaben paa rette Maade og uden Tøven.

Skivearrangementet bestod af udhuggede Skiver, Halmdukker og -puder. Skiverne kunde rejses og lægges ved Snoretræk af en Markør i Dækning i nogen Afstand fra Skiverne. Nogle af Skiverne var indrettede saaledes, at der kunde paa monteres en »Skræmmepestol«, der afgav Skud, naar Skiverne rejstes. I Forbindelse med Rejsning af Skiverne anvendtes iøvrigt fra Markørernes Side Kanonslag eller smaa Sprængladninger for at give Billede af Haandgranatdetonationer, eventuelt i Forbindelse med Kast af en blind Haandgranat for at give Skytten Lejlighed til at erkende den omtrentlige Retning til Maalet. Undertiden anvendtes som »Lydkulisse« Skydning med skarpt i en for Skytterne ufarlig Retning (Tilvænningsøvelse). Ved Øvelsernes Begyndelse fik Skytten udleveret et Antal skarpe (løse) Patroner samt 2—3 Haandgranatattrapper. Han ladede Geværet, satte Bajonet paa og fattede Geværet med begge Hænder (Mundingen i Fremrykningsretningen), hvorefter Fremrykningen begyndte. Der blev lagt

Vægt paa, at Skytten handlede (bevægede sig) dristigt, hurtigt og maalbevidst.

Øvelserne var af stor Betydning for at fremelske Angrebsaanden.

Grundlaget for Uddannelsen i Skyttetjeneste, Fægtning og Felttjeneste var de hjemlige danske Reglementer, som ganske vist ikke forefandtes i fornødent Antal, men af hvilke der ved Afdelingernes Foranstaltning udarbejdedes de nødvendige Uddrag.

Uddannelsen i Skyttetjeneste havde samme Omfang som herhjemme, men med Vægten lagt paa specielt de korte Afstande og Uddannelsen i Gruppe.

Uddannelsen i Deling og Kompagni omfattede tillige specielt Stødtropsforetagende mod begrænsede Maal med Samarbejde af Elementerne: Sikring, Ildstøtte, Røgprouillens Forhold, Sprængprouillens Forhold og Stormen. Endvidere lagdes der megen Vægt paa Øvelse i Indretning af Bygninger til Forsvar.

Der udfoldedes fra Afdelingernes Side et stort Initiativ for at skabe aktuelle Situationer og Fægtningsbilleder, hvortil Inspirationen hentedes fra den tilgængelige Militærlitteratur om den sidste Krig.

Felttjenesteøvelserne havde ofte en Varighed af 4—5 Dage og var anlagt i Forbindelse med Bivuak og anstrengende Marcher. I Reglen tilbragtes et Par Døgn under store Anstrengelser og uden Hvile. Det var en stor Fordel og et godt Tilskud til den feltmæssige Uddannelse af Kompagnierne, at de forholdsvist let kunde frigøres fra Forlægningerne og leve selvstændigt eller forplejet fra Forlægningen flere Dage i Træk. Ved kortere Udflugter paa omkring et Døgn kunde Forplejningsspørgsmaalet finde sin rationelle Løsning derved, at man slet ikke forplejedes. Ogsaa det var en Øvelse.

Udover Øvelser indenfor Regimentet afholdtes lejlighedsvis *Øvelser i Forbindelse med svenske Tropper*, der var garnisonerede i Nærheden af Forlægningerne, ligesom det i enkelte Tilfælde skete; at Øvelser blev anlagt og ledet af svenske Officerer. Saadanne Øvelser var af overordentlig stor Værdi og indgød Tropperne Tillid til Brigadens Arbejde.

Som tidligere omtalt benævnedes Forlægningerne i Sverige »Politiforlægninger«, og den fælles Utdanningschef var en Politiembedsmand (Docenten H. Söderman), hvilket i Realiteten for de danske Forlægningers Vedkommende dog kun var en Etikette. Een Gang i Løbet af Sommeren 1944 afholdtes dog i de eksisterende Forlægninger *Kursus i Polititaktik* (Optøjer, Tumulter og lign.), der var til nyttig Adspredelse for Mandskabet fra det daglige militære Liv, og som omfattedes med stor Interesse af alle, ikke mindst de mange Tilskuere.

Ved Brigadens Overførsel til Danmark kunde den Mulighed ikke lades ude af Betragtning, at Landsætning af Dele af eller hele Regimentet maatte finde Sted paa aaben Kyst.

Det udvirkedes derfor, at der stilledes nogle Fartøjer til Raadighed for Forlægningerne til Brug ved Uddannelsen af Personellet i Fartøjtjeneste og Landgangsøvelser.

Fartøjerne anbragtes i Søerne i Nærheden af Forlægningerne, og Uddannelsen lededes delvis af de ved Afdelingerne tjenstgørende Søofficerer. De første Baade var udlaant af den svenske Marine, men senere suppleredes disse med et Antal mindre, egentlige, fladbundede Landgangsbaade, de saakaldte Ø-baade, der indgik i Brigadens Overskibningsmateriel, og hvortil der hørte smaa letbetjenelige Paahængsmotorer.

Øvelserne omfattedes med den største Interesse fra Afdelingernes Side og kombineredes ofte med Fægtnings- og Felttjenesteøvelser saavel ved Dagslys som i Mørke.

Som tidligere omtalt blev Hovedvægten lagt paa den fysiske Træning. Midlerne hertil var *Gymnastik* og *Boldspil*. Specielt blev der tillagt Feltgymnastikken og Terrainsporten stor Betydning. Fra smaa Terrainsportsløb paa en halv Snes Kilometer og kun omfattende Løb og Orientering efter Kompas udvidedes efterhaanden Kravene til at gælde Løb paa indtil 40 km, hvori der samtidig indlagdes militære Discipliner som: Iagttagelsesøvelser, Meldingstjeneste, Haandgranatkastning, Skarpskydning og Nærkampøvelser.

Hertil kom særlige Øvelser i *Marchtræning*, der efterhaanden udstræktes til ca. 60—70 km undertiden ad krogede Stier og Skovveje i Rode- eller Enkeltkolonne.

Om Sommeren dyrkedes *Svømning* i Søerne i Nærheden af Forlægningerne, herunder ogsaa Uddannelse i krigsmæssig Svømning med Kampudrustning.

Den oprindelige Forudsætning for Uddannelsen i Sprængningstjeneste var den, at Afdelingerne selvstændigt skulde foretage alle taktiske Sprængninger, Mineudlægninger og Minerydninger, som kunde tænkes at forekomme under Operationerne, og der var derfor med dette for Øje tildelt hver af de lette Batailloner en Pionerofficer.

Ved Pionerkommandoets senere Oprettelse bortfaldt imidlertid Uddannelsen i Minetjeneste ved Bataillonerne, ligesom Sprængningstjenesten ved disse indskrænkedes til kun at omfatte Uddannelsen af een Befalingsmand og to Mand pr. Deling. Disse Sprængningstropper indordnedes naturligt i Maskinpistolgruppen, hvorved deres Bevægelsesfrihed rent taktisk sikredes under Maskinpistolernes Ildbeskyttelse.

Alt i alt var Sprængningsuddannelsen — selv i det reducerede Omfang — en meget belærende Disciplin, og ved Muligheden for Anlæg af Tilvænningsøvelser, hvorved Paavirkningen fra Sprængninger blev dagligdags Kost, fik den krigsmæssige Uddannelse af Styrken et Plus, som sikkert vilde være blevet af Betydning under virkelige Kamphandlinger.

Meddelelsesmateriellet omfattede: let Felttelefonmateriel, Radiomateriel (75 Watt, 15 Watt, 3 Watt, 2 Watt og 1½ Watt's Sendere og Modtagere) samt Signalmateriel (Flag, Lanterner, Pistoler og Raketter).

Uddannelsen foregik under meget vanskelige Forhold. Dels var Personellets Kvalifikationer meget ringe, dels blev der fra svensk Side stillet meget strenge Krav for Anvendelsen af Radio i Forlægningerne, hvilket bevirkede, at denne Uddannelse først paa et relativt sent Tidspunkt kom rigtigt i Gang. Hertil kom den Omstændighed, at Mandskabets Interesse for denne særlige Gren af den militære Tjeneste normalt ikke just var glødende, idet Kampaanden overalt i den Grad var levende, at Mandskabet følte, at de kun med Vaaben i Haand kunde komme til at gøre virkelig Indsats.

Uddannelsen tilrettelagdes saaledes, at alle, uanset hvad Materiel de skulde betjene, fik Uddannelse i Brugen af Morse-

systemet. Dette blev givet, dels for at Morsesystemet kunde finde Anvendelse inden for de forskellige Kategorier af Meddelelsesmidler, dels for derved at faa et Grundlag for Fordelingen af Personellet. For Radiotjenestens Vedkommende havde det naturligvis yderligere den Betydning, at Rækkevidderne paa de mindre værdifulde Stationer kunde forøges væsentlig.

Endvidere uddannedes Personellet i Materieltjeneste, hvor det lærte Materiellet at kende i Detailler, samt i Stationstjeneste, hvor der ikke blot lagdes Vægt paa en god Gennemførelse af Forbindelserne, men ogsaa paa den rent eksercermæssige Side af Arbejdet til Fordel for en sikker Stationsoprettelse og -betjening under alle Forhold.

Endelig lagdes der Vægt paa Mandskabets fysiske Træning og Uddannelse i Orientering.

Oprettelsen af det særlige Pionerkommando var især begrundet i de store Krav indenfor Minetjenesten og paa det rent pionermæssige Omraade, som man maatte regne med kunde blive stillet til Brigaden under dens eventuelle Indsættelse i Danmark. Vilkaarene for en saadan Specialuddannelse var ingenlunde lette, dels var Kommandoets Styrke meget uensartet sammensat og udgjordes af Folk paa højst forskellige Uddannelsesstrin, dels var Vanskelighederne ved Fremskaffelsen af det fornødne Undervisnings- og Uddannelsesmateriel meget store. Hertil kom, at det ligesom var noget sværere inden for Omraadet Pionertjeneste at opnaa svensk Tilladelse til, at danske Officerer kom til at følge svenske Kursus, og dette var den eneste Vej for Kommandoet til at opnaa praktisk Kontakt med Pionertjenestens Udvikling i de krigsførende Lande. Først sent paa Foraaret (1945) lykkedes det at faa en Officer ind paa et svensk Pionerkursus i Mine- og Sprængningstjeneste under V. Milo.

For den specielle Pioneruddannelse var udarbejdet et Uddannelsesprogram, omfattende de forskellige Discipliner: *Stormpionertjeneste*, *Minetjeneste*, *Sprængningstjeneste* og *Felttjeneste*.

Stormpionertjenesten blev i Hovedsagen udført efter de Retningslinier, som var gældende i Danmark, og der blev afholdt en Del Øvelser i Forbindelse med Fodfolk. Minetjenesten blev tillagt særlig Vægt, idet det maatte forudsættes, at

alle vigtige Punkter i Danmark var minerede og sprængningsforberedte. Det voldte store Vanskeligheder at skaffe Oplysning om det moderne Minemateriel og Minetjenesten i det hele taget, idet den eksisterende svenske Litteratur herom blev holdt fortrolig. En stor Hjælp var det, at en svensk Ingeniørkaptajn blev stillet til Raadighed for Kommandoet i nogle Dage som Instruktionsofficer, og efterhaanden lykkedes det ogsaa Kommandoet at faa udarbejdet et Hefte med komplette Tegninger af bl. a. de tyske og allierede Miner samt Regler for Mineudlægning og Minerydning.

I Slutningen af April (1945) inspiceredes Kommandoet af en engelsk Mineekspert, der udtrykte sin store Tilfredshed med det Standpunkt, hvortil Pionerkommandoet var naaet ved egen Hjælp.

Sprængningstjenesten blev ledet efter i Hovedsagen samme Regler som hjemme, idet der dog ogsaa optoges Forsøg med Ladninger med Sprængstraalevirkning. Endvidere afholdtes en Del Tilvænningsøvelser, hvor Befalingsmænd og Mandskab efterhaanden vænnedes til i en Grav el. lign. at udholde Sprængvirkningen af Ladningen paa indtil 10 kg paa 5 m's Afstand.

Til disse rent pionerfaglige Discipliner kom endvidere Uddannelsen i Felttjeneste som ogsaa værende en af Pionerkommandoets vigtigere Uddannelsesgrene.

KAPITEL VI.

Specialuddannelse uden for Forlægningerne.

Som foran anført fandt der udover Regimentsuddannelsen i Forlægningerne tillige en supplerende Uddannelse Sted af visse af Brigadens Befalingsmænd ved svenske Afdelinger m. fl.

Saaledes var et Antal af den danske Hærs og Flaades Flyvere og Mekanikere til Tjeneste ved det svenske Flyvevaaben og paa tilsvarende Maade et Antal af den danske Hærs Rytterofficerer til Tjeneste ved det svenske Panservaaben.

For Marinens Vedkommende blev et lignende Arrangement truffet, idet et Antal danske Marinebefalingsmænd fik Tilladelse til at forrette Tjeneste ved den svenske Marine.

Endvidere blev der givet Brigaden Lejlighed til at gøre

Studier ved det svenske Hjemmeværn, hvilket Hverv overdroges til *Oberst H. Bennike*.

Hensigten med at have Officerer til Tjeneste ved de svenske Pansertropper og ved det svenske Luftvaaben var ikke alene, at de paagældende kunde blive uddannet personligt, men tillige at skabe Mulighed for, at Brigaden til sin Tid — saafremt man derhjemme sympatiserede med Tanken — kunde oprette visse Enheder af disse Vaabenarter under dansk Kommando, men rekrutteret af svenske frivillige. Saadanne særlige Enheder vilde naturligt betyde en kraftig Forøgelse af Brigadens Kampkraft. I Løbet af Sommeren (1944) tog man alvorligt fat paa Spørgsmaalet og fik ogsaa klarlagt de mange Problemer, der klyttede sig til en saadan Opgaves Løsning, herunder hele det retslige Grundlag. Som Udgangspunkt valgte man det fra Frivillige-Hvervningen til Finland under Vinterkrigen 1939/40 foreliggende svenske Materiale. Ved stor Hjælpsomhed fra den svenske Försvarsstabs Side lykkedes det at faa Opsætning og Trykning af Kontraktformularer og Ansøgningsblanketter m. v., ligesom der oprettedes en særlig Postbox til Modtagelse af Tilbudene om frivillig Tjeneste.

Alt Materiel til Kampvognskompagniet laa oplagt i Skaane, og samtlige Frivillige, der skulde adspørges, var politisk undersøgt, ligesom der var sket Orientering af S. H. A. E. F. i London om Hovedtrækkene i den Frivillighjælp, der saaledes var forberedt.

KAPITEL VII.

Specielle maritime Forhold.

Som Følge af Begivenhederne i Danmark den 29' August 1943 afgik til svensk Territorium følgende af Søværnets Enheder:

Torpedobaaden »Havkatten« (Kaptl. P. Würtz),
 Ministrygerne: »M. S. 7«, »M. S. 1« og »M. S. 9« og
 Kystbevogtningsfartøjerne: »K. 3«, »K. 6«, »K. 8«, »K.
 10«, »K. 11«, »K. 12«, »K. 13«, »K. 15« og »K. 17«.

Straks efter Ankomsten til Sverige flyttedes efter svensk Ønske samtlige Fartøjer fra deres Anløbshavne til Karlskrona, hvor de efterhaanden desarmeredes og afriggedes. Derefter gik Størsteparten af Besætningerne til civilt Arbejde, medens

en mindre Tilsynsstyrke forblev i Karlskrona. Forinden Mandskabets Afgang forpligtede det sig dog til at give Møde igen paa kort Varsel. Styrken underlagdes derefter »Kommandoen for militære Flygtninge.

En Del af dette saaledes midlertidig »hjemsendte« Personnel indkaldtes dog allerede i Begyndelsen af December (1943) for at deltage i Arbejdet med Oprettelsen af Sofielund-Forlægningen, og da Etableringen af Sätra brunn-Forlægningen (Foraaret 1944) var en Realitet, samledes alle Besætningerne fra de danske Orlogsfartøjer i denne Forlægning, hvor de formeredes i et særligt Kompagni (4' Komp.) under 1' Bataillon.

Ved 1' Bataillons Flytning til Håtunaholm i Begyndelsen af Maj (1944) fulgte ogsaa Marinekompagniet med, idet der dog forinden var sket yderligere Afgivelse af et Antal Mand til Karlskrona som Følge af en paakrævet Forøgelse af den derværende Tilsynsstyrke. Til Gengæld var der tilgaaet Kompagniet et nyt Kontingent af Søfolk til Supplering af Karlskronastyrken som Helhed.

Uddannelsen gik herefter sin Gang i Håtunaholm-Forlægningen, indtil 4' Kompagni omkring Midten af September (1944) opløstes, og Personellet afgik til Karlskrona, hvor det tiltraadte Tjeneste ved »Den danske Flotille«, der fra dette Tidspunkt oprettedes og formeredes som en maritim Enhed direkte under Kommandoen (Brigaden).

Uddannelsen af det Personnel, der udgjorde det særlige 4' Kompagni, lededes af Marinens eget Befalingsmandspersonale bistaaet af Officerer af Hæren som Instruktører og omfattende foruden Skydning, Vaabenlære, Eksercits, Nærkamp, Fægtning, Legemsøvelser og Marchture, Sanitetstjeneste og Forbindelsestjeneste (Signalering) tillige specielle maritime Discipliner som Sømandsskab, Fartøjsøvelse og Flaadelære. Til Brug for Fartøjsøvelserne blev der i den Anledning af Kommandoen anskaffet et Antal Rofartøjer (Redningsbaade og Slupper), hvori Roning og Sejlads samt Landgangsøvelser m. m. paa Kysten ved Mälaren kunde udføres.

Som ovenfor anført formeredes »Den danske Flotille« fra omkring Midten af September (1944) og underlagdes *Orlogs-*

kaptajn J. H. J. Jegstrup som Chef, der dog senere afløstes af *Kaptajnløjtnant E. T. Sølling*.

Udover de til Fartøjerne normerede Besætninger indgik Stab og en mindre Del Reservepersonel i Flotillens Personelstyrke.

Flotillen fik anvist et særligt Havneomraade i Karlskrona, og Administrationen førtes fra nærliggende Lokaler, alt efter de svenske Søværnsmyndigheders Bestemmelser. Forbrugsgods stilledes mod Rekvisition til Raadighed fra Karlskronas Orlogsværft, der ligeledes beredvilligt paatog sig de nødvendige Reparationer og Eftersyn af Flotillens Fartøjer.

Samtidig med at Tilladelse til Bemanding og Udrustning af Flotillen gaves, opnaaedes Tilladelse til, at Sejlads og Øvelser kunde foretages inden for bestemte Omraader af Karlskronas Skærgaard, ligesom det nødvendige Brændstof hertil blev stillet til Raadighed af den svenske Marine. Endvidere foretoges der visse Arbejder paa Forbedring af Flotillens materielle Kampkraft, idet saaledes Torpedobaaden »Havkatten«s Dækstørpedoapparat fjernedes og erstattedes af en 40 mm Bofors Automatkanon, ligesom der anskaffedes 36 Stk. dobbeltaffuterede vandkølede 8 mm Maskingeværer bl. a. til Armering af de hidtil ubevæbnede Kystbevogtningskuttere og den ret uensartede Beholdning af Haandvaaben, som af Fartøjerne var medført fra Danmark, blev udskiftet med svenske Vaaben af samme Typer, som anvendtes af Brigadens Afdelinger paa Land. Endelig blev der anskaffet Taageinstallation til alle Fartøjer samt 3 Stk. 12 m Minestrygningsmagneter med Tilbehør til de 3 M. S. Baade, der var ankommet til Sverige uden deres Magneter.

Medio December (1944) underlagdes den fra Danmark flygtede D. S. B. Motorfærge »Store Bælt« Flotillen for at tjene som Logiskib m. v. for denne og bl. a. give Mulighed for Afholdelsen af Øvelser under Dæk, da det var umuligt at skaffe anvendelige Lokaler i Land.

Ud over ovennævnte Motorfærge »Store Bælt«, der var ankommet til Sverige i Begyndelsen af November (1944) og derefter underlagt Flotillen som Logiskib, ankom omkring Midten af September (1944) de to Isbrydere »Holger Danske« og »Mjølner« til Helsingborg efter Flugt fra Danmark.

Da Brigadens Styrke af saavel Personel som Materiel efterhaanden var vokset saaledes, at den til Raadighed værende Tonnage var utilstrækkelig, fik man fra svensk Side Tilsagn om, at Kommandoen kunde overtage Administrationen og Dispositionsretten over de to Isbrydere, der samtidig blev anerkendt som Orlogsfartøjer. »Holger Danske« blev herefter forlagt til Malmø, medens »Mjølner« forblev i Helsingborg.

Da Besætningerne paa de 3 D. S. B.-Skibe ved Ankomsten til Sverige ikke var fuldtallige, foranledigede Kommandoen, at der i Samraad med de paagældende Skibsførere blev antaget Personel til Tjeneste i disse Skibe. Endvidere maatte der sørges for Tildeling af rationeret Forbrugsgods til Skibene og for Beklædning til Besætningerne, ligesom der blev arrangeret Uddannelse i Brug af Pistol (Befalingsmændene) og Maskinpistol (Dæksbesætningerne).

Af anden Tonnage, som Kommandoen havde Raadighed over, skal nævnes: Hjælpeflotillen, Svitzerflotillen samt Lods-motorfartøjet »Skagen« og Inspektionsskibene »Løvenørn« og »Argus«.

Hjælpeflotillen, der oprettedes i Slutningen af Januar (1945), bestod af et Antal danske *Fartøjer* af følgende Typer: Motorbaade, Fiskerbaade, Motorskonnerter, og Personellet omfattede dels Personel af Søværnet, dels civile Søfolk. Den havde bl. a. til Opgave at varetage visse »Røde-Kors«-prægede Funktioner uden for Kommandoen, men var desuden til Disposition for denne ved Alarmering for at assistere ved Overførslen af Brigaden.

Svitzerflotillen omfattede de den 9' April (1945) ankomne *Fartøjer* under Direktøren for Em. Z. Svitzer, *Orlogskaptajn H. Kjærs* Kommando, nemlig: 11 Bugser- og Bjergningsfartøjer, 2 Løftepontoner, 1 Lægter, 4 Bugserbaade samt S/S »Røsnæs«.

Samtlige *Fartøjer* stilledes til Disposition for Brigaden, idet de af den svenske Regering fik samme Stilling som de 3 D. S. B.-Skibe.

Lods-fartøjet »Skagen« ankom den 10/4 (1945) og Inspektionsskibene »Løvenørn« og »Argus« en halv Snes Dage senere. Disse *Fartøjer* underlagdes ligeledes Kommandoen.

Planlægningen af Brigadens Overførsel omfattede dels

den operative Udførelse til Søs og selve Landsætningen, dels Fremskaffelse og Klargøring af det hertil nødvendige Materiel. Hovedforudsætningen for Overførslen var naturligvis den, at der ikke i Danmark fandtes større regulære, tyske Styrker i kampkraftig Stand, samt at Transporten over Søen kunde sikres tilbørligt saavel til Søs som i Luften.

De operative Planer indordnedes i 2 Alternativer henholdsvis Alternativ I og II.

Alternativ I gik ud paa en Overskibning af den samlede Personelstyrke med tilhørende Materiel, d. v. s. Automobiler, Vaaben, Ammunition m. v. med Udskibning i Havn (ved Kaj) for Øje, subsidiært Udskibning af Personellet paa aaben Kyst i Nærheden af Fiskerihavn, hvorpaa en Havn skulde tages og Materiellet føres over. Dette forudsatte samlet Transport i relativt større mod Miner sikrede Skibe.

Alternativ II gik ud paa en Overskibning af Personellet i flere mindre Fartøjer (Kuttere) til Udskibning paa aaben Kyst eller i Fiskerihavn, hvorpaa Materiellet først skulde overføres, saasnart en Havn var disponibel.

Forhandlingerne med de svenske Marinemyndigheder i den Anledning førte til det Resultat, at der oprettedes Overenskomst om, at Brigaden fik Dispositionsret over et Antal svenske Skibe (3 Passagerskibe og 3 Lastskibe), der skulde ligge paa 24-Timers Varsel i nærmere bestemt Havn og i sødygtig Stand (Alternativ I). Samtidig blev der draget Omsorg for, at disse Skibe ud over deres Normaludrustning blev forsynet med Materiel, der var nødvendigt til den planlagte Søtransport, saasom Redningsveste, Signalmateriel, Taagemateriel samt særlige kraftige Lossegrej m. m. Desuden blev der anskaffet 130 mindre Landsætningsbaade (saakaldte Ø-Baade), som blev oplagt i Indskibningshavnene, og som skulde danne Supplement til Skibes og Kutteres Fartøjsmateriel ved Landsætning paa aaben Kyst.

Endvidere havde man til Brug ved Overførslen efter Alternativ II foranlediget rekognosceret for 70—100 svenske Fiskefartøjer og lign., hvortil desuden Sundbaadene »Gefion« og »Gylfe« stilledes til Raadighed fra svensk Side.

Den ovenfor omtalte Tilkøbst af Svitser-Flotillen og »Argus« og »Løvenørn« betød naturligvis en meget velkommen Forøgelse af den til Raadighed for Kommandoen værende Ton-

nage, idet Brigadens Styrke i det sidste halve Aar var vokset betydeligt og med Hjælpemandskab og lign. efterhaanden omfattede ca. 5000 Mand, og medio April overvejede man Muligheden af at frigøre noget af den lejede svenske Tonnage, hvoraf en Del stadig maatte reserveres til Overførsel af Automobiler og Materiel i Tilfælde af, at Færgelejerne paa dansk Side blev ødelagte. Dette Spørgsmaal naaede dog kun Overvejelsernes Stadium paa Grund af den militærpolitiske Situations hurtige Udvikling og de tilsidst indtraadte ændrede Forhold, der gjorde, at man ved Brigadens Overskibning til Danmark den 5/5 1945 kunde gennemføre denne udelukkende paa dansk Køl.

KAPITEL VIII.

Sanitets- og Lægetjeneste.

Organisationen af Sanitetstjenesten blev overdraget til *Overlæge H. Therp.*

I Lighed med Nordmændene bestemte man sig til en Forenkling af Sanitetstjenesten.

Denne Forenkling gik først og fremmest ud paa helt at undlade Hovedforbindingspladsen, saaledes at man fra Bataillonsforbindingsplads og Vognholdeplads maatte gaa direkte tilbage til Feltlazarettet. Herved opnaaedes store Fordele:

- Al Sortering forenkledes.
- Megen overflødig og foreløbig Behandling kunde undgaas.
- Nye Principper om effektiv Behandling saa tidligt som muligt vilde kunne gennemføres.

Den forenkledede Sanitetsordning havde ogsaa uddannelsesmæssigt stor Betydning for Brigaden derved, at Uddannelsen af det ganske uskoledede Sanitetspersonel gik væsentlig lettere. En Forudsætning for Ordningen er dog den, at Veje og Transportmuligheder er gode, samt at man har Mulighed for at kunne gøre de saarede, der trænger dertil, transportable. Hertil kræves først og fremmest Blodcentraler; hver af Vognholdepladserne var derfor udstyret med en Blodcentral.

Paa Bataillonsforbindingsplads og Vognholdeplads simplificeredes Arbejdet betydeligt derved, at den sædvanlige Sortering, enten til Hovedforbindingsplads eller til Feltlazaret, kunde undgaas og alle Kræfter sættes ind paa at gøre den saarede transportabel — til Feltlazaret.

Brigadens Sanitetsmateriel kom herefter til at omfatte Udrustning til:

- Bataillonsforbindingspladser,
- Vognholdepladser og
- 1 Feltlazaret, hvortil naturligtvis kom:
- Transportmidler.

Brigaden medførte 4 komplette svenske Bataillonsudrustninger til de 4 lette Batailloner, hver Udrustning beregnet til 1000 Mand. Til Brigadens øvrige Enheder (Regimentsstab, Stabskompagni, Pionerkommando, 5' Bataillon og Ordenspoliti m. fl.) medførtes den Sanitetsudrustning, der var anskaffet til Brug i de danske Forlægninger i Sverige.

I Depot var endvidere oplagt yderligere 12 komplette Bataillonsudrustninger til Brug ved Opstillingen af de to 5000 Mands-Styrkers 12 lette Batailloner, tilligemed særlig Udrustning til disses 2 tunge Batailloner.

Brigadens Feltlazaret indeholdt en fuldstændig svensk Lazaretudrustning med en Kapacitet paa 200 Patienter. Foruden et Feltlazarets sædvanlige Afdelinger — Modtageafdeling, Forbindingsafdeling, kirurgisk Afdeling, Kæbe-Tandklinik, medicinsk Afdeling, Epidemi-Afdeling og Evakuationsafdeling — medbragte Feltlazarettet et Felt-Apotek, et Felt-Laboratorium og en Røntgen-Installation. Der var endvidere forberedt en særlig Chockafdeling med Blodcentral og 3 Epidemikommandøer til Opklaring af forekommende Epidemier og derhen hørende Problemer (Kontrol af Vandforsyning, Afslusning etc.). Der var truffet Aftale om Samarbejde med Bakteriologisk Institut i Lund.

Feltlazarettet medbragte endvidere en Reservebeholdning af Forbindsstoffer udover de normerede, en Art Sanitetsdepot.

Til Transport af de saarede fandtes fornødent Cykelbaaremateriel samt Ambulancemateriel.

Personellet bestod af: 38 Læger, 4 Tandlæger og 15 Underlæger, hvortil kom det fornødne Antal Sygepassere, Sygebærere, Sygeplejersker og Sanitetslotter.

Som Regimentslæge fungerede *Dr. Thorup Petersen*, som Chef for Feltlazarettet *Overlæge Næraa* og som Chef for Tandlægeklinikken *Tandlæge Winther*.

Politiforlægningernes stærkt begrænsede Kapacitet, Vanskelighederne ved Sanitetspersonellets Frigørelse fra deres

civile Beskæftigelse i Sverige og Samling til Uddannelsesstederne samt den sene Fremkomst af Udrustning og Materiel gjorde, at den praktiske Uddannelse af Sanitetspersonellet kun kunde blive den strengt nødtørftige, og man maatte derfor paa anden Maade søge at bøde paa Forholdene gennem teoretiske Studier, Kursus og Krigsspil m. v. samt for Lotternes Vedkommende tillige ved Etableringen af en Specialuddannelse paa de svenske Hospitals kirurgiske Poliklinikker.

Ved Mødet vaccineredes Mandskabet mod *Kopper*. I December (1944) foretoges Vaccination mod *Difteri* og i Februar (1945) gennemførtes Vaccination mod *Tyfus — Paratyfus* og *Tetanus* (Anatoxin).

I Lighed med, hvad der fandt Sted overalt i de under Flygtningekontoret hørende danske Forlægninger i Sverige, foretoges en obligatorisk *Tuberkuloseundersøgelse* af Mandskabet i Politiforlægningerne. Der konstateredes dog ikke smitsomme Tilfælde af Tuberkulose.

Til Brug ved *Blodtransfusioner* fremstilledes blandet, vaad Blodserum, hvorved man ikke behøvede at tage Hensyn til den saaredes Blodtype. Der toges 500 Flasker (à 400 g) Blod fra Mandskabet. Flaskerne blev nedkølet med Is og pr. Bil sendt til Stockholm, der af det blandede Blod lod fremstille Blodserum ved Centrifugering og Filtrering. Blodserummet opbevaredes derefter paa Transfusionsflasker i Køleskabe parat til Brug. Endvidere toges senere yderligere 700 Flasker Blod til Fremstilling af Tørserum. Skønt man ved Anvendelsen af blandet Blodserum ikke behøvede at tage Hensyn til den enkeltes Blodtype, blev der dog af sikkerhedsmæssige Grunde foretaget Blodtypebestemmelse paa alt Personel.

Foruden et ret stort Kvantum Aflusningspulver og Vædske anskaffedes til Aflusning paa Feltlazarettet nogle elektriske Apparater, der specielt var egnet til Masseaflusning.

KAPITEL IX.

Motortjeneste.

Til Varetagelse af Brigadens Motortjeneste blev det ret hurtigt nødvendigt at sikre sig det nødvendige motorkyndige Personel.

I første Omgang gjaldt det om at faa kvalificerede Chauffører til de af Brigaden selv indkøbte Motorkøretøjer.

Hertil blev udtaget frivillige Flygtninge, som i Forvejen var i Besiddelse af dansk Kørekort, fortrinsvis Erhvervschauffører, og som af den ene eller anden Grund var afskaaret fra at melde sig til den egentlige Uddannelse i Forlæggningerne.

Til nærmere Prøve og nødtørført supplerende Uddannelse af dette Chaufførpersonel oprettedes et Antal Kursus ved Ford Motor Comp. i Stockholm, hvor der blev givet de paagældende Lejlighed til at dokumentere deres Kørefærdighed. De forskellige Kursus underlagdes *Kaptajn af Reserven S. L. Pedersen*.

Efterhaanden som Brigadens Motorvognpark forøgedes, og Kravene til motorkyndigt Personel øgedes, maatte Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af de nødvendige Chauffører m. v. gribes mere rationelt an.

Til Varetagelse af hele denne Tjeneste oprettedes et særligt Motorvognskompagni med Kaptajn S. L. Pedersen som Chef (tillige Brigadens Trainofficer).

Kompagniet forlagdes til den tidligere omtalte Forlægning Tingsryd, hvor der oprettedes en Række Kursus.

Uddannelsen tog Sigte paa Løsningen af følgende Opgaver:

- Afgivelse af brugelige Chauffører og Motormekanikere til Brigadens Afdelinger ved Opbrud.
- Modtagelse, Mærkning (Indregistrering) og Fordeling m. v. af Brigadens Motorkøretøjer til de forskellige Afdelinger ved Opbrud.
- Etablering af et Driftsmiddelkommando.
- Etablering af et Feltværksted.
- Etablering af en Reservemotorvognpark.

Den særlige Uddannelse af Chaufførerne i Forlægningen Tingsryd var en alt andet end let Opgave og stillede meget store Krav til Motorvognskompagniets Befalingsmænd. Det mødende Mandskab var saaledes som tidligere omtalt udelukkende Folk, som var afskaaret fra at forrette Tjeneste i de egentlige Forlægninger, fordi de var for gamle eller paa anden Maade fysisk ukvalificerede. Blandt de mødende, der var

udtaget til Førerpersonel, var der saaledes en Del Direktører, Afdelingschefer, Disponenter og lign., der laa i en Aldersklasse, hvor de var fysisk uegnede til at magte de faktiske Opgaver, ligesom det menige Personel, der omfattede Folk i alle Aldre og fra alle Samfundslag med mere eller mindre legemlige Defekter, ganske var afskaaret fra at udføre de Hverv, der blev dem paalagt, ikke paa Grund af manglende Vilje, idet de tværtimod gjorde alt for at udfylde deres Pladser, men simpelthen fordi de ikke magtede Opgaverne, der krævede Mandskab, som var vant til at tage fat og til at kunne slæbe.

Uddannelsen maatte derfor først og fremmest lægges an paa at give disse Folk en grundig Undervisning i Betjening af Rat og Gearskiftning og at uddanne dem i Pasning og Vedligeholdelse af Motorkøretøjer i Almindelighed samt bibringe dem et vist Kendskab til Tjenesteforhold og militær Anstand.

Driftsmiddelforsyningstjenesten var delt i 2 Dele. Første Del bestod i at tilvejebringe de fornødne Driftsmidler af Benzin, Bentlyl, Motyl, Olie, Generatorbrænde, Trækul, Kølervædske, Reservedæk og Slinger samt Vulkaniseringsmateriel og Emballage (Dunke, Tromler, Kander o. s. v.), medens anden Del af Forsyningstjenesten omfattede Afhentning af Driftsmidler i Basis eller Depoter og disses Videretransport til Udleveringssteder for Brigadens Motorkøretøjer samt Føring af Regnskab over de saaledes ind- og udgaaede Driftsmidler. Til Udførelsen af de nævnte Tjenesteforretninger raadede Kompagniet over et Driftsmiddelkommando.

Til Varetøelse af Reparationstjenesten saavel under Uddannelsen som under Brigadens senere krigsmæssige Optræden samt til Brug ved Uddannelsen af Motormekanikere var oprettet et Feltværksted efter i det store og hele svensk Mønster.

Specielt efter Brigadens Koncentration i Skaane blev Feltværkstedet Brigaden en uvurderlig Hjælp i Bestræbelserne for at holde den store Vognpark — samtlige Brigadens Motorkøretøjer var paa dette Tidspunkt blevet givet fri og i Hovedsagen alle udleverede til Tropperne — kørende.

Oprettelsen af en særlig Reservemotorvognpark tog Sigte paa at lette Brigaden Udleveringen af fornøden Erstatning for

ødelagte (helt nedbrudte) Køretøjer samt foretage Supplering af Chauffør- og Mekanikerpersonel.

Til Forberedelse af Brigadens Opbrud og til Samling, Modtagelse og Syning af de fra den svenske Hær til Raadighed stillede (opklodsede) Motorkøretøjer oprettedes i Malmø (April 1945) en Modtagekommission.

En af de svenske Myndigheder krævet Syning og civil Indregistrering af Køretøjerne, inden disse toges i Brug af Brigaden, virkede naturligvis ikke fremmende paa Klargøringen.

Selve Syningen af Køretøjerne var for saa vidt en Fordel for Brigaden, som man herved fik afkontrolleret Køretøjerne inden Afgivelsen til Afdelingerne, men samtidig sinkedes Arbejdet, idet de svenske motorsagkyndige maatte henholde sig til de gældende svenske Indregistrerings-Bestemmelser, herunder Opmaaling af hvert enkelt Køretøj, hvilket naturligvis var uden Betydning for Brigadens Anvendelse af Køretøjerne.

Denne tvungne civile Indregistrering krævede ogsaa visse Ændringer udført paa Køretøjernes Udrustning, f. Eks. Anbringelse af Dataplader, Baglygter o. l., hvilket ikke hidtil havde været fordret for at faa Vognene godkendt til Militærtjeneste i den svenske Armé, hvorfra Køretøjerne som bekendt var tilgaaet.

Ved stor Velvilje fra de stedlige svenske Myndigheders Side lykkedes det dog henimod Slutningen af Arbejdsperioden at opnaa visse Lempelser ved Indregistreringen, samt at opnaa Tilladelse til, at der maatte køres med Køretøjerne paa de danske Kørekort uden den ellers udkrævede særlige svenske Køretilladelse.

KAPITEL X.

Feltpoliti.

Med Henblik paa en hurtig Tilvejebringelse i Danmark af en dansk militær Politistyrke, som ved de allieredes Besættelse af Danmark kunde bistaa Besættelsestropperne i Udførelsen af de med en saadan Invasion forbunden mere politimæssigt betonedede Forretninger, oprettedes i Samraad med de engelske Myndigheder allerede i Efteraaret (1944) et særligt

Feltpolitidetachmentet, som underlagdes *Kaptajn af Reserven K. J. Christiansen*.

Styrken rekrutteredes af de i Sverige værende danske Politifolk, og Oprettelsen af Detachmentet skete i den dybeste Hemmelighed, hvilket gjorde Arbejdet med denne Sag meget vanskeligt, da man jo ikke paa Forhaand kunde orientere Detachmentets Medlemmer fuldstændigt om Opgaven.

Bevæbningen af dette særlige Korps fastsattes til Maskinpistoler, Pistoler, Knive, Knipler, Haandgranater, Gas- og Røghaandbomber samt lette Sprængmidler, ligesom det bestemtes, at Detachmentet skulde være fuldt motoriseret.

Medlemmerne fik Uddannelse gennem Kursus, som oprettedes i Brigadens Forlægninger, hvor man i særlig Grad lagde Vægt paa den praktiske Uddannelse med de nye Vaaben, idet man stort set kunde se bort fra Teori paa Grund af Deltagerenes politimæssige Uddannelse. Endvidere øvedes individuel Nærkamp efter de moderne Principper, ligesom der blev givet Medlemmerne Lejlighed til under krigsmæssige Former at gennemføre Arrestationer og lign.

Detachmentet bestod foruden af Ledelsen, de nødvendige Ordonnanser og Chauffører m. fl. af 56 Mand, indordnet i Sektioner og Delinger.

Foruden det rent militære Udstyr anskaffedes en Del Specialudrustning saasom: Haandjern, Førerkæder, Fløjter og Kontorudstyr m. m.

Detachmentet hørte direkte under Brigaden og iklædtes Brigadens Uniformer.

KAPITEL XI.

Ordenspoliti.

Da det danske Politi den 19/9 1944 blev overfaldet og opløst af Tyskerne i Lighed med, hvad der den 29/8 1943 var overgaaet Hær og Flaade, flygtede en Del Politifolk til Sverige for at unddrage sig Arrestationer.

Til at begynde med drejede det sig om ca. 50 Mand med *Politimester C. B. Bach* samt flere højere Politifolk i Spidsen.

Det forekom Kommandoen at maatte være en given Sag, at disse Politifolk vilde melde sig til Tjeneste ved Brigaden. En Del var uddannede i Danmark som Soldater, og man maatte

forudsætte, at de alle ved Træning og Vaabenøvelse maatte ønske at gøre sig klar til en Indsats i Danmark. Tillige var Brigadens officielle Stilling overfor de svenske Myndigheder jo »Polititropper«; det maatte derfor se uheldigt ud over for Svenskerne, hvis en ny dansk Politioorganisation skulde dannes uafhængigt af Brigaden, hvortil kom, at man maatte forudsætte, at alle Ønsker om Vaaben maatte fremsættes gennem een og samme Myndighed, nemlig »Kommandoen for militære Flygtninge«.

Kommandoen hørte imidlertid intet til de ankomne Politifolk direkte, men erfarede ad Omveje, at der i det danske Gesandtskab var Forhandlinger i Gang om, hvorledes der skulde forholdes med dem, bl. a. forhandlede der om Oprettelse af en særlig Ordenspolitiforlægning, bl. a. med Øvelse i Skydning.

Kommandoen optog herefter Forhandling med Gesandtskabet og Politifolkenes Repræsentanter, men først efter at der hjemmefra var tilgaaet Brigaden Meddelelse om, at man der ønskede, at den særlige Ordenspolitigruppe underlagdes Brigaden, og at dennes Chef havde Ansvaret for saavel Styrkens særlige ordenspolitimæssige Uddannelse som for dennes Hjemtransport og Anvendelse i Danmark, indtil det kunde overgaa til de danske Politimyndigheder, lykkedes det at komme til Forstaaelse og opnaa en Ordning, hvorefter der søgtes oprettet en særlig Ordenspolitiforlægning direkte underlagt Brigaden.

Maalet med Uddannelsen af den særlige Ordenspolitistyrke blev fastlagt af Brigadens Chef, medens selve Uddannelsen — efter Politiets eget Ønske — blev lagt i Hænderne paa Ordenspolitistyrkens egne Befalingsmænd (Politiasistenten og Overbetjente). Som Instruktør i Skydning og Feltgymnastik m. fl. militære Discipliner fungerede *Kaptajnløjtnant E. Rype*.

Fra Politiets Side var der især i den første Tid en Slags passiv Modstand mod alt, hvad der var »Militær«, og det var da ogsaa Meningen, at den »politimæssige« Uddannelse skulde gaa forud for den militære, men efterhaanden gik det op for de ledende Politifolk, at man ikke kunde holde Styrken i Aande med en politimæssig Uddannelse, idet denne hovedsagelig var af teoretisk Art, og uden Protest gik man da over til en ren militær Uddannelse med Hovedvægten paa Gadekamp og

Kamp i Bygninger. Man naaede i denne Uddannelse et saadant Standpunkt, at Ordenspolitistyrken utvivlsomt vilde have været i Stand til at løse Kampopgaver af militær-politimæssig Karakter.

Bevæbningen var Pistol og Maskinpistol, hvortil kom Sprængmidler til Gennembrydning af Murværk og lign. Endvidere omfattede Uddannelsen i Forlægningen Skydning med Gevær.

KAPITEL XII.

Brandkommando.

Jævnside med Beredskabsudvalgets Arbejde ønskede Brigaden opstillet et kombineret Brand- og Rydningskommando, som kunde følge Brigaden som et Led af denne og slukke opstaaende Brande, befri indespærrede og rydde Hovedgader i Forbindelse med eventuelle Kampe i Byen.

Det var et Arbejde, der krævede Fagfolk med brandmæssig og teknisk Indsigt, men takket være det Forhold, at der blandt Flygtningene i Sverige fandtes enkelte professionelle Brandfolk med *Vicebrandinspektør Christensen* i Spidsen, lykkedes det ret hurtigt at faa opstillet de nødvendige Sprøjteenheder og faa uddannet Personellet. De rydningsmæssige Opgaver blev betroet *Civilingeniør Hurwitz*, der i flere Aar havde været tilknyttet Statens civile Luftværns tekniske Tjeneste og derfor var fuldt fortrolig med denne Tjeneste.

Kommandoets Opbygning foretoges med de hjemlige C. B. U.-Kolonner som Mønster, men da Brigaden havde sit eget Sanitetskorps, og da Opgaverne i givet Tilfælde ikke skulde løses *efter* et Luftbombardement — som ved C. B. U.-Kolonnerne — men *under* Kamp og Beskydning, foretoges dog visse Afvigelser fra de hjemlige Regler.

Medens *Vicebrandinspektøren* og *Civilingeniøren* som henholdsvis Brandchef og Rydningschef havde det fulde faglige Ansvar for Kolonnens Uddannelse og Arbejde i Tilfælde af Indsættelse, blev Ansvaret for Kommandoets taktiske Føring, Indkvartering, Forplejning og Forhold under Kamp overdraget til *Kaptajn E. F. L. Brasch*, der fungerede som Kolonnechef.

Uddannelsen af Personellet skete holdvis. Hver af Branddelingerne fik først en 14 Dages samlet Uddannelse

Brigadens Forlægninger, hvor Hovedvægten blev lagt paa almindelig militær Anstand og Skydning. Derefter overflyttedes Delingerne til de svenske Brandvæsener i Göteborg, Hälsingborg, Landskrona og Malmö, hvor de forblev, indtil Kommandoet efter Befrielsen blev samlet og overført til Danmark. Ved de svenske Brandvæsener lærte Personellet egentlig Brandslukningsarbejde, ligesom de fik Lejlighed til at deltage i Udrykninger og rigtige Brandslukninger.

Rydningssdelingerne forblev under hele Uddannelsesstiden i Brigadens Uddannelseslejr.

Foruden selve Brandkommandoet vilde Brigaden i Tilfælde af Kamp i Danmark tillige have haft Raadighed over en frivillig svensk Brandstyrke paa 10 Sprøjteenheder med komplet Udstyr og en Styrke paa ca. 110 Mand, idet der i Sverige var nedsat en »*Kommitté för brandkårshjälp till Norge och Danmark*«, bestaaende af betydende svenske Brandfolk med *Branchef Erik Arve* som Formand.

Herudover var etableret et Centraldepot, hvorfra der i givet Tilfælde havde kunnet trækkes yderligere Brandhjälp til Norge og Danmark. Depotet omfattede bl. a. 50.000 m Slange, et Antal Sprøjter, Overgangsstykker til danske Koblinger, øvrigt Brandmateriel og et stort Lager af Benzin. Aftaler om Tilkaldelse af Materiel fra Depotet var truffet med Brigaden.

KAPITEL XIII.

Arbejdskommando.

Efter en Række Forhandlinger mellem Kommandoen og en i Malmö dannet Sammenslutning af danske Flygtninge: »Malmö Skyttegilles danske Sektion« oprettedes i Efteraaret 1944 Arbejdskommando-Malmö med *Kaptajn af Res. Sætter-Lassen* som Chef.

Hensigten med Stiftelsen i sin Tid af Skyttesektionen var at søge dannet et Frivilligkorps af danske, der enten paa Grund af de fastsatte Aldersgrænser eller af andre Aarsager ikke kunde tilslutte sig de almindelige Politiforlægninger, men som ønskede at stille sig til Raadighed for Brigaden med Hensigt paa at kunne komme til at gøre en Indsats sammen med denne.

Arbejdskommando-Malmö blev en Udløber af denne Skyt-tesektion, der dog fortsatte sin Virksomhed som en Art Føde-kompagni for Arbejdskommandoet, idet Vejen til Godkendelse gik gennem Medlemsskab af og forudgaaende Uddannelse i Skydning i Sektionen. Senere optoges tillige Terrainøvelser samt Aften-Instruktionskursus paa Programmet.

Kommandoet, der hen paa Foraaret (1945) talte ca. 70 Mand, var inddelt i Delinger og Halvdelinger.

Arbejdskommandoet traadte i Funktion allerede i April (1945), idet der paa dette Tidspunkt var stærk Brug for Mandskab til Arbejde i Brigadens Depoter bl. a. i Malmö, hvilke Afgivelser det var nærliggende at lade Arbejdskommandoet bestride.

Saaledes som Forholdene udviklede sig, blev der i det hele taget trukket meget store Veksler paa Arbejdskommandoets Ydeevne. Ikke alene under selve Koncentrationsforberedelserne i Skaane, hvor Kommandoet var Brigaden en uvurderlig Støtte i Udførelse af de mange ofte meget krævende Depotarbejder og Transporter i Malmö og Genarp, men ogsaa ved Lastningen af de Dampere, der skulde bringe den Del af Brigadens Materiel, som denne ikke selv medførte, til Danmark, var Kommandoet Brigaden til stor Hjælp — et Arbejde, der iøvrigt blev fortsat i Danmark indtil længe efter Kapitulationen —, idet det blev overdraget til Arbejdskommandoet ogsaa at foretage Losningen af Skibene og at sørge for Materiellets Magasinering og Videretransport til de danske materielanskaffende Myndigheder. Ogsaa herigennem indlagde Arbejdskommandoet sig store Fortjenester, hvilket er saa meget mere paaskønnesværdigt, som Styrken for en stor Del jo bestod af ældre agtværdige Borgere med i mange Tilfælde selvstændige Virksomheder i Danmark.

KAPITEL XIV.

Lottekorps.

Paa et ret tidligt Tidspunkt opstod den Tanke hos nogle danske Damer i Stockholm at lade danske Kvinder bistaa Brigaden i Forplejnings- og Sanitetstjenesten, naar Styrken engang skulde hjem, og der blev derfor af Damerne nedsat en Komité, som skulde varetage det videre fornødne.

Bevægelsen gik af Diskretionshensyn under Navnet »Danske Kvinders Hjælpetjeneste«, og Formaålet blev et dobbelt, nemlig dels Uddannelsen af Sanitetslotter, dels Uddannelsen af Feltkøkkenlotter, senere blev ogsaa Brigadens Kontorlotter optaget i Korpset.

I Begyndelsen maatte man af Hensyn til svensk Neutralitet gaa yderst forsigtigt til Værks, og man talte kun om, at danske Damer kunde melde sig til Samaritergerning. Aldersgrænsen var 18—50 Aar, og der krævedes 10 Aars dansk Borgerskab. Denne sidste Bestemmelse blev truffet af Hensyn til de mange tyske, der i de senere Aar var kommet til Danmark og blevet pro forma gift med danske.

Desuden blev alle, der meldte sig, politiundersøgt, for at man ogsaa kunde være sikkert paa deres nationale Indstilling.

Ved Brigadens Opbrud talte Korpset ca. 300 Medlemmer. Samtlige Lotter blev udstyret med Uniform ved Brigadens Foranstaltning.

Blandt andet af Diskretionshensyn var det ikke muligt at give Lotterne en rationel Uddannelse i henholdsvis Sanitets- og Køkkentjeneste. Uddannelsen var i Begyndelsen nærmest kun af teoretisk Art og blev først senere kompletteret, for Køkkenlotternes Vedkommende med nogle praktiske Kogøvelser først ved en norsk Forlægning og senere i en af Brigadens egne Forlægninger og for Samariterlotternes Vedkommende med Tjenstgøring enten paa et svensk Hospital (kirurgisk Afdeling) eller paa en svensk Poliklinik. Desuden fik man Tilladelse til at benytte et af de store Hospitalers Øvelses-sal, hvor Lotterne blev undervist i Sengeredning og fik Kendskab til de forskellige Instrumenter m. m.

Endvidere afholdtes særlige Forbindingsøvelser, hvor Lotterne lærte at give Indsprøjtninger samt nogle Sanitets-Foredrag og enkelte større Udendørs-Øvelser.

Ud over ovennævnte Uddannelse med Personel fra i Hovedsagen Stockholm afholdtes i visse andre af Sveriges større Byer mindre Lottkursus, saaledes i Göteborg, Malmö og Helsingborg.

Alt i alt var det dog kun en yderst nødtørftig Uddannelse, som det var muligt at give Lotterne, og det tjener derfor det danske Lottekorps i Sverige til megen Ære, at de trods

de anførte daarlige Uddannelsesvilkaar gik til deres Gerning med Liv og Lyst, og at det lykkedes dem at løse den stillede Opgave til Brigadens udelte Tilfredshed.

KAPITEL XV.

Underbringelsesforanstaltninger.

Ved Ankomsten til Stockholm underbragtes det til Staben designerede Personel til at begynde med paa Hotel, medens man gik i Gang med at finde passende Lokaler til den endelige Underbringelse.

Paa Grund af de herskende Boligforhold viste det sig umuligt at leje til Formaalet passende Lokaliteter, hvorfor man som eneste Udvej saa sig nødsaget til at købe 3 Stk. 2-Værelses Lejligheder i en Ejendom beliggende Fridhemsgatan 60 paa Kungsholmen.

Forholdene her var ingenlunde ideelle, idet Værelserne maatte benyttes til saavel Beboelse for Stabens Personel som til Kontorer.

Ved Oprettelsen af Materielsektionen i Marts Maaned 1944 blev det nødvendigt at fremskaffe særlige Lokaler til denne Sektion. Det lykkedes at leje en Del af en Lejlighed i Drottninggatan 80.

Efterhaanden som Organisationen udbyggedes, forøgedes ogsaa Stabens Personel; Pladsforholdene blev derfor tilsidst uholdbare, og da Regimentsstaben i December 1944 forlagdes til Stockholm fra Sofielund, var det tvingende nødvendigt at søge Udveje for ordentlige Underbringelsesforhold for saavel Brigadestab som Regimentsstab.

Til sidstnævnte Stab fandtes en til Formaalet passende Villa beliggende i *Stureby*, men det var nødvendigt at købe Villaen, da denne ikke kunde faas til Leje.

For Brigadestabens Vedkommende viste der sig paany meget store Vanskeligheder med at finde passende Lokaliteter. Saadanne fandtes i og for sig i større Villaer paa Djurs-holmen; men dels var de paagældende kun til Salg og meget dyre, dels var deres noget afsides Beliggenhed uheldig under Hensyn til de mange Forhandlinger, som daglig maatte føres med svenske Myndigheder og Leverandører.

Ved svensk Mellekomst lykkedes det omsider i Februar

1945 at leje et paa Birger Jarlsgatan 14 beliggende Hotel »Bellevue« paa rimelige Vilkaar.

Her underbragtes den egentlige Brigadestab og Motorvognskompaniet, medens Materielsektionen forlagdes til Lokalerne i Fridhemsgatan.

Den i Efteraaret 1944 oprettede Depotsektion, der hidtil havde haft til Huse hos Materielsektionen i Drottninggatan, overtog Lokalerne her.

Endelig underbragtes den oprettede Civilsektion i 2 lejede Værelser i Engellbrechtsgatan.

Ved den saaledes trufne Ordning var Underbringelsesforholdene for Staben i Stockholm blevet nogenlunde tilfredsstillende, men af Hensyn til Samarbejdet indenfor Staben havde det naturligvis været ønskeligt, om samtlige Stabens Afdelinger havde kunnet underbringes samme Sted.

Det vil af ovenstaaende fremgaa, at Underbringelsen af Staben i Stockholm var meget vanskelig, og det lykkedes ikke indenfor rimelige økonomiske Rammer at skabe Staben de Arbejdsvilkaar, som den under Hensyn til sit store og forcerede Arbejde virkelig havde Behov.

Som det tidligere er omtalt, blev Kuranstalten »Sofielund« i det sydlige Smaaland valgt som Forlægning for de først mødte Styrker og beregnet til Underbringelse af 550 Mand.

Af eksisterende Lokalteter raadedes der over Kuranstaltens Bygninger bestaaende af en Hovedbygning og et Antal mindre »Hytter«, hvor der kunde underbringes ialt ca. 50 Mand samt indrettes Kontorer for Forlægningens Stab.

Til Underbringelse af Forlægningens øvrige Personel maatte der bygges Barakker.

Det var herved naturligt, at man udnyttede de svenske Erfaringer saavel i Henseende til Valg af Baraktyper som til den nærmere Udformning af Forlægningen, hvorpaa det til Raadighed værende Areal Størrelse og Form dog ogsaa øvede afgørende Indflydelse.

Ved svenske Myndigheders Mellekomst og under Bistand af en svensk Ingeniør anskaffedes til Forlægningen:

- 22 Stk. Officersbarakker, hver med Plads til 11 Mand,
- 5 Stk. 50-Mands Barakker med Indkvartering i 2 Lag,
- 1 Køkkenbarak med Spisesal til 250 Mand,

- 1 Gymnastik- og Biobarak,
- 2 Fritidsbarakker,
- 1 Vagtbarak,
- 1 Sygehusbarak,
- 2 Depotbarakker,
- 1 Badstuebarak,
- 1 Garage og
- et Antal Latriner.

Leveringen af Barakkerne med alt Tilbehør skulde paa-begyndes den 7. December 1943 og paa-regnedes afsluttet i Slutningen af Januar 1944.

Den 1/12 1943 mødte i Sofielund ca. 30 Officerer, der af Generalkommandoen havde modtaget Ordre til at tage illegalt til Sverige tillige med Befalingsmænd af Marinen.

Med de i Styrken indgaaende Ingeniørofficerer som Ledere paa-begyndtes straks de forberedende Arbejder med Anlæg af Veje, Rydninger og Sløjfninger m. m.

Uden at komme nærmere ind paa Detailler angaaende Arbejdets Udførelse skal der blot peges paa visse Omstændigheder, der i høj Grad vanskeliggjorde og forsinkede Arbejdet, nemlig:

- den opstillede Leveranceplan holdt ikke Stik,
- de enkelte Barakdele leveredes ikke altid i den rigtige Orden. Saaledes leveredes undertiden Tagkonstruktionerne før Gulv- og Vægelementerne,
- Arbejdsstyrken (danske Befalingsmænd og menige) var ganske uden faglig teknisk Uddannelse.

Til Imødegaaelse af denne sidste Vanskelighed inddeltes Styrken i et Antal Arbejdshold, der ved Rejsningen af de enkelte Barakker hver Gang udførte det samme Arbejde, saaledes at de enkelte Hold efterhaanden opnaaede en ganske god Færdighed.

Ved Arbejdets Udførelse raadedes desuden over et Antal svenske Montører, der var kendt med alle Enkeltheder ved Barakkerne.

Endelig skal det nævnes, at Vejret undertiden besværliggjorde Arbejdet; men det er paa sin Plads at fremhæve, at den Ildhu, hvormed Arbejdsstyrken gik til Arbejdet, gjorde, at alle Vanskeligheder overvandt, og at Opførelsen af Barakkerne — trods alt — gik let fra Haanden.

Udover Opførelsen af Barakkerne maatte der udføres ikke ubetydelige Arbejder, der var nødvendige for Forlægningens Brugbarhed. De vigtigste af disse Arbejder var:

- Indlægning af Vand i Barakkerne,
- Ordning af Afløbsforholdene og
- Belysning i Forlægningen.

Til Udførelsen af disse Arbejder, der krævede teknisk kyndigt Personel, anvendtes svensk Arbejdskraft.

Fremskaffelsen af Vand var et betydningsfuldt Problem.

Det viste sig, at eksisterende Brønde dels ikke havde den fornødne Kapacitet, dels indeholdt Vand, som af sundhedsmæssige Grunde maatte kasseres.

Det var derfor nødvendigt at foretage Boring efter Vand, et Arbejde, der i høj Grad var uvist med Hensyn til Resultatet, idet man ikke paa Forhaand kunde vide, om der fandtes Vand, om dette i bekræftende Fald var brugeligt og endelig, i hvilken Dybde det fandtes.

Boringen, der udførtes af et svensk Specialfirma, paa-begyndtes i Slutningen af December 1943. Efter at visse Begyndelsesvanskeligheder var overvundet, og man var naaet ned i Klippen, skred Arbejdet rask frem, og i en Dybde af ca. 47 m stødte man paa en Vandaare, som viste sig at give tilstrækkeligt Vand af en i alle Henseender fortræffelig Kvalitet.

Hermed havde et for Livet i Lejren betydningsfuldt Spørgsmaal fundet sin heldige Løsning.

I Boringen anbragtes fornødent Pumpeanlæg og et Hydroforanlæg, saaledes at man kunde indlægge Vand i de Barakker, hvor dette behøvedes, en Foranstaltning der i hygiejnisk Henseende var saa betydningsfuld, at den mere end opvejede Bekostningen ved dens Udgifter.

Ordningen af Afløb fra Barakkerne bød ikke paa større Vanskeligheder, efter at et Nivellement havde vist, at en langs Forlægningens Vestgrænse løbende Grøft kunde benyttes til at lede Afløbsvandet bort.

Belysningen af Lejren krævede en Forøgelse af den til Raadighed værende elektriske Energi, hvilket opnaaedes efter Forhandling med det paagældende Elektricitetsselskab.

I det store og hele forløb Arbejdet med Forlægningens Etablering paa tilfredsstillende Maade, og da Arbejdet var

tilendebragt, var der skabt saadanne Levevilkaar for Forlægningens Personel, at de, naar henses til Forlægningens hele feltmæssige Karakter, ikke kunde forventes bedre.

Ved Oprettelsen af den første Rekruttskole i Februar—Marts 1944 maatte der skaffes nye Underbringelsesmuligheder for den forøgede Styrke.

Ved den svenske Socialstyrelses Mellekomst kunde Brigaden leje Sättra brunn, en Kuranstalt, der ejes af Uppsala Universitet.

Med en relativt tæt Belægning kunde Forlægningen rumme ca. 500 Mand, uden at der krævedes udført særlige Foranstaltninger af Betydning.

Da Sättra brunn kun var til Raadighed til Begyndelsen af Maj Maaned 1944, maatte der skaffes ny Plads til den derværende Styrke.

Som tidligere omtalt fandtes Herregaarden Håtunaholm brugbar til Formaalet.

Underbringelsen af Styrkerne skete her som i Sofielund i Barakker i Hovedsagen af samme Type og samme Konstruktion som de i Sofielund anvendte, idet dog Mandkabsbarakkerne var noget mindre, hvilket opnaædes ved at indkvartere Mandskabet i 3 Lag.

Dette skete af økonomiske Grunde, men Brigaden kom dog senere til den Anskuelse, at Indkvarteringen i 3 Lag var uheldig, og ved en senere Udvidelse af Lejren gik man over til Indkvartering i 2 Lag.

Forlægningen havde en Kapacitet paa 550 Mand, og der anskaffedes i Hovedsagen følgende Barakker:

- 10 Mandkabsbarakker,
- 7 Officersbarakker,
- 1 Køkkenbarak med Spisesal,
- 1 Gymnastik- og Biobarak,
- 2 Fritidsbarakker,
- 2 Depotbarakker,
- 1 Badstuebarak,
- 1 Infirmeribarak,
- 1 Garage samt nogle
- Latriner.

Ved Lejrens Udvidelse i Foraaret 1945 anskaffedes yderligere:

- 1 Gymnastikbarak,
- 2 Stk. 50-Mands Barakker af den store Type,
- 4 Stk. 50-Mands Barakker af den lille Type,

ligesom man lejede 4 Stk. Barakker af den Type, der i Sverige anvendes til Indkvartering af Skovarbejdere.

Ved Oprettelsen af endnu en Rekrutbataillon i Juni Maaned 1944 maatte der skaffes Plads til yderligere 500 Mand.

Efter nøje Overvejelse besluttede man sig til at lade dette Mandskab underbringe i Telte.

Til dette Formaal anskaffedes:

- 44 Stk. 12 Mands Telte og
- 15 Stk. 2 Mands Telte.

Teltlejren etableredes i umiddelbar Tilslutning til den eksisterende Baraklejr, idet dennes Køkken udvidedes til dobbelt Kapacitet, og samtidig lejedes et stort Telt, der kunde anvendes som Spisetelt.

Ved Oprettelsen af Baraklejren paa Håtunaholm kunde der, i Modsætning til hvad der var Tilfældet ved Sofielundslejrens Opførelse, disponeres over faguddannet Arbejdskraft, udtaget blandt det i Sätra brunn værende Mandskab.

Med en Arbejdsstyrke paa ca. 50 Mand, hvoraf Størstedelen var uddannede Træarbejdere, paabegyndtes Arbejdet i Slutningen af Marts Maaned 1944 og tilendebragtes i Løbet af ca. 6 Uger, saaledes at Lejren kunde belægges den 5. Maj 1944.

Som Følge af den til Raadighed værende faguddannede Arbejdskraft kunde Arbejdets Tilrettelæggelse og Udførelse mere, end det var Tilfældet i Sofielund, ske i Overensstemmelse med den gængse Fremgangsmaade ved Udførelsen af Bygearbejder af denne Art.

Som det var Tilfældet i Sofielund, blev der i Mandskabs- og Officersbarakkerne samt Køkkenbarakkerne indlagt Vand- og Afløbsledninger.

Vand toges fra en eksisterende Brønd og trykkedes op i Ledningen ved et Hydroforanlæg.

Vandets mindre gode Kvalitet krævede Anskaffelse af et Rensnings- og Filteranlæg.

Den til Raadighed værende elektriske Energi maatte forøges væsentligt.

Ved Oprettelsen af Teltlejren udvidedes Vandledningsnettet, ligesom Telte og Lejrgader blev forsynet med nødtørfdig elektrisk Belysning.

Underbringelsen i Forlægningerne Ryds brunn, Ronneby brunn og Tingsryd skete i eksisterende Bygninger, og kun for Ronneby brunns Vedkommende skete der en Udvidelse af de eksisterende Lokalteter med 4 Mandkabsbarakker af den i Sofielund anvendte Type.

Samtlige af her nævnte Forlægninger var kun beregnet til Sommerbeboelse, hvorfor det var nødvendigt at lade visse varmeisolerende Arbejder bringe til Udførelse, ligesom Rum, hvor der ikke fandtes Kakkelovne, blev forsynet med smaa Kaminer af Jernplader.

Opførelsen af de 4 Mandkabsbarakker i Ronneby brunn skete ved Hjælp af civil svensk Arbejdskraft, idet man paa daværende Tidspunkt ikke — af uddannelsesmæssige Grunde — kunde afse den fornødne Arbejdskraft af Forlægningens egne Styrker.

Af foranstaaende Redegørelse for de forskellige Foranstaltninger, der har maattet bringes til Udførelse, for at Brigadens Mandskab kunde blive underbragt, fremgaar det, at Underbringelsesforanstaltningerne har krævet et ikke helt ubetydeligt Arbejde; men herud over er der udført et stort Arbejde dels med Fremskaffelsen af Materialer og Inventar. I denne Forbindelse maa det bemærkes, at man var ganske ligestillet med svenske Firmaer m. m. i Henseende til Fremskaffelse af fornødne Indkøbstilladelser, Byggetilladelser og Godkendelser af de udførte Arbejder hos tekniske Myndigheder og Sundhedsmyndigheder, hvilket naturligvis belastede Brigadens Administrationspersonel stærkt.

Brigaden havde saaledes ingenlunde nogen Særstilling, men maatte dele Vilkaar med svenske Byggeforetagender af tilsvarende Art, og naar henses til de Vanskeligheder, der ogsaa fandtes i Sverige ved Fremskaffelsen af Materiel og Materialer, vil det forstaas, at Underbringelsen af Brigadens

Styrker har været en baade meget omfattende og krævende Opgave.

Endelig er der Grund til at fremhæve, at Mandskabet med megen Fantasi foretog Udsmykning af Barakkerne og disses Omgivelser, saaledes at Forlægningerne frembød et net og pynteligt Skue, hvor dansk Sans for Hygge paa iøjnefaldende Maade fjernede det lidt triste Præg, som ellers let kommer over Bebyggelse af denne Art.

Som Leder af samtlige Byggeforanstaltninger fungerede *Kaptajn af Ingeniørtropperne Willy Andersen.*

KAPITEL XVI.

Den danske Brigades Fane.

Kommandoen for militære Flygtninge modtog i Foraaret (1944) Tilbud om som Gave at modtage en Fane af en i Sverige bosiddende dansk Mand, *Grosserer H. K. Kjær.*

Efter forskellige Overvejelser og Forhandling bl. a. med det svenske Armémuseum og Riksheraldikerämbede i Stockholm besluttede man at acceptere Tilbudet, og Arbejdet med Tegning og Fremstilling blev derefter i al Hemmelighed igangsat. Fanens Størrelse og Korsets Dimensioner og Form blev valgt saa nær de danske Faner som muligt, og det kgl. Navnechiffer fastsattes til et stort C omfattende et romersk X-Tal.

For at opnaa en Hentydning til Brigadens Oprindelse i Sverige bestemte man sig for Anbringelse af det svenske Rigsvaaben i Sølv paa Fanestangen.

Fanen blev med svensk Godkendelse indviet ved en Parade i Forlægningen Sofielund, paa Fredericiadagen, den 6/7 1944.

Da Brigaden vendte hjem, overrakte en svensk Komité med Generalmajor G. Lindström som ordførende Brigaden en Sølvring til at sætte paa Fanestangen. Sølvringen bar følgende Inskription:

Till Vänner
från Vänner
svenska Officerare
och underofficerare
1945.

Sølvringen kom først til Danmark efter Kapitulationen, hvor den ved en Højtidelighed den 6' Juli 1945 blev fæstnet til Fanestangen.

Regimentschefen, Oberstløjtnant F. L. Hvalkof, slog det første Søm i med Ordene:

»Idet jeg slaar det første Søm i, mindes jeg og takker svenske Officerer for al Hjælp og Venlighed under en Landflygtighed i Sverige.«

Overofficiant J. P. Jensen slog det andet Søm i med Ordene:

»Idet jeg slaar det andet Søm i, takker jeg svenske Underofficerer for den smukke Faneplade til Brigadens Fane.«

Efter Brigadens Ophævelse den 10/7 1945 afleveredes Fanen til Optevaring paa Tøjhusmuseet.

Under en saa haard og i saa høj Grad realistisk betonet Soldateruddannelse, som Tilfældet var ved Brigaden i Sverige, vil det aldrig kunne undgaas, at der opstaar Tab. Tre raske unge Brigaderer faldt som Ofre for den Sag, de havde gjort til deres egen — Kampen for Danmarks Frihed. Pligtro og uden Frygt faldt de under Udførelsen af den dem paalagte Opgave givende Brigaden det smukkeste Eksempel paa Mod og Offervillighed.

Underkvartermester *Knud B. Alsted*, f. den 22/6 1914, og Menig Nr. 117 *Brandi Grønkjær*, f. den 22/4 1920, druknede begge i Søen »Kinnen« henholdsvis den 12/4 og den 23/8 1944 under Terrainsportsløb, hvor de søgte Genvej ved at svømme over Søen.

Flyverløjtnant *Jørgen Lauritsen*, f. den 11/10 1913, styrtede under sin Tjeneste i det svenske Flyvevaaben ned med et svensk Bombepplan sammen med to svenske Kammerater under en Øvelsesflyvning den 12/9 1944.

AFSLUTNING.

Forholdet til Svenskerne.

Jeg kan vanskeligt tænke mig at slutte en Beretning om et 1½ Aars Flygtninge-Ophold i fremmed Land for henvend 5000 danske Soldater uden at komme nærmere ind paa en Om- tale af Forholdet til Værtsfolkene i den omhandlede

Der har fra mange Sider været talt om Sveriges udenrigspolitiske Stilling under Krigen, og der kan muligvis med Rette rejses Kritik mod mange af de Dispositioner, der har været truffet fra svensk Side i dette Tidsrum for at holde Landet uden for Krigen. Dog har jeg aldrig fundet, at det var paa sin Plads, at en saadan Kritik fremkom fra dansk Side — man skal nu éngang ikke slaa med Sten, naar man sidder i et Glashus —, thi en sørgeligere og uværdigere Politik end den, der førte til den 9' April herhjemme, skal man vel lede længe efter. Hvorfor da ikke overlade Dommen til andre, i forsvarspolitisk Henseende »renere« Nationer eller simpelthen vente og lade Historien tale sit klare Sprog.

Een Ting forekommer det mig imidlertid, man ikke kan komme uden om i Dag, og det er, at Sverige fra et vist Tidspunkt har ydet Danmark en storstilet direkte Hjælp, der har været af den allerstørste Betydning for Landet, og som vi, der har været blandt dem, der har nydt godt deraf, vil hævde har været ydet med baade Sympati og Hjertelighed. De Velkomstord, der er blevet udtalt langs den svenske Kyst til de mange danske Flygtninge i samme Øjeblik, som de satte Foden paa svensk Jord, har brændt sig i den Grad fast i Hjertet, at de aldrig vil kunne udslettes. Det var mere end blot og bar Tale, naar man Mand og Mand imellem sagde, »at den røde Løber var lagt ud«. Alt var fra svensk Side søgt tilrettelagt, for at man fra første Færd skulde føle sig tryk i Havn. Det var end ikke nødvendigt at overveje, om man skulde optræde under fingerede Navne, ogsaa det ordnede de stedlige svenske Myndigheder, naar dette af sikkerhedsmæssige Grunde skønnedes paakrævet.

Vel har ikke alting føjet sig let under Brigadens Tilblivelse i Sverige. Svenskerne har ogsaa »Systemer« og »Kontormentalitet« at slaas med, men hvilket Land har ikke det, og har der end været taget mangt et Livtag med svenske Myndigheder og Institutioner for at faa ført Brigadens Maal igennem, saa har man fra de Enkeltpersoner, hvem Varetagelsen af Brigadens Interesser har været betroet, aldrig mødt andet end Venlighed og Hjælpsomhed. Med utrættelig Energi har svenske Embedsmænd kastet sig ud i Brigadens Arbejde og ofte talt Brigadens Sag bedre, end vi danske selv kunde gøre det. For mange Befalingsmænd har derfor den Erfaring og

det Kendskab til Administration under alvorligere Forhold, som de har erhvervet sig under Brigadens Opbygning i Sverige, været af uvurderlig Betydning for deres fremtidige Virke i den danske Hær og Flaade. Næppe har vel heller i den nordiske Historie nogen Begivenhed givet Anledning til et snævrere Samarbejde de to Folk imellem end de danske Flygtnings Tilstedeværelse i Sverige, og aldrig er vi danske Befalingsmænd kommet til at staa vore svenske Brødre nærmere end under Brigadens Tilblivelse og Virksomhed i Sverige. Et Forhold, som man maa haabe vil blive søgt opretholdt i Fremtiden. Maatte man nu blot kunne regne med, at det Spor, som danske Flygtnings Tilstedeværelse i Sverige har efterladt sig, ikke paa noget Punkt vil kaste Skygge over det Billede af sand Venskabs- og Samhørighedsfølelse, som det nære Samliv i denne vanskelige Periode saa klart har afspejlet hos enhver ærlig dansk Flygtning.

Jeg kunde ønske at slutte Beretningen med at citere, hvad jeg engang under Opholdet i Stockholm skrev i en svensk Kollegas Gæstebog:

Man stjal vort Land,
Og Danmarks Folk var ikke længer frit.
Men, som kun en Broder kan,
Os Sverige laante sit.
En Tak da for det Venskabsbaand,
I her lod os fornemme.
I rakte os en Broderhaand,
Den vil vi aldrig glemme.

P. A. F. Norup.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kapitel I:	Oprettelsen af „Kommandoer for militære Flygtninge“	271
Kapitel II:	Oprettelse af Forlægninger (Den danske Flotille) m. m.	275
Kapitel III:	Kommandoens Virksomhed i Stockholm:	
	a. Organisation og Formering	284
	b. Rekruttering m. v.	292
	c. Regnskabstjeneste m. v.	299
	d. Den operative Tjeneste	301
	e. Forplejningstjenesten m. v.	307
	f. Materieltjenesten (Depøttjenesten) m. v.	311
	g. Udnævnelse af Befalingsmænd ved Brigaden	314
	h. Pressetjeneste	317
	i. Civilt Beredskab	318
Kapitel IV:	Disciplinen og Moralen	319
Kapitel V:	Regimentsuddannelsen i Forlægningerne:	
	a. Uddannelsesvilkaarene	322
	b. Uddannelsens Tilrettelæggelse	324
	c. De enkelte Uddannelsesdiscipliner	326
Kapitel VI:	Specialuddannelse uden for Forlægningerne	334
Kapitel VII:	Specielle maritime Forhold	335
Kapitel VIII:	Sanitets- og Lægetjeneste	340
Kapitel IX:	Motortjeneste	342
Kapitel X:	Feltpoliti	345
Kapitel XI:	Ordenspoliti	346
Kapitel XII:	Brandkommando	348
Kapitel XIII:	Arbejdskommando	349
Kapitel XIV:	Lottekorps	350
Kapitel XV:	Underbringelsesforanstaltninger	352
Kapitel XVI:	Den danske Brigades Fane	359
Afslutning:	Forholdet til Svenskerne	360